

V. J. J.

416

L. J. J.

2858

<36600487920015

<36600487920015

Bayer. Staatsbibliothek

33

V. 11

Hæreditas mea præclara est mihi

Vita
et Mors Sancti
NORBERTI,
Canonicorum Regularium
Præmonstratensium
Fundatoris,
Archiepiscopi
Magdeburgen
sis, etc.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

VITA ET MORS
S. NORBERTI
CANONICORUM RE-
GULARIUM Præmonstraten-
sium Fundatoris, Antuerpiensium, Sa-
xonum, Sclavorumq; Apostoli, Ma-
gdeburgensis Archiepiscopi, Regni
Boëmiæ Patroni, & totius Ger-
maniae Primatis.

*Miraculis clara, breviter,
& dilucidè ex variis probatisq;
auctoribus compilata*

Per

Admodum Rev. & Eximium
D. P. Benedictum Fischer/
Canon. Regul. Præmonstrat. Pro-
fessum Plagensem in Austria Su-
periori, SS. Theol. Li-
centiatum, &c.

*Impressa & Sumptibus Michaëlis
& Joannis Friderici Endtern.
Anno M, DC, LXX.*

Bayerische
Staatsbibliothek
München

FACULTAS

Reverendissimi & Amplissimi

DN D. MATTH. PAUL,
Sacri & Canonici Ord. Præmonst.
ad S. Vincentium Uratislaviæ in Sile-
fia Abbatis, SS. Theol. Doctoris, nec
non per Boëmiam, Poroniam, Unga-
riam, Austriam, Moraviam, & Sile-
fiam dicti Sac. Ord. Vicarii Ge-
neralis, Sac. Cæs. Regiæq;
Majestatis Consilia-
rii, &c.

Libellus, cui titulus: Vita & Mors
S. Norberti, &c. per Religiosum
& Clarissimum Virum P. Benedictum
Fischer / Ordinis nostri Præmonst. in
Plaga Austria Superioris Professum,
SS. Theol. Licentiatum, ex variis
probatissq; Authoribus compilatus,
à Theologis nostris ad hoc specialiter
deputatis relectus & probatus, ut

*tyis mandetur, & lucem publicam
videat, Autoritate Domini Præ-
monstratensis & Capituli Genera-
lis, qua his in partibus plenaria
fungor, presentibus sigilli Vicaria-
tûs mei oppreſſione munitis, & pro-
pria manu subscriptis facultatem
facio.*

Actum in Monasterio S. Vin-
centii Uratislaviæ, die 17.
Octob. 1669.

*Fr. Matthæus Abbas,
ad S. Vincentium Uratisla-
via, Præmonstratensium Vi-
carius Generalis.*

DEDICATIO.

*Reverendissimo, Nobili & Amplis-
simo Domino*

D. FRANCISCO

Freisleben/

Canonicorum Regularium
S. Ord. Præmonst. in Ecclesia B. V.
Plagæ Superioris Austriæ Abbati,
SS. Theol. Licentiato, Sac.
Cæs. Majest. Consi-
liario,

*Patri & Prelato suo
observantissimo.*

Reverendisime & Am-
plisime Domine Abba, Pater
in Christo Colendissime, notum
est Reverendissimæ & Amplissimæ

Paternitati Tuæ , quo animorum
 desiderio cum Plaga nostra , tota
 hæc Austria , imò tota hæc Sacri
 Ord. nostri Circaria , & optârît , &
 expectârît secundas Primitias Re-
 verendissimi Domini Prædecessoris
 Tui Martini Greyfing / qui de Pla-
 ga nostra titulum alterius Funda-
 toris optimè meruit , & nunc in
 Christo ac requie æternâ laborum
 suorum meritis fruitur ; ego tunc
 indignus Prior , ne cum Venerabili
 Conventu in tam rarâ & charâ so-
 lennitate apparerem vacuus in con-
 spectu Domini , pro aliquali offer-
 torio nostro , & Patronorum no-
 strorum dono , vitam S. P. N. Nor-
 berti latinè & germanicè in Syno-
 psin compilaveram, verùm Cœlites
 vota ac desideria nostra prævene-
 runt , placuit enim Optimo Deo
 tanti viri cumulata merita , meritò
 cœlis inferre , & secundas Primitias
 hujus

hujus piissimi Sacerdotis sui, sesqui-
ennio antequam fieret quinquage-
narius Jubilatus, inter Angelorum
Choros & Choraulas celebrare,
prout nos supponere jubet tam
exemplaris vita illius. Quia verò
modici hujus libelli modicus labor
meus pluribus placuit, & Superio-
rum placita dignum prælo censuê-
re, ideò hic libellus jure singulari
Tuam præ aliis respicit fulgentem
stellam, Reverendissime Pater, ut-
pote qui Canonicâ Fratrum ele-
ctione successisti in ejus officium,
sub cujus Solis radiis primitiis pro-
dire optavit Greyfingianis scilicet
jam morte obumbratis; nullas pro-
inde Zoilorum timebit umbras,
quas stellæ Tuæ fulgor sua mox
dissipabit claritate, ut S. Pater Nor-
bertus per hoc novum honoris fi-
lialis lumen Vitæ & Mortis suæ,
clarior fulgeat in cœlo coram Deo,

& in terra coram hominibus luceat gloriosior, in hoc collimat labor meus, & ad hoc stellæ Tuæ lux orta est nobis, Reverendissime Pater, in cujus sinu gratioso quiesco.

Plagæ 12. Aprilis
1670.

*Rev. & Ampliſſ. Pa-
ternitatis Tuæ*

Filius obſequentiſſimus

Fr. Benedictus Fiſcher / Pro-
feſſus Plagenſis.

CAPUT I.

*S. Norberti Vitam quendam
scripserint.*

Auctor primæ & Primigeniæ Vi-
tæ S. Norberti statim in Prologo
asserit se scribere Vitam hujus S. Viri:
Eo modo & ordine, quemadmodum pluri-
mum assensio comprobasset, qui ab initio ju-
giter cum eo conversati sunt, ex quo ma-
nifestè patet hanc Vitam fuisse scri-
ptam jam ante quingentos annos, &
Auctorem fuisse synchronum seu coæ-
vum S. Norberto, scribit quidem Do-
ctissimus Cardinalis Cæsar Baronius (a)
eum fuisse Hugonem S. Viri in Archiepi-
scopatu successorem, Baronium secutus
idem scribit Henricus Spondanus, (b) sed
in hoc uterq; errat, quod Hugonem po-
nant successorem S. Norberti in Ar-
chiepiscopatu, constat enim clarè ex
Alberto Krantzio (c) S. Norberto in Archi-
epi-

A 6

epi-

(a) Tom. 12. ad A. C. 1134. n. 12. (b) in
Epitome. Ann. ad eundem A. n. 3. (c) Lib. 6.
Metrop. Cap. 22.

episcopatu successisse Conradum Comitem de Quervorde, & B. Hugo fuit tantum successor S. Norberti Præmonstrati in regimine S. Ordinis, ut suo loco dicetur; (d) quem nilominus primum Scriptorem Vitæ S. Norberti plurimi faciunt, etiam ex nostris, ut D. Joannes Le Paige, (e) & alii: verum quia in eadem illa Vita B. Hugo dicitur homo: (f) *piæ & sanctæ conversationis*, ideo non videtur credibile, virum sanctum & ipsum taliter laudasse, adeoque verisimilius ego censeo cum D. Cornelio Polycarpo de Hertoghe (g) Canonico ad S. Michaëlem Antuerpiæ, quod B. Hugonis, velut primi totius Sacri Ordinis Generalis, jussu, aliqui inter se contulerint de his quæ de S. Patre certò cognoverunt, ita ut multi Vitam & gesta ejus conscripserint, ex quibus tandem diligenti examinatione procuratum est, ut convenientibus in unum quibusdam, qui ab initio cum eo jugiter conversati sunt, eo modo & ordine (ab uno aliquo) conscri-

(d) infra Cap. 34. (e) in Biblioth. Præm. p. 365. (f) Cap. 13. (g) in Notat. ad Prologum Vitæ S. Norberti,

scribantur singula, quemadmodum plurium assensio comprobasset, ait *Prologus Vitæ*. Ille autem qui singula conscripsit, certè Gallus fuit, ut constat ex cap. 12. & 20. & stilum habuit gravem, suavem, ac sanctitatem spirantem, cum autem B. Hugo individuus comes fuerit annis circiter 14. vel 15. S. Norberti, ideò non est dubium quin & ipse, velut oculatus testis, ad hanc vitam plurima contulerit, & pleraq; dictaverit, ita ut hoc sensu jure dici possit: *Auctor primæ Vitæ S. Patris*, quam postmodum in plerisq; Monasteriis descripserunt, sed non sine frequenti variatione, ex quibus Manuscriptis *Vita S. Patris*, quam etiam tandem ultimo hoc seculo typis evulgata est à pluribus, nos *Plagæ* habemus illam, quam typis suis propriis edidit Reverendissimus D. Sigismundus Kohel Abbas Lucensis in Moravia A. C. 1608. & quam Colonie edidit (h) D. Aubertus Myræus Canonicus Cathedralis Ecclesiæ Antuerpiensis 1613. & quam habet nova edi-

(h) In principio Chronici Præmonst.

tio Reverendi P. Laurentii Surii (i) recusa
 Coloniae 1617, & quam ediderunt Fra-
 tres Stahovienses Pragæ ante Narrationem
 Translationis S. Norberti 1627: item quam
 R. P. Martinus Merz Prior Rothensis in Sue-
 via edidit Ravensburgi 1628: & quam
 ex ipso S. Norberti nomine anagram-
 maticè descripsit supra c. D. Cornel.
 Polycarpus Antuerpiæ 1630, item supra c.
 D. Joannes Le Paige (k) Parisiis 1633.
 item Reverend. P. Joan. Baptista Schellen-
 berg Soc. J. Augustæ Vindeli. 1641. Item
 quam Reverendissimus D. Chrysof. Vander-
 sterre Abbas Antuerpiæ composuit & post
 ejus mortem nuper unà cum utilisfi-
 mis Notationibus edidit ibidem dictus D.
 Cornelius Polycarpus 1656, & demùm
 quam Germanicè edidit Pragæ 1657
 Reverendissimus D. Bernardus Abbas Montis
 Sion, jam piè defunctus, ex quibus o-
 mnibus hanc nostram brevem extra-
 ximus, ita tamen ut plerumq; illam
 Primigeniam sequi, etiam in verbis for-
 malibus, placuerit, propter sanctum
 stilum

(i) Tom. 3. 6. Junii, (k) Loco c. à pag.

365, usq; ad 416.

stilum & antiquitatis venerationem, sed jam ad ipsum *S. Patrem Norbertum* veniamus.

CAP. II.

S. Norbertus nascitur.

Annus Christi 1085.

QUO tempore & anno natus sit *S. Norbertus*, definitivè & certò dici non potest, nam *Auctor Vitæ* (a) ad solum exprimit quo anno fuerit conversus, & quidem his verbis: *Fuit in diebus Henrici Junioris Cæsaris Augusti, Paschali Summo Pontifice, anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo centecesimo decimo quinto, vir quidam nomine Norbertus &c.* & hinc varii variè senserunt scripseruntq; de anno Nativitatis ejus, aliqui assignârunt annum 1090, sed sic non apparet quomodo *S. Pater* anno 1115. potuerit propriè dici *Vir*, cùm tunc tantum fuisset 25. annorum, *Rev. P. Joan. Baptista Schel-*

(a) *Vita, Cap. I.*

Schellenberg (b) assignat annum 1070, alii 1080, alii 1082, ut *Joann. Le Paige* (c) *Canonicus & Professus Præmonstratensis Ecclesiæ*, sed meo iudicio, omnium optimè illi, qui assignant annum 1085, inter quos citatus R. P. *Martinus Merz* (d) hunc annum non malè elicit ex eo, quod *S. Norbertus* 1115. nominetur *Vir*, & dicatur: *æta- te adultus*, item quod *Calixto* II. scribatur *quæstus, se juventam suam in aulis miserè perdidisse*, unde P. Merz rectè quidem infert: ergò tunc juventam excessit, virilemq; ætatem ingressus est, sed in hoc fallitur P. Merz quod adducat *Calixtum*, cum *vita* (e) expressè dicat *S. Patrem* narrasse *Gelasio Secundo*, (cui *Calixtus* succedit ut dicemus infra) non quomodo *Juventam*, sed *se- ipsum, in curiis Regum & Pontificum dissipaverit*; de reliquo sentio cum R. P. *Merz. & Cornel. Polycarpo de Hertoghe* (f) quod

(b) In sua Vita S. Norberti. p. 1. (c) loco c. pag. 366. (d) In Norberto Triumphante lib. 1. Cap. 1. (e) Vita. Cap. 10. & Cap. 16. (f) in Notat. ad Caput 1. Vitæ.

quod quidem *S. Norbertus* potuerit paulò citius, non tamen tardius natus fuisse, quam anno 1085, & hoc indè, quia, ut rectè docet noster *D. Laurentius Landmeter* (g) *Canonicus Tangerlœnsis*, illa ætate, & Jure veteri, pro *Diaconatu* requirebatur annus ætatis 25, pro *Presbyteratu* æquè ac *Episcopatu* 30, quod apertè colligitur ex *S. Bernardo* (h) *S. Norberti Synchrono*, & optimo amico, qui scribit de *S. Malachia*, quod ante annum ætatis 30. sit adeptus dignitatem sacerdotii: *præter formam Canonum* (illius temporis) atqui *S. Norbertus* 1115. conversus, paulò post factus est Sacerdos, ut patet ex ejus *Vita* (i) & hoc sine ulla dispensatione, aliàs sine dubio apud *Gelasium* de hoc æquè petiisset veniam, ac de eo quod duos sacros Ordines simul acceperit, ut refert ejus *Vita*, (k) ergò habuit tunc legitimam ætatem pro illo tempore, nimirum 30, annos, adeoq; ad minus
natus

(g) Lib. 2. de Veteri Cler. & Monach. Victu.

(h) in Vita S. Malachiæ, (i) Vita Cap. 3. (k) Cap. 10.

natus fuit anno 1085, si non etiam uno aut altero citius. Cæterum quod Vita (1) dicat *S. Patrem* conversum: in diebus *Henrici Junioris Cæsaris Augusti, Paschali Summo Pontifice*, est observandum, dictum *Paschalem* à quibusdam etiam vocari *Paschasium*, sub quo *Henricus III. Jus Investituræ Ecclesiasticæ* nefariè sibi arrogaverat, & ob id à *Sede Apostolica* Imperio exutus, communione Ecclesiæ privatus, *Leodii 7. Augusti 1106.* miserè obiit, cui successit filius ejus *Henricus IV*, qui, sicut pater ejus *Henricus Senior*, sic ille *Junior* appellatus fuit, hic *1111. die 12. Febr. Romam* solenniter ingressus est, ut coronaretur à *Paschali Pontifice*, verum quia nefario *Juri Investituræ* noluit cedere, coronatus non est, unde *Paschalem* captivum secum abduxit, de quo *Hermanus Abbas S. Martini Tornacensis*, qui floruit 1142, hæc addit: *Quidam Clericus nomine Norbertus*, qui in eadem captione *Paschalis, Capellanus Imperatoris* fuerat, (etsi *S. Pater* tunc

(1) Cap. 1.

tunc nec Sacerdos nec Diaconus esset) videns tantam iniquitatem Domini sui Regis, pœnitentiâ ductus, pedibus Domini sui Papæ se prostravit, & absolutione ab eo suscepta, &c. equidem hunc Henricum Le Paige, (m) & alii plures vocant Henricum V. sed ideò, quia teste Baronio (n) Henricus I. qui 919. succesit Conrado I. Germaniæ Regi, præ humilitate noluit dici Imperator, nec permisit se ungi, & ideò alii rectius Henricum illum Sanctum vocant Henricum I. qui post Othone[m] Tertium 1001. ex Duce Bavariæ electus est Rex Romanorum, prædicente illi Imperium S. Wolffgango illis verbis: post sex, qui etiam Romæ à Benedicto VIII. coronatus fuit 1014, huic Henrico I. & Sancto succesit Conradus II, qui genus suum referebat in antiquos Principes Clodonæos, à quibus etiam propter Leges Salicas cognominatus est Salicus, & sic illi succedens suus filius Henricus, dictus est Henricus II. Salicus, huic iterum succesit filius Henricus III. Salicus, & quidem

(m) Loco c, (n) Tom. 10, ad An. 919.
n. 2.

dem *Senior*, ut dictum, sub quo natus fuit *S. Pater Norbertus*, qui *IIII.* jam fuit *Capellanus* filii ejus *Henrici IV.* seu *Junioris*, ut præmissum; cur autem *S. Patris* nomen ab aliquibus scribatur *Nortbertus*, videri possunt *D. Joannes Picardus* (o) *Canon. Reg. S. Augustini*, *D. Bernardus à Leone* (p) *SS. Theol. Doctor*, *Ordinis nostri*, & *D. Corn. Polycarpus* (q) jam sæpè citatus.

(o) in *Notis ad Epist. S. Bern.* (p) in *Orat. de S. Nort.* (q) in *suis Anagrammatibus*.

CAP. III.

S. Norberti Patria.

S. Norbertum fuisse *Gallum*, scribunt plures, è quibus *Reverendissimus D. Joannes de Pruetis*, totius *Ord. nostri* *Generalis*, *Doctor* ac *Scriptor* celebris, (qui obiit 5. Maji 1593, quo año noster *Reverendissimus Martinus III.* natus est in festo *S. Michaëlis*) & *Reverendissimus D. Servatius Lairvelz* (a) *Abbas Mussipontanus* con-

nan-

(a) In *Optic. Spec.* 3. *Instruct.* 1.

nantur illum facere *Lotharingum*, alii *Burgundum*, quod juxta lineam maternam concedi potest, ut cap. seq. patebit, nullatenus verò juxta paternam, quia *Auctor Vitæ* (b) in contrarium sic pergit: *Natione Teutonicus, municipio de Sanctis, quod antiquitus Troja dicebatur*, ex quo clarum, S. Patrem non Gallum fuisse, sed Teutonem, seu Germanum, ut enim rectè observat *Henricus Decimator* (c) *Germani* primitus dicti sunt *Tuiscones* à Rege suo *Tuiscone*, Noë filio, ut vult *Beros*: huic successit suus filius *Teuto*, à quo ejus populi *Teutones*, & tandem, à *Romanis* ad *Rhenum* devictis *Gallis*, pervenientibus, dicti sunt in *Inferiori Germania Alemanni*, à fortitudine, quasi: *omnes Viri*, in *Superiori* autem *Germania*, ob eandem causam, quasi: *Toti Viri*: *Gar-Mann*; quod autem aliqui S. Norbertum velint facere *Coloniensem* cum *Alberto Krantzio*, (d) non alio sensu videtur admittendum, nisi

(b) Vita. Cap. 1. (c) in Thesaur. linguar. V. Germani & V. Teutones. (d) In Metrop. sua Cap. 12.

nisi vel quia Patria ejus in illa *Diecesi* sita est, vel quia ibi diu vixit in aula *Friderici Archiepiscopi*, unde suspicio quod domum ibi propriam habuerit, sicq; *Civis Coloniensis* vocari possit. Patria autem S. *Viri* in aliquibus MMSS. scribitur: *Xanctis Le Paige* (e) scribit: *Zanthis*, sed MS. *Præmonst. Chotieson*, & *Auctor Vitæ*, scribunt: *Sanctis*, & hoc rectius, quia, teste *Stephano Winando Pighio* (f) oppidum hoc extructum fuit à Romanis in ditione *Clivensi*, propè *Rhenum*, in ruinis *Coloniæ Trajanæ*, ubi olim anno 298. *Imperator Maximianus SS. Mauritium, Victorem*, & totam legionem *Thebæorum* ob *Christi* fidem trucidari jussit, quorum corpora *Constantini Magni Mater S. Helena*, dum *Religio* in his partibus *Christiana* introduceretur, è paludibus colligi, oculisq; honestè recondi curavit, ædificatâ ad hoc insigni *Ecclesiâ* in S. *Norberti* Patria, ad cujus introitum hæc inscriptio legitur: *Ad SS. Martyres: fundato insuper Collegio*

(c) Loco c. pag. 365, (f) In *Hercule Pro-*
dicio,

gio Sacerdotum seu *Canonicorum*, inter quos & S. *Pater* diu fuit. Igitur licet hic locus fortè olim dictus fuerit *Xanctis* vel *Xanthi* vel *Zanthi*, nunc tamen à dicto anno 298, melius dicitur *Sanctis*, à *Sanctis Martyribus*, *Mauritio* & *Sociis*, quorum sacra corpora ibi reposita honorantur, & locum ipsa honorant, quamvis autem idem locus olim à *Romanis* ibi belligerantibus appellatus sit: *Castra Ulpia*, & *Colonia Trajana*, vel *Trojana*, extincto tamen ibi Imperio Romano, per *Victorem Francum*, qui pulsus *Romanis*, *Galliam* & ei vicinam *Germaniam* occupavit, etiam nomen loci mutatum fuit, dictumque: *Troja Fracorum*, vel à SS. *Martyribus*: *Troja Sanctorum*, & sic intelligendum est illud Vitæ (g) S. Norberti: *municipio Sanctis*, quod antiquitus *Troja* dicebatur, fortè à loci similitudine cum veteri illa *Troja* in *Phrygia*, de qua P. *Virgilius Maro* (h) ac alii, & quam fluvius *Xanthus* irrigavit.

(g) Vita, Cap. 1. (h) Lib. 5, *Æneidos*.

CAP. IV.

*S. Norberti Natales &
Stemma.*

AUctor Vitæ (a) *Stemma & Natales S. Patris* expressurus sic loquitur: *Genere, de illustri Francorum & Germanorum Salicorum prosapia ortus*, ubi observandum illud verbum: *Salicorum*, in solo MS. *Morinensi* haberi, non autem in aliis, cum tamen illustrem S. P. familiam plurimum illustret, scribit enim *Ammianus Marcellinus*, quod *Francos* consuetudo appellârit *Salicos*, ut fuerint dicti *Salii*, vel *Salici*, à quibus etiam lata videtur lex *Salica*, per quam *Eduardus III. Rex Angliæ* excluditur à *Corona Franciæ*, & quia *Francorum* aliqui, transmissa *Rheno*, versus occidentem in *Gallias* sese infuderunt, aliqui autem versus meridiem in *Germanico-Franciam*, seu *Franciam Orientalem*, uno Vocabulo, *Franconiam*, abierunt, ideò, teste *P. Serrario*, illi dicti sunt: *Gallo-Franci*:
hi ve-

(a) Vita, Cap. I.

hi verò *Germano - Franci*, seu *Francones*, ex quibus *Imperator Chunradus* vel *Conradus II.* dictus est *Salicus*, uti & ei succedens *Henricus II.* & hujus filius *Henricus III.* de quo jam supra (b) ac deniq; & hujus filius *Henricus IV.* seu *Junior*, aliq; plures successivè dicti sunt *Salici*, nomine Gentilitio stemmatis, qualiter quatuordecim *Imperatores* ultimi dicti sunt *Austriaci* à domo sua *Austriacá*; ex quo clarè patet *S. Norbertum* non solum fuisse *Germano - Francum*, sed etiam ex stirpe nobilissima *Imperatorum Salicorum*, & fortè ideò tam diu fuit in aula *Henrici IV.* quia erat ejus consanguineus, ut *Auctor Vitæ* (c) non immeritò subjungat, quod fuerit *opibus adauctus*, hoc est, *admodum auctus*, &c. Sed accedamus propius ad ejus parentes, de quibus sic pergit *Vita*: nomen Patris ejus *Herbertus*, alii scribunt *Heribertus*, alii *Heribertus*, & videtur parenti ejus hoc nomen datum propter *S. Herbertum Coloniensem Archiepiscopum*, in cujus *Diecesi* tam *S. Norbertus*, quàm *Illu-*

B stris-

(b) nos supra Cap. 2. (c) *Vita*. Cap. 1.

strisfimi parentes ejus habitabant, nimirum *Sanctis*, unde miror, cur *Tritheimius S. Norberti* Patrem vocet nomine *Ludolphum*, *Eberwingus Steinfeldensis Præpositus* refert, quod fuerit Comes Palatinus *Rheni*, cujus Pater (adeoq; *S. Norberti* avus) duxerit *Mathildem* *Ottonis III. Imperatoris* sororem & *Ottonis II.* filiam, ut *S. Pater* originem habeat ex *Carolo Magno*. De *S. Norberti* matre subdit *Vita*: (d) & nomen matris *Hadwigis*, alii scribunt *Hadewigis*, alii *Hedwigis*, alii *Hademidis*, de ea scribit *D. Petrus de Wagenaere Furnensis Supprior* (e) quod fuerit de Illustrissimo sanguine *Guisiorum*, numerans inter *Majores* suos, *Lotharingiæ Duces*, filia *Eudonis Burgundiæ Ducis*, qui descendit ex *S. Roberto Rege Franciæ*, unde *vita* (f) *S. P.* narrat, quod habuerit ipse ex progenie *Matris* suæ quosdam in *Episcopatu* & in *civitate* (*Landunensi in Gallia*) propinquos, ut sic, quoad lineam maternam, rectè dici possit *Lotharingus* aut *Burgundus*, sicut jam supra
infi-

(d) *Vita* Cap. 1. (e) in *Vita S. Norberti* metro libera, §. 2. (f) *Vita* Cap. 19.

insinuavimus ; (g) cæterùm *Hadwigen* matrem ejus fuisse matronam & *Comitissam* piam ac sanctam, satis colligitur ex eo, quod *Vita* dicat, quia filium suum *S. Norbertum* à Domino postulatum gestaret in utero, sicut olim *S. Anna* suum *Samuëlem* (h) & insuper, quia expressis à Divino oraculo verbis : (i) *Audivit per somnium* (Angelum) dicentem sibi : æquo animo esto *Hadwigis*, quoniam *Archiepiscopus* futurus est, quem gestas in ventre, unde & in ejusdem *S. Viri* festo ad primas *Vesperas* in Hymno sic canimus : Hunc adhuc matris gremio latentem, *Præsulem* vates monuit futurum Angelus.

(g) Nos supra Cap. præced. (h) 1. Reg. 1.
(i) *Vita* Cap 1.

CAP. V.

S. Norberti secularis Vitæ.

Igitur *S. Pater* probabilissimè non seri-
us natus quàm A. C. 1085. ut jam
est præmissum (a) & quidem in *Germa-*
nia,

B 2

nia,

(a) Nos supra Cap. 2, 3, & 4.

nia, Sanctis, in ditione Clivenſi, Dieceſis Coloniensis, ex Illuſtri ac Imperatoria proſapia, cujus avus fuit Excellentiffimus Comes Palatinus Rheni, avia verò unius Imperatoris filia, alterius ſoror, Pater Herbertus, mater Hadwigis, ita ut dicat D. Corn. Polycarpus (b) quod inveniamus pro utraq; linea ſeminarium Imperatorum, pro paterna deſcendentium ex Carolo Magno, & pro Materna ex Henrico I. & Sancto Duce Saxonie & Bavarie; jam in vita ulterius de eo ſic ſequitur, quoad ejus corpus & mores: (c) opibus adauctus, formá decorus, ſtatura graciſſis, ac paululum longus, ætate adultus (intellige in diebus Henrici Junioris) ſcientiá tam literarum, quàm Curie ac ſæculi, eruditus, eloquio excultus, officio Clericus, ordine Subdiaconus, vitá & moribus, pro ætate & ſæculari conſuetudine, admodum levis, quid amplius? cùm in omnibus ei præſentis Vitæ obſecundaret felicitas, & rerum temporalium proſperitas arrideret, factum eſt inter cætera, ut etiam in Magnatum Curis per-

(b) in Notat. ad Cap. I. Vitæ. (c) Vita Cap. I.

perspicuus haberetur; primò quidem in Curia Domini Friderici Coloniensis Archiepiscopi, deinde in Aula Imperatoris (Henrici IV. cognati sui) in illa, propter officium Clericatus & scientiam literarum, in hac verò propter generositatem animi & excellentiam urbanitatis, in utraq; propter affabilitatem Vitæ, & elegantiam morum, hic clarus, ibi nobilis, strenuus utrobique, gratus omnibus & habilis universis, omnibus deniq; omnia factus, erat enim homo aspectu hilaris, vultu serenus, sermone jucundus, societate affabilis, suis beneficus, extraneis pacatus, proprio pro ratione utens arbitrio, nihil sibi denegans, neque intentatum relinquens, civis sæculi hujus egregius (ein rechtes Weltkind!) nesciens quid super eum disponderetur in posterum, & ignarus quid sibi crastinus pararet (Surius legit pareret) dies, imò quod deterius est, penitus non curans, ita Vita. In qua rectè observat Reverendissimus D. Joan. Camus (d) Ordinis nostri, quod S. Norbertum, quia matri ejus divinitus revelatum fuit, eum futurum Archipræ-

B 3

sulem,

(d) in homine Apostolico Gallicè, parte I.

sulem, parentes ejus nobilissimi omni curâ & studio pro statu *Ecclesiastico* tam in literis quàm in moribus optimè curaverint instrui, instructum *Imperialis Ecclesiæ Sanctensis Canonici* addixerint, &, ne fortè resiliiret, in *Subdiaconum* suo tempore ordinari fecerint, ordinatum ob eandem causam ad *Fridericum Coloniensem Archiepiscopum* promoverint; quia autem tunc temporis in more fuit, ut in *Aulis Imperatorum* essent plures *Clerici Nobiles* in expectatione alicujus *Episcopatus*, qui etiam *Imperatorum Capellani* dicebantur, licet nec dum essent *Sacerdotes*, ideò etiam *S. P. Norbertus* anno *IIII.* adeoq; ætatis suæ ad minus 26. jam fuit in *Aula Henrici Imperatoris*, cum quo, ut *Capellanus* ejus, *Romam* venit, sicut dictum: (e) quamvis verosimile sit, eum magis amore vitæ *Aulicæ* quàm spe & expectatione alicujus beneficii *Ecclesiastici* ibi fuisse, quia *D. Burchardus Cameracensis Episcopus* suo Clerico *Hugoni* falsus est, quod *Norbertus* suum *Episcopatum* sibi ob-

(e) Supra Cap. 2.

oblatum respuerit, ut suo loco fusius (f) dicetur.

(f) Infra Cap. 13.

CAP. VI.

S. Norbertus, ut alter Saulus mirabiliter convertitur.

Anno Christi 1115.

CONVERSIONEM planè mirabilem & repentinam S. Patris sic describit Auctor Vitæ : (a) Igitur circumferebatur Norbertus in medio Babylonis (hoc est, huius mundi immundi) errans & nesciens, fluctuans nec sentiens, periclitans & securus, tum factum est, & ecce subito & ex improviso sermo velox & manus præpotens imminet dorso fugitivi, dejiciens ascensorem & erigens curvum, accidit enim ut solus, uno tantum assumpto puero, festinaret ad locum quendam Fredem nomine, cum verò miro tam equitaturæ, quàm sericæ vestis apparatu procederet in prati virentis amœnitate, subito densantur nubes, terrent tonitrua, micant fulgura, quid plura? non destitit servus Domino clamare, Norberte quò vadis?

B 4

Do-

(a) Vita Cap. 2.

Domine quid agis? revertere, revertere, manus enim Domini valida est contra te, & Dominus (Deus) desuper quasi diceret: Norberte, Norberte, quid me persequeris? ad hæc repente profiliit ictus (fulminis) ante pedes equi, scindens & aperiens terram profundius quàm ad staturam hominis (MS. Morinense habet, ad mensuram staturæ hominis) & manus præpotens Domini deiecit ascensorem, sed ejus misericordia vivificans incurvatum, & humiliatum protinus erexit; stabat puer stupefactus, jacebat Dominus, jacebat & equus, fœtor impleverat locum, & vestes hominis velut sulphureus, velut infernalis, post horæ spatium surgit homo, quasi de gravi somno, sed & reversus ad se, tactus dolore cordis, intrinsecus dicere cœpit intra se; (b) Domine, quid me vis facere? & statim quasi respondetur, (MS. Knechtstad. habet, responderetur) desine à malo & fac bonum, non processit ulterius, nec transivit vallum quod foderat ei Dominus, sed reversus est viâ qua venerat, & ex tunc conceptum divini amoris ignem paulatim augmentans, nec subito mutavit habi-

habitum, nec statim reliquit sæculum, sed asperitate cilicii membra domabat sub mollibus indumentis, & Spiritus S. postquam inspiravit amorem, addidit insuper & aperuit intellectum, misitq; in animum, ut tempus adhuc modicum & sibi congruum sustineret, locumq; idoneum eligeret publice abrenuntiandi huic seculo. Collectis ergo interim vir Dei viribus, retraxit continuo pedem à Curia (Henrici Imperatoris) ac domi residens, vel in Abbatia Sigebergensi cum bonæ memoriæ Conone Abbate, mirandæ sanctitatis viro (qui postea factus est Ratisbonensis Episcopus, teste Joanne Le Paige) (c) commorans, & scripturas divinas memoriâ colligans, tyrocinia quædam futuræ conversionis exercuit, malens simul novi hominis indumentum, pariter & ornamentum suscipere, illud quidem in habitu Religionis, istud verò in dignitate Sacerdottii, sic ibi; ubi, meo iudicio, duo notanda, primum quod illa verba: *ut solus, uno tantum assumpto secum puero, &c.* reperiantur in solo MS. Præmonst. & Morin. ex quibus proindè meritò in novo Breviario edito

B 5

dito

(c) In Bibl. præm. pag. 366.

dito 1654. correctus fuit error prioris *Breviarii*, in quo primi *Nocturni* primum *Responsorium* sic sonabat de Conversione S. Patris : *dum magno equorum apparatu incederet, &c.* unde etiam tales picturæ emendandæ sunt, quia testatur *Le Paige* (d) etiam in *Archicænobio Præmonstratensi* S. Patris conversionem sic pictam esse, ut unus cum eo puer fuerit, licet picturâ vetustate penè jam obsoletâ : alterum est, quod etsi S. Norbertus in *Sigebergensi* Monasterio *Benedictinorum* prima futuræ sanctitatis fundamenta jecerit, malè tamen exindè inferat *Andreas Wion* eum Monachum S. *Benedicti* fuisse factum, cum *Vita* clare exprimat contrarium his verbis : (e) *completisq; ibi diebus circiter 40. rediit ad patrium solum, conferens se ad Ecclesiam, unde fuerat & erat Canonicus, ut dicitur secularis.*

(d) Loco c. pag. 6. (e) *Vita* Cap. 3.

CAP. VII.

S. Norbertus fit Sacerdos, & publice exuit veterem hominem.

A. C. 1115. vel 1116.

DUm S. P. expectat tempus, & locum aptum publice abrenuntiandi sæculo, ecce opportunè adfunt dies, quibus sacri Ordines in Ecclesia solent conferri, quare (a) pià exultatione repletus festinanter & cum omni devotione adit D. Fridericum Coloniensem Archiepiscopum (in cujus curia dudum diu fuerat) petens se primà voce inter cæteros ordinandum, quo audito Archiepiscopus non mediocriter admirans, hominem per se ipsum demùm petere, quod ab aliis sæpè recusasset oblatum, libenter & lætâ responsione annuit, moxq; ille subjunxit: Diaconus & Presbyter simul volo fieri, ad hæc Archiepiscopus vehementer stupens, & pavens quæsivit, quænam esset hujusmodi tam subitanea atq; inopinata voluntatis causa? justè enim tergi-

B 6

ver-

(a) Vita Cap. 3.

verfabatur duos Ordines sacros simul
 conferre contra Canonum statuta, sed
 Vir Dei procidens ad pedes ejus, cum lachry-
 mis & gemitu, & peccatorum suorum ve-
 niam petens & accipiens, confessus est ei fir-
 mum & indeclinabile voluntatis suæ propo-
 situm, de sequendo & imitando nudo
 Christo: videns igitur Archiepiscopus homi-
 nem apud se (hoc) firmiter deliberasse, ac
 metuens gratam sibi & jucundam familiaris
 sui amicitiam violare atq; intelligens, quod
 non sine instinctu divino talia contingerent,
 admissâ pro causa & tempore dispensatione,
 tandem annuit; ex his patet, tempore S.
 Norberti Episcopos in hoc potuisse dispen-
 sare, etsi hodiè juxta Tridentinum, (b)
 non nisi Papa dispensare possit, ut cum
 Sylvestro alii docent, & certè de factâ
 hac S. P. Ordinatione jure dici potest,
 quod de S. Malachia dixit & scripsit S.
 Bernardus, his verbis: Donandum sanè,
 tum Zelo Ordinatoris, tum meritis Ordinati,
 ego verò istud nec in sancto redarguendum,
 nec usurpandum consulo ei, qui sanctus non
 fuerit. Cæterum quia S. Norbertus prius
 luxu

(b) Sess. 23, Cap. 13. de Reform.

luxu vestium multum defluxerat, volens malo exemplo dato satisfacere, curavit sibi præparari pelliceum agninum, & sic factâ horâ Ordinationis (c) adfuit & Norbertus in medio circumfluentium populorum, (velut ad spectaculum) spectantibus ergò cunctis & expectantibus, cum ei Sacrista vestes offerret benedictas, quas, ut cæteri, ad Ordines suscipiendos indueret, ille, in cujus jam pectore Spiritus S. inchoaverat templum suum, convertit manum ad unum de famulis suis, & innuit sibi præsentari pelliceum agninum, quo accepto, exiit varium & multiformem Diabolum, indumentum scilicet miræ æstimationis pretio, & videntibus universis induit uniformem & simplicem Christum, vestem videlicet hominibus hujus sæculi, & maxime illius regionis apud Nobiles, prorsus insolitam, vilissimi pretii & nullius ferè momenti, ac desuper induxit sacras; sicq; Coloniæ Agrippinæ Diaconatum & Sacerdotium uno die simul summâ cum devotione & totius populi ac urbis admiratione accepit, si non anno Conversionis suæ

primo, scilicet 1115. saltem certè secundo, nimirum 1116. quid de se homines cogitarent aut dicerent, penitus non attendens, & spreto atq; postposito humano de se judicio, divertit continuo pedem (inde) & contulit se (iterato) ad Sigebergense, magnæ ac præclaræ famæ Cœnobium (quod tribus tantum leucis Coloniâ distat) ubi & accepti Sacerdotii addisceret usum, & certa religiosè vivendi caperet documenta completisq; ibi diebus circiter 40. rediit ad patrium solum, conferens se ad Ecclesiam, unde fuerat & erat Canonicus, ut dicitur, sæcularis, nimirum ad Sanctensem Ecclesiam Imperialem, in qua S. Helena illustrissimum fundavit Canoniorum Collegium, ut ex dictis constat, (d) in cuius Ecclesiæ Bibliotheca reperitur vetustissimum Calendarium, ubi ad 6. Junii hæc verba habentur: Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis, fratris nostri.

(d) supra Cap. 3.

CAP. VIII.

S. Norbertus accepto Sacerdotio Sanctis celebrat Primitias, & multa ibi patitur.

A. C. 1115. vel 1116.

Sigebergo Sanctos reversus novus Sacerdos Norbertus, paulò post à Decano & Concanonicis ejus offertur ei, ut pro more Neomystarum, faceret in Conventu Majorem Missam solenniter, seu Primitias celebraret, quod & fecit, sed finito Evangelio primo: (a) Vir Dei Zelo divini fervoris accensus, incaléscente in præcordiis ejus igne Spiritûs Sancti, versus ad vestibulum Ecclesiæ, seu ad populum præsentem, derepentè: prout divinitus ei inspirabatur, concionem fecit: ostendens quàm sint omnia hujus vitæ oblectamenta fluida & caduca, brevia tempore, vilia æstimatione, nec amore digna, nec possessione idonea, totum autem sermonis pondus direxit in Concanonicos suos, neminem tamen apertè designans, sed ea crebrò versans (seu repetens) quibus
eorum

(a) Vita Cap. 4.

eorum conscientias acrius perurgeret, finitâ concione sacrosanctæ Missæ mysteria reassumens ad finem perduxit, postera die cum jam omnes ex more in Capitulo resedissent, cœpit primò, accepto Codice, alloqui Decanum, ostendens ex verbis B.B. Gregorii ac Isidori, quorum se Regulam tenere dicebant, quia ipse, qui erat omnium Præpositus & Magister, deberet eos ad rectum honestæ & sanctæ vitæ tramitem revocare; ubi breviter observandum, quod plura totius Ecclesiæ Concilia à tempore Apostolorum plurimùm laborârunt in formandâ Canonicâ disciplinâ, seu in Canonicis ac Clericis in debitâ disciplinâ continendis conservandisque, unde illis è sacris Canonibus seu ex sententiis SS. Patrum, Gregorii, Isidori, &c. certam præscripserunt Regulam, secundum quam debebant habitare simul, in eodem loco dormientes, & comedentes, subditi suo Decano, ac soliti se mutuò fratres vocitare, teste Joanne Molano, (b) admodum planè, quo nunc Religiosi in Austris vivunt, propter quod etiam in

an-

antiquis historiis Collegia Canonorum
vocantur Monasteria. Scribit autem
Joannes Trithemius, quod sub Friderico Ar-
chiepiscopo Trevirensi Canonici Majeris Ec-
clesiæ ibidem, abjecta Vitâ regulari, desierint
esse regulares, facti nomine & conversatione
seculares, an hi exemplum ad hoc ac-
ceperint ab aliis, an alii ab his, hîc
non disputo, illud ex Vita S. Norberti
constat, quod ejus tempore etiam
Sanctis Canonica disciplina multum col-
lapsa fuerit, & admodum indiguerint
reformatione Canonici in illa Ecclesia:
unde fuerat & erat Canonicus, ut dicitur
secularis; verum quia veritas odium pa-
rit, ideò licet Seniores & Prælati, hoc
est, præcipui Canonici Sanctenses: utpote
Sapientes, S. Norberti admonitionem
taciti considerarent: & nullatenus Spi-
ritui, qui loquebatur, resistere præsumerent,
juniores tamen inter se ad alterutrum
murmurabant, unde factum, cum alte-
ro, & deinceps plurimis diebus, eos
jam specificè proclamaret, ostendens
ubi, quando & qualiter quisq; egerit
vel dixerit ea quæ non liceret; illi con-
cita-

citaverunt adversus eum quendam ignobilissimum Clericum, qui non solum obloqui & convitiari, sed & faciem S. Viri sputis foedare praesumpsit, qui tamen accepta tantâ contumeliâ continuit seipsum, & conticuit, detergâq; facie, ac peccatis suis deputans, maluit coram Deo lachrymis indulgere, quàm ultioni, in hoc strenuè imitatus Salvatorem suum gloriantem (c) faciem meam non averti ab increpantibus & co spuentibus in me.

(c) Isa. 50.

CAP. IX.

*S. Norbertus illapsam consecrato
Calici araneam sumit
illæsus.*

A. C. probabiliter 1116.

PROBATUS (a) itaq; Vir Dei Norbertus, & in uno (clarissimo patientiæ documento) per omnia dignus inventus, ulterius probatur ab eo, qui dilexit & adjuvit illum, dum ergo videt, quod seminis sui

fui divini pars magna non caderet in terram bonam, sed *secus* (b) *viam*, rem Deo ardenti oratione, vigiliis, jeuniis, & præcipuè quotidiano Missæ sacrificio, commendavit; contigit autem semel, dum in quadam crypta Missam ex solito celebraret, ut in calicem jam consecratum aranea laberetur non modicæ corpulentæ, quo viso stupuit Sacerdos, vitam & mortem ante oculos habens, quid faceret homo, cujus fides jam in Domino solidata erat? ne ergò aliquod præparati sacrificii faceret dispendium, magis elegit subire periculum (mortis) & totum, quidquid erat (fidei magnæ scuto munitus) exhausit, ita tamen ut peracto sacrificio se statim moriturum præstolaretur, sed dum immotus à loco, ante altare exitum (suum) Domino precibus commendat, pruritu narium provocatus scalpens, subitâ sternutationis commotione aranea integra per nares excussa est; exemplum rarum magnæ in Deum fiduciæ, legimus tamen plura in diversis Sanctis, de S. Corrado Episcopo Constantiensi, à S. Udalrico Augustano, confesse-

(b) Matth. 13.

secrato, legimus (c) quod araneam in calicem consecratum illapsam sum- pserit, quæ tamen ante sumptum pran- dium sine ejus læsione per os ejus ex- ivit, ubiq; in fumente fides & fiducia excelluit, unde de *S. Norberto Vita* sub- jungit, *in quo factò manifestissimè com- pertum est, quanta & hujus esset in Domi- no fides, & Domini erga eum benignitas,* qui Sacerdotis sui, quem sibi utilem præscivit, non mortem, sed fidem de- sideravit, quam qui habent, ficut ha- buit *S. Norbertus; (d) si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, & ex hoc heroï- co actû, uti & calumniâ à vilissimo Clerico summâ injuriâ illatâ & summâ patientiâ acceptâ, natum est S. Viro symbolum fide & patientiâ, ita ut qui- dam interrogatus, in quo tunc tem- poris quis excelleret, respondit: * In Norberto eminet fides, in Bernardo Claræ- vallensi charitas, in Milone Taruanensi hu- mili-*

(c) ex addit. ad Petrum Episc. Esquil. An- no 976. (d) Matth. 17. * Symbolum S. Nor- berti.

militas, unde tunc temporis hoc ipsum alii hoc trito elogio expresserunt.

*Est humilis Milo, Bernardus flagrat amore,
Norbertus fidei præmicat elogio.*

Ratione hujus, tunc temporis, communis elogii illud ego specialiter judico hîc observandum, quod *Milo Taruanensis* fuerit unus ex primis discipulis *S. Norberti*, Vir omninò sanctissimus, qui primò à *S. P. 1121.* ordinatus fuit superior & *1126. Abbas, S. Jodoci* in *Nemore* (ubi *Præmonstratensis* religio florere incœperat, jam anno *1120*) qui locus nunc dicitur *Dommartinensis*, in finibus *Artesiae* ad oppidum *Hesdinum*, addit *Joann. Iperius* (e) quod defuncto *Joanne Episcopo Morinensi 1130.* dein *1131. die 15. Febr.* à toto Clero postulatus & electus sit idem *Milo*, ac ab *Archiepiscopo Remensi*, ordine *Trigesimus Episcopus* fuit, qui statim eodem anno fundavit sacro Ordini Monasterium *Selincurtense Divi Petri*, quod *1444.* exustum, denuò excitatum est, floretq; in eo *Sodalitas Lachrymæ Christi*, & fortè

(e) in Chro. MS. Bertinensi,

fortè inde in nostro *Missali Ordinis* est propria *Missæ* votiva de *Lachryma Christi*; Rorbertus continuator *Sigeberti Gemblacensis* (f) de eodem *Milone* hæc scribit: *Florebat hoc tempore Gallicana Ecclesia per Viros religione ac sapientiâ illustres, Milonem Morinensem Episcopum, humilitatis virtute præcipuum*, unde tandem, postquam in *Nemore S. Jodoci* 10. annis *Abbas*, & *Taruane* 27. vel 28. annis *Episcopus* fuisset, 1159. die 15. *Julii* cum magna sanctitate obiit, sepultus *Taruane*, ubi ad ejus *Tumulum* crebra miracula facta sunt, possuntq; de hoc humili *Milone* videri *Baronius* (g) *Joannes Iperius*, (h) *Antonius Demochares*, (i) & alii, ex quibus *Andreas Quercetanus* (k) erravit, dum scripsit hunc *Milonem Episcopum consecratum* 1101. voluit utiq; scribere 1131. *Morinenses* autem seu *Morini* sunt extremi *Galliæ* populi, ex antiqua *Celtarum* lingua quasi *Maritimi*, quo-

(f) Ad annum 1139. (g) To. 12. ad Ann. 1148. n. 21. (h) supra c. (i) Lib. de sacrificio *Missæ*. (k) In *Notis* ad *Epist. S. Petri Chymacen.*

quorum Metropolis est urbs Taruana, à qua B. Milo dictus est Taruanensis, nunc omninò diruta, Miloni autem nostro succcessit alius Milo, Ecclesiæ Taruanensis Archidiaconus, Canonicus Regularis S. Augustini de Bosco, qui & Milo Junior appellatus fuit, teste Joanne Iperio, & Antonio Demochares citatis.

CAP. X.

*S. Norbertus prædicationi insistens
fit odiosus, & patitur multas
persecutiones.*

A. C. 1117. & 1118.

S. Pater (a) patientiæ clypeo protectus, fidei fortitudine communitus, & in illo habitu pellicei agnini tempore Ordinationis suæ assumpti per tres años perseverans, verbū Dei opportunè & importunè prædicavit, quo tempore contulit se subinde ad Monachos Benedictinos in geberg, subinde ad Canonicos Regulares in Roda, Coloniensis itidem Diocæsis; sæpius
autem

(a) Vita Cap. 7.

autem ad quendam Eremitam miræ sancti-
tatis & abstinentiæ Virum, clericalem Vitam
agentem, nomine Lidulphum (MS. Stein-
feld. vocat Ludolphum, Knechtstad, Ludul-
phum) nonnunquam etiam sine du-
bio ad Ecclesiam & domum suam San-
ctensem rediens, cœptæ prædicationi
institit, ad prædictos autem Viros re-
ligiosos ideo secessit S. Norbertus, ut in-
ter eos & sanctæ Vitæ addisceret in-
stituta, & spei cœlestis susciperet in-
crementa, cum enim Deus per illum
disponeret fundare novum *Ordinem*
Canonicorum Regularium, vel rectius *Ca-*
nonicos Regulares reformare intenderet,
ad vitam ex contemplatione & actione
mixtam, opus omninò erat ut tam à
Monachis quàm *Canonicis* pulcherrimas
observantias disceret; quas postea in
suum novum *Ordinem* traduceret; quæ-
nam verò instituta *Canonici Præmon-*
stratenses cum *Benedictinis* habeant com-
munia, fusius declarat Joan. Iperius (b)
ego illud hîc observo ex Helmoldo Lu-
becensi

(b) In Chron. suo ad ann. 1120.

becensi (c) quod *S. Wicelinus* insignis *Wandalorum & Holasticorum Apostolus*, & postea *Aldenburgensis Episcopus*, frequenter secesserit *Magdeburgum* ad *S. P. Norbertum*, ut ab eo in spiritu erudiretur, & confortaretur, à quo etiam presbyter fuit Ordinatus. Dum autem *S. Norbertus* in pelliceo suo agnino prædicationi fervidè incumbit, accidit ut in *Germania* apud oppidum *Fritslare* (civitas est *Hassiae*) (d) Concilium quoddam fieret coram Domino Conone sedis Apostolicæ legato, qui ex eremita Cardinalis factus, cum 1114. *Bellovacis*, & alibi in *Gallia* Concilia celebrasset contra sacrilegum Imperatorem *Henricum IV.* etiam anno 1118. in *Germania*, & primo quidem *Coloniæ*, deinde *Fritslariæ*, contra eundem Concilia celebravit, & ad hoc ultimum *Fritslariense*, ut etiam *S. Norbertus* advocaretur, multi *Abbates*, *Episcopi*, *Archiepiscopi*, aliæq; personæ adlaborarunt, quatenus illum ibi accusare possent, quod scilicet usurparet officium

C præ-

(c) In *Histor. Sclavorum* Cap. 47. (d) *Vita* cap. 8.

prædicationis, in eoquē illos verbis acriter infectaretur, cū tamen à nullo esset missus, item quod gestaret habitum religionis & simul proprium peculium possideret: (e) cū in nullo Religio & proprietas convenirent, & qua ratione pretiosas vestes abjecisset, cū mos terræ id non habeat, maxime apud Nobiles, qualis ipse erat; Verū ad hæc & plura alia S. Pater ita discretè & sapienter respondit, ut Deo adjuvante invidius indè recesserit (f) quia non erat conveniens testimonium illorum adversus eum, recedens autem Fritislariá, humano destitutus auxilio, & divino tantum fultus solatio, orationibus jugiter incumbibat: (g) vanitati & voluptati sæcularium contrarius prorsus existens (h) propter quod & ipse contra omnes, & omnes erant contra eum.

(e) Loco C. (f) Loco c. (g) Gen. 16.

Cap. XI.

S. Norbertus superato demonis insultu omnibus rebus suis se abdicat.

A. C. 1118.

REdiens Vir S. à Concilio dicto, in quo de multis accusabatur innocenter, proposuit: (a) totam noctem sequentem insomnem ducere & orando rogare Deum, ut ipse, qui est dator recti consilij & bonorum operum adiutor, secundum beneplacitum voluntatis suæ, consilium ejus dirigiret & propositum adjuvaret, & ecce: Summo diluculo paululum maxillam manu sustentans dormitavit, & statim adfuit diabolus: Ita subsannando & illudendo loquens: eja, eja, multa tibi proposuisti, qui nec in unius noctis proposito perseverare potuisti, cui S. Pater: quis minis tuis credat, cum ab initio mendax sis & mendacii pater? & taliter spiritus malignus confusus recessit ab eo; quo anni tempore Concilium illud Fritslariense celebratum fit, non invenio, illud certum,

C ij

quod

(a) Vita cap. 9.

predicationis, in eorum illis verbis a-
crice indicantur, cum tamen à nullo
ceteris, item quod gestaret habi-
tationis, etiam proprium pecu-
lium possideret. (c) cum sola Religio
et pietas commendaretur, et quia ratione
propter vestis simplicitatem cum non terra in-
dignum haberet, maxime quod subiles, qualis
esset. Verum ad hoc & plura alia
etiam in illius scriptis respondit, ut illi
etiam in illius inuicem inde re-
sponderet. (d) quod non per amicum testi-
monium, sed per alios, recedens
autem per illius, Romanam bellum au-
gustinus & illius namque solus solatio,
maximèque iugiter incumberebat. (g)
namque illiusque, per illiusque, etiam
etiam illius. (h) propter quod et ipse
etiam illius, etiam illiusque.

(c) Gen. 16. (g) Gen. 16.

Cap. XI.

S. Norbertus superato demonis insultu omnibus rebus suis se abdicat.

A. C. 1118.

REdiens *Vir S.* à Concilio dicto, in quo de multis accusabatur innocenter, proposuit: (a) totam noctem sequentem insomnem ducere & orando rogare Deum, ut ipse, qui est dator recti consilij & bonorum operum adiutor, secundum beneplacitum voluntatis suæ, consilium ejus dirigiret & propositum adjuvaret, & ecce: Summo diluculo paululum maxillam manu sustentans dormitavit, & statim adfuit diabolus: Ita subsannando & illudendo loquens: eja, eja, multa tibi proposuisti, qui nec in unius noctis proposito perseverare potuisti, cui *S. Pater*: quis minis tuis credat, cum ab initio mendax sis & mendacii pater? & taliter spiritus malignus confusus recessit ab eo; quo anni tempore Concilium illud Fritslariense celebratum fit, non invenio, illud certum,

C ij

quod

(a) Vita cap. 9.

quod S. P. ex eo reversus statim adierit Fridericum Coloniensem Archiepiscopum suum, resignans in ejus manus: quidquid beneficiorum ac reddituum, quibus plurimum abundabat, in Ecclesia fuerat consecutus, venditis in super domibus ac omnibus quæ vel ex patrimonio, vel aliundè jure hæreditario possidebat, cum omni suppellectili sua, quæ omnia pauperibus erogavit: Nihil sibi retinens præter decem marcas argenti & malmam unam, Capellamque ad missam celebrandam; refert hic Reverendissimus D. Joan. Chrysof. noster Antuerpiensis Abbas (b) quod S. Norbertus ex venditione rerum suarum ingentem collegerit pecuniam, cujus partem dedit pauperibus, ex parte altera in altissimo monte Ducum, vulgò Fürstenberg, ante oppidum Sanctense fundavit Nobile cœnobium, Religiosis Benedictinis ex Sigeberg illuc locatis, quod postea 1199. collatum est religiosis Virginitibus ejusdem Ordinis, quia illarum monasterium nomine Hast, fuerat penitus combustum, sed illæ Virgines non multo post mutatæ sunt in Cistercienses, nunc au-

(b) Lib. 1, Vitæ Flandricæ S. Norberti c. 9,

autem iniquitate temporum præclara hæc *S. Norberti* fundatio quasi periit, Virginibus oppidum *Sanctense* incolentibus. Ubi autem *S. P.* omnia sua vel *Archiepiscopo* resignavit, vel in usus pauperum ac pias causas applicuit, peregrinè profectus in patria *Leodiensi* ad *Castrum* supra flumen *Mosam* situm, *Hoyum* nomine (*le Paige* (c) vocat *Huyum*), ibi, ut nudum *Christum* expeditius sequeretur, etiam modicam illam argenti substantiam sibi hactenus servatam, pauperibus dedit, mulam suam itidem vendidit, unicâ sibi reservatâ *Capellâ* pro *Missâ*, quæ *Capella* inde nomen accepit, quia olim *Reges Franciæ* ad bella ituri curarent sibi præferri sacras *Reliquias*, præcipuè *S. Martini Turonensis Episcopi Cappam*, undè locus, in quo asservabatur, *Capella*, & custodes ejus *Capellani* sunt dicti, & indè usquè hodiè illa involucra, quæ *Casulam*, *Stolam*, *Calicem*, & reliqua ad celebrationem *Missæ* requisita, continent, dicuntur *Canella*, quam solam *S. Norbertus* sibi reservavit

C 3

in

in præfato *Castro Hoya*, ubi etiam melo-
tem seu pellem agninam hoc anno
1118. Conversionis suæ tertio, exiit
(fortè iussus in *Concilio Friteslariensi*) in-
duens tunicam laneam, utiq; à colore
nativo albam, ac desuper pallium pœ-
nitentis; deposita itaque funditus atque re-
jecta sarcinâ rerum temporalium (utin solo
Deo spem totam haberet) pede nudo,
tunica lanea, & pallio sibi sufficiente sine te-
cto, sine certo domicilio horrendas hyemes &
asperam glaciem superans, solo Christo Duce,
cum duobus tam singularis propositi comiti-
tibus (quos aliqui ejus famulos fuisse
autumant) proficiscitur (circa finem Se-
ptembris dicti anni 1118.) versus S.
Ægidium (urbs est celebris Galliae) ubi
magno suo gaudio & solatio reperit
summum Pontificem, Paschalis successo-
rem, Gelasium, qui propter Henricum IV.
iteratò Romam venientem media no-
cte ex urbe fugere coactus, maritimo
itinere in Galliam appulit ad S. Egidium,
ubi non solum ab Episcopis & Ecclesiasti-
cis, sed & Rege ipso Ludovico VI. summo
ho-

honore exceptus atque liberalissimè donatus fuit.

Cap. XII.

S. Norbertus à Gelasio Papa amplissimam ubiquè terrarum prædicandi potestatem accipit.

A. C. 1118. & 1119.

Veniens S. Pater, ut dictum, circa Octobrem, ad S. Egidium in Gallia, à Gelasio Pontifice tam benignè acceptus fuit, ut non dubitarit eidem totam suam voluntatem & animi propositum aperire, simul (a) veniam, quod duos supremos Ordines contra Canonum instituta (eodem die) susceperat, à præfato Pontifice postulans, impetravit, Papa verò videns prudentiam ejus & spiritum Dei habitantem in eo, voluit eum retinere secum, at illi rogans ne hac eum obedientiâ cogeret, exponebat qualiter se ipsum in Curis Regum atque Pontificum dissipaverat (b) videns autem sanctus Pontifex constantiam hominis, & devotionem animi, dedit ei licentiam, & liberam facultatem prædicandi verbum Dei ubiquè

C 4

ter.

(a) Vita cap. 10, (b) Vita cap. 11.

terrarum, id ipsum ex persona sua monendo & præcipiendo injungens, & hoc ipsum, ut ratum esset & stabile, authoritatis suæ litteris & sigillo firmavit, sicq; S. P. factus est Missionarius, ut vocant, Apostolicus pro toto mundo, & quia dictus Gelasius Cluniaci mortuus fuit die 29. Januarii 1119. ut dicetur infra, (c) ideò verifimilius videtur quod S. Norbertus suum diploma ab eo acceperit adhuc priori autumno 1118. sed quid eo accepto fecit? [d] accepta itaque prædicandi Apostolica jussione & obedientiâ, cæpit media horrendæ hyemis intemperie, nudis, ut erat, pedibus remeare (â S. Egidio, fortè ad finem Decembris Anni 1118. aut initium Januarii anni 1119) tanta quippè charitate flagrabat, ut eum nec frigoris asperitas, nec famis inedia, nec corporis lassitudo, ab eo, quod incæperat, revocaret, pertingebant, ei aliquando nives usquè ad genua, nonnunquam verò usquè ad femora, nec tamen eum uno saltem die poterant retinere, cibus ab eo nisi quadragesimalis & vespertinus, præterquam

(c) Cap. 16. (d) Vita cap. 12.

quam in Dominicis diebus, minime sumebatur, corpus ejus non requiescebat per diem, spiritus autem nec per noctem, tanta austeritate & asperitate semetipsum excruciauit. Factum est autem dum sic, ut præmissum, rediret â S. Egidio in media hyeme, ut transfiret *Aurelianum*, urbem nobilissimam, Gallicè *Orleans*, quasi *Aurea urbs*, nam aurum dicitur Gallicè *Or*, ibi ergo ejus exemplo & verbo commotus: adjunxit se comitatui ejus Subdiaconus quidam, ac sic cum tribus sociis venit *Valentianas* (ms. *Antwerp.* habet *Valentias*, *Knechtstad*) *Valencenas* Sabbatho *Pelmarum* (die 7. Aprilis 1119,) urbem hanc fuse describit *Ludovicus Guicciardinus* (e) estq; in *Hannonia*, ad flumen *Schaldim* sita, externo hosti penè inexpugnabilis, & in amplissima hac civitate S. P. 8. Aprilis, *Dominica Palmarum* concionem fecit ad populum linguâ suâ maternâ *Teutonicâ*: (f) vix adhuc aliquid sciens vel intelligens de lingua illa *Romana*, quia nunquam eam didicerat; ubi notandum quod lingua Gal-

C 5 lica

(e) In descriptione Belgii (f) Vita
cap. c.

lica hic vocetur Romana, vel quia ab illa orta, vel quia cum illa magnam habet conformitatem, quam Germanica seu Teutonica non habet, & ecce novo miraculo à populo Gallico, optimè intellectus est: Et ita per Dei gratiam omnibus acceptus factus, ut cogerent eum fessa ibi & attenuata membra paululum recreare, quibus cum nulla ratione vellet acquiescere, (properabat enim in suum, Coloniensem Episcopatum) factum est per dispensationem Dei, ut sociis ejus subitanea ægitudine oppressis, non posset inde tunc ulterius proficisci, itaque infra Octavas Paschæ tres socii ejus ibi mortui sunt: è quibus duo Laici sepulti jacent in Suburbio apud Valentianos in Ecclesia D. Petri juxta forum, Subdiaconus vero Monachus (Benedictinus) effectus, jacet sepultus in Ecclesia S. Mariæ.

CAP. XIII.

S. Norbertus, Beatum Hugonem à DEO socium accipit.

Anno Christi 1119.

Mortuis & sepultis tribus Sociis apud

pud Valencenas, poterat Vir Dei videri à Deo desertus, sed quia totus à Deo pendebat, illicò ab eodem consolationem accepit, nam (a) contigit Burchardum Cameracensem Episcopum (1116. factus is fuerat Episcopus) piæ ac reverendæ memoriæ Virum, transitum ibi habere feriâ quartâ ante Cœnam Domini, quo audito Vir Dei (erant enim in aula Henrici Imperatoris sibi Familiarissimi) accessit ad colloquendum ei, veniens ergò ad ostium domus, in qua hospitatus erat Episcopus, invenit ibi ante fores, per voluntatem Dei, unum de Clericis ejus stantem, hunc submissâ voce rogavit ut introduceret se ad Episcopum, erat enim gelu super terram, & homo nudis pedibus incedens, introductus ad Episcopum: Episcopus induens hominem & intra se vehementissimè admirans ac stupens collachrymatus est, non enim se poterat continere, mota quippè sunt viscera ejus super eum, & irruens collo ejus, ac pio ejulatu exclamans cum suspirio dixit, ô Norberte, quis nunquam de te talia crederet aut cogitaret; stans verò prædictus Clericus, qui cum introduxerat, & affectum Episcopi

(a) Vita Cap. 12.

videns erga hominem, minime tamen sermocinationem eorum intelligens, quia Teutonicè loquebantur, præsumens accessit & interrogavit quid nam hoc esset, statim ait Episcopus, iste, quem sic vides, in curia Regis mecum pariter nutritus est, homo nobilis & deliciis affluens, in tantum ut Episcopatū meum, cum ei offerretur, respueret, audiens hæc Clericus ille, lacrymis statim persusus est, tum quia Dominum suum flentem videbat, tum quia mens & spiritus ejus in amorem tanti hominis charitate mellifluā redundabat, erat enim & ipse voluntatem habens relinquendi sæculum, vel hujusmodi Vivendi modum, quem in homine illo cernebat, in corde suo jam diu elegerat, interim, dum S. Pater suis infirmis tribus sociis inservit, ipse gravi infirmitate correptus est, undè Episcopus voluit ibi morari, donec exitum infirmitatis illius videret, ex quo ille Clericus majori in eum amore accensus est, videns quod à suo Episcopo per Archidiaconum suum & alias personas suæ curiæ tam officiosè visitaretur, & quamprimū convaluit, accessit illum Clericus totum animi sui secretum ei aperiens, quod scili-

scilicet paratus sit eum sequi quocun-
 què jerit, quo audito *S. Vir* manibus in
 Cælum extensis exclamavit ; *Domine*
Deus, ecce hodie te rogavi ut dares mihi so-
cium, existimabat enim ut statim secum ma-
neret. Verum cum ille Licentiam pe-
 teret abeundi disponendiquè res suas,
 dixit illi : *eja Frater, si ex Deo est, non dissol-*
vetur, cui Clericus : vinculo indissolubili col-
ligasti me Pater, & sic abiens, rebus suis
qualitercunque dispositis celerrimè re-
versus : & deinceps irregressibiliter secutus
est hominem Dei Norbertum, fuit autem
illi Clerico nomen Hugo, qui Anno 1119
(vita malè (b) ponit 1118.) ut habet
rectè Le Paige (c) mense Junio ad S.
Norbertum Valencenas reversus, annos
tunc natus circiter 26. tantæ sanctita-
tis & tam piæ conversationis homo ef-
fectus est, ut dignus fuerit S. Norberto
in regimine Præmonstratæ Ecclesiæ &
Religionis succedere primus Abbas illius
loci & totius Candidi Ordinis Generalis, de
quo plurima dictus Le Paige (d) in ejus

C 7

vi-

(b) Vita Cap. 13. (c) Loco c. pag. 368,
 369. 416. (d) Loco c. â pag. 416.

vita, & nos infra suis locis; hic illud tantum, quod S. Patris primus discipulus comesq; peregrinationis ejus individuus effectus, in eadem cum illo nuditate, paupertate, & vitæ austeritate circuibant castella & oppida, pagos & urbes prædicando & discordes ad concordiam revocando; nihil (mercedis) à quoquam accipientis, nisi fortè ad Missam eis oblatum fuisset, & hoc totum pauperibus erogabant, ex quo tantam admirationem & dilectionem apud omnes consecuti sunt, ut quocunque venirent: Pastores relictis gregibus concito cursu prævenirent, & populis servos Dei adventare conclamarent, tunc campanæ pulsabantur & concursus populi, omnis sexus, omnis ætatis, omnis conditionis catervatim ad Ecclesiam fiebat, tanta aviditate & devotione ut ille se felicem crederet, qui eos finitâ Missâ, concione, catachesi & cæt. hospitio excipere mereretur, proinde: alius trahebat asellum, alius rapiebat aselli capistrum, alius detinebat juvenem illum, (seu puerum) quem solum habebant ad asellum custodien-

CAP. XIV.

*S. Norbertus cum Hugone pacificat
discordantes Fossis.*

A. C. 1119.

EVangelicæ paupertatis amore S. Pa-
ter ita magis & magis inflammaba-
tur ut *Valencenis* abiens cum Hugone, ni-
hil omnino haberet præter supra dictā
Capellam, *Assellum*, *Psalterium* (seu *Bre-
viarium*, vel alium quendam libellum)
dum reficiebatur (a) *terra sedes*, & *genua
mensa illi erant*, *fercula salis condimento con-
dita*, *potus aqua*, nisi subindè cum *Archiepi-
scopis*, *Episcopis* vel *Abbatibus* (qui etiam in
*capitulis cum timore & reverentia ad facien-
dum sermonem colligebant eos*) comedere
contingeret, tunc enim, ne singulares
essent, illis se accommodabant, alias
autem plerumq; *Vir S.* hospitari solebat
in medio urbium & castrorum, ut sic
eò facilius omnes ad eum accessum
haberent, nam *tantum amorem & gra-
tiam*

(a) Vita cap. 13.

tiam ad populum, contulit illi Deus, ut visu & alloquio ejus vix aliquis satiari posset, nullusq; temporibus illis, eorum qui religiosi videbantur tantum fauorem ad populum tantamue confrequentationem obtinuit; contigit autem ut venirent simul in Gallia Belgica in comitatu Namurcensi, ad B. Hugonis patriam, quæ erat castrum nomine Fossæ, ibi, quia Hugo natus & notus erat, concursus factus est Clericorum & Laicorum rogantium ut ibi paululum manerent, eò quod in vicinia essent aliqui mortali odio diffidentes, ita ut jam plures quàm 60. Personæ propter hoc sint accisæ, hæc dum illi audiunt, ecce Dei dispositione (b) quidam pertransibat, cujus frater de eodem odio eadem septimanâ interemptus fuerat, quem S. Norbertus accedens amplexus fuit, tantaque verborum efficaciam ad perempti sui fratris injuriam remittendam permovit, ut ille ipse modum dictaret, quomodo & ubi inimici pacificari, odiaq; ex radice auferri possent. Eligitur pro loco, in quo adversariorum, utraque pars ex

con-

(b) Vita cap. 15.

condicto conveniret, *pagus aliquis* qui dicitur *Monasterium*, distans *Namurco*, duobus milliaribus, dies deputata Sabbathi, & quia diffidentium odio tota illa regio perturbata fuerat, ad eorum pacificationem ingens undiquè populus confluxit, & quia à nullo hætenus pacificari poterant: *cùm à multis tam religiosis quàm potentibus jam diu laboratum esset*, ideò S. Pater clauso cubiculo, in quo erat, adeò ferventer & diu Deum orabat pro felici exitu tanti negotii, ut populus expectans, tædio affectus, socium ejus *Hugonem* cogeret ad intrandum dicendumquè se omnes recessuros ni exeat, ergo finitâ suâ oratione ivit ad Ecclesiam, legens *Missam* primò de *B. Virgine*, pro ut in Sabbathis ipse semper solebat, & suis etiam præcepit, deinde alteram pro illis defunctis quorum mors odii causa fuerat, sive hoc tunc temporis licitum fuerit, sive *Vir S. à Gelasio Papa* licentiam ad hoc habuerit, nescio, hodiè certè nullas audet uno die plures *Missas* celebrare nisi in *Natali*

Domini (c) absoluta Missâ secundâ, etsi jam hora prandii esset, & pauci auditores præsentes, tamen *Vir Dei* sermonem facere incæpit, ad cujus vocem, velut tubam, omnes denuò, relictis prandiis, concurrebant ad Ecclesiam, quibus de pace tam efficaciter concionatus est, ut hæc omnium una vox audiretur (d) præcipiat per te nobis Dominus quod beneplacitum est ei, non habemus contradicere quod te ordinante in hoc negotio Dominus de nobis facere voluerit, quid plura? egressa est utraque pars adversaria hinc inde foras in atrium, Reliquis in medio positis abjurata est discordia concordia facta, & pax sacramento confirmata,

(c) Capit. nocte sancta de consecrat. dist. 1.

(d) Vita Cap. 15.

CAP. XV.

*S. Norbertus velut pacis Angelus,
discordantes ubiquè concordare laborat.*

A. C. 1119.

DUlm ea, quæ dicta sunt, Monasterii die

die Sabbathi essent feliciterperacta ,
statim sequenti die dominica summo
mane indé abiens *S. Pater* , venit non
procul indé in *Brabantia Walonica* ad lo-
cum qui dicitur *Gemblacum* , ut ibi ver-
bum Dei prædicaret , ubi & devotissi-
mè auditus est , & quia famâ volante
jam ubiq; velut Angelus pacis de Cæ-
lo missus habebatur , relatum ei fuit
quod duo Principes in illa provincia
tam intestino odio arderent , ut ideò
jam penè tota vicinia rapinâ & incen-
dio vastata sit : (a) *hoc Vir Dei audiens &*
populorum vocibus commotus , ipsos quo po-
tuit labore adiit ; & primum quidem ra-
tionibus & eloquentiâ statim ad pacem
flexit , sed alterum invenit vultu oculis-
que ita atrocem , ut cordis obduratam
duritiam facile inde colligeret quare
ab illo abiens dixit ad socium suum
Hugonem : insanit hic homo , sed futurum est
in brevi , ut retrorsum cadat & detur inimi-
cis suis ad capiendum & conculcandum , hæc
dixit & in eadem septimana verborum
effectus subsequutus est , nam & captus
& ab

& ab inimicis detentus est. *Gemblaco* discendens *S. Pater* venit ad locum qui vocatur *Colrois* (*Surius* habet: *Coteri*, *Ortelius*, *Corinori*) ibi iterum de pace & concordia sermonem fecit eoq; finito inquisivit pro more suo, an ibi pax esset, vel aliquo inter aliquos diffidium, audiens autem sibi nominari quosdam inter eos discordantes: cepit eos humili exhortatione à veteris odii litibus revocare, sed: cum unus ex ipsis multis rogatus precibus nullatenus petitioni ejus & omnium circumstantium acquiesceret, foras exiit, & adscendens equum suum (miles enim erat) nitebatur fugere, sed cum ferociter calcaribus iterum atq; iterum urgeret eum, nullatenus vel passum unum potuit procedere; exeuntibus autem cæteris qui in Ecclesia remanserant, & undiquè concurrentibus cum stupore & admiratione, ille verò (*S. Pater Norbertus*) in Ecclesia permansit profuribundo illo milite Deum orans, id sua oratione effecit, ut miles procedere non valens & magna confusione confusus: Ad Ecclesiam redierit, coram Viro Dei prostratus veniam petens, quod prius

ab

ab eo petebatur, quantocyus gratanter annuit,
 & absolutionem, quod sanctum Dei Virum of-
 fenderat, petit & accepit, & sic impletum
 est in eo quod scriptum est (b) imple fa-
 cies eorum ignominia, & quærent nomen
 tuum Domine.

(b) Ps. 82.

CAP. XVI.

*S. Norbertus in Concilio Rhemensi à
 Callisto Pappæ commendatur
 Bartholomæo Laudunensi
 Episcopo.*

A. C. 1119.

DICTUM est supra (a) quod Gelasius
 Cluniacis sancte mortuus (& hono-
 rificè ibi sepultus) sit die 29. Januarii
 1119. qui adhuc vivens Rhemis in Gal-
 lia indixerat Concilium, in ejus lo-
 cum ibidem à Cardinalibus, qui ade-
 rant, electus in Pontificem fuit Guido Vien-
 nensis Episcopus & Cardinalis, dictus Cal-
 listus

(a) Vita cap. 18.

listus (alii *Calixtus*) II. cujus electio etiam Romæ comprobata est, erat enim non solum ex Regio & Imperatorio sanguine, sed etiam, ut loquitur *Vita S. Norberti* (b) piæ & sanctæ conversationis homo, & dignæ recordationis, ut igitur iste perficeret, quod ejus prædecessor cæperat, Rhemis Concilium indixit ad 20. Octob. 1119. cui ipse præsedit cum 426. patribus, præsentem etiam Regem Galliarum Ludovico Crasso, in quo Concilio Henricus IV. denuò excommunicatus fuit, quia Investituras Ecclesiarum dimittere noluit, teste Baronio (c) de hoc ergo Concilio certior factus S. Norbertus, nudis pro more tunc suo pedibus Rhemos cum suo Hugone adiit in autumno: (d) quando primò brumale tempus hiemis incipit frigescere, ubi aq. Episcopis & Abbatibus cum gaudio susceptus est, erant enim non minimum admirantes super excellentia verborum prædicationis & responsis ejus, & super duritie & asperitate assumptæ pœnitentiæ, de qua, cum plurimi remitti postulassent, nul-

lam

(b) *Vita* cap. 18. (c) *Tom.* 12. ad A. 1119. n. 11. (d) *Vita* cap. 18.

*lam volebat recipere relaxationem, imò, ne
 quis præsumeret eum impedire in hac
 asperitate & prædicandi ubiq; pote-
 state: Litteras auctoritatis Apostolicæ,
 quas à Papa Gelasio (priori autumno apud
 S. Egidium) acceperat, (ut dictum est su-
 pra) (e) iterum (in hoc Concilio à Callisto)
 renovari postulavit, adeo autem S. Pater
 Vicario Christi Callisto placuit, quod (f)
 Venerabili Laudunensi Episcopo Bartholomæo
 præcepit, ut curam ejus susciperet, sicquæ
 Vir sanctus cum illo Episcopo Rhemis Lau-
 dunum perexit, & quidem solus, nam
 socius ejus, Hugo cum Burchardo Episcopo,
 non ita pridem Dominº suo, Camera-
 cum profectus fuerat ut res suas plenè,
 & melius quàm nuper, disponderet.
 Deducto & finito Concilio (Rhemensis) Papa
 non post multum (temporis) Laudunum de-
 venit, initoque Episcopus cum Papa Consilio,
 obtulit ei (S. Norberto, ut cum retinere
 posset) Ecclesiam Beati Martini, in Subur-
 bio sitam: in qua pauci fratres erant sub re-
 gula Canonice professionis, sed S. Pater o-
 mnibus modis renuebat, accedente autem
 præ-*

præcepto Papæ: ne inobedientiæ notam incurreret, annuit, ea conditione: Si Canonici illi mores suos secundum Evangelium & Apostolicam institutionem observare non recusarent, verum illi statim ad verbum & aspectum illius perterriti dixerunt, nolumus hunc regnare super nos, liceat sic vivere (uti hactenus) sic homo (Dei) & obedivit, & ab obedientia solutus ab ea non recessit; interea (Laudunensis) Episcopus attenuata & dissoluta jejuniis & frigore hospitis sui membra nitebatur reficere, sed ipse quotidie (ab illo) reficiebatur spirituali & melliflua verbi Dei refectio (propter quod) amore nimio in eo) vel eum) accensus assidue hortabatur (& rogabat) quatenus in Episcopatu suo vellet (firmiter & stabiliter) remanere, quotidie circumducens eum & ostendens, si qua sit Ecclesia quæ ei placeat, si quæ solitudines, si quæ deserta, si quæ terra culta vel inculta ad ædificandum & commanendum, addit Episcopus in suo diplomate (g) quod ille ad hoc ipsum S. Patri persuadendum fuerit rogatus & stimulatus: à personis Ecclesiæ suæ (hoc est Canonicis) & quam plu-

(g) Dato A. C. 1133.

pluribus Episcopatus sui Nobilibus, quorum omnium precibus tandem victus acquievit S. Norbertus, ut mox dicetur.

CAP. XVII.

*S. Norbertus Præmonstratum eligens
duas apparitiones memorabiles
ibi habet.*

Anno Christi 1120.

Victus (a) tandem ipsius (Episcopi) & multorum tam religiosorum quam Nobilium precibus, elegit locum valde desertum & solitarium, qui ab incolis antiquitus Præmonstratum (vel Gallico ethymo) pratum monstratum vocabatur, in quo, si quando daret ei Deus colligere socios, se mansurum spondit, inventionem autem vel electionem hujus loci sic invenimus in veteri M S. Cathedralis Ecclesiæ Laudunensis (b) quod sine dubio illis annis scriptum fuit, post Callisti Papæ discessum Lauduno, videns Episcopus S. Patrem magis amare

D fo-

(a) Vita cap. 19, (b) MS. Laudunensi.

solitudines quam urbes, dixit ad illum
& socium ejus Hugonem, Cameraco jam
iterum tunc reversum: *deserta & inculta*
loca religioni q̃ congrua in Episcop. isto quā
plura vobis ostendam & ostensa conferam, du-
xit ergo illos (forte adhuc ad finem
anni 1119.) primo ad maximam Sylvam
dictam Terrassen, & in ea ad locum qui
dicitur *Fusniacus*, habebatq; aquarum &
pascuorum opportunitatem, quo viso,
oratione facta dixit *S. Norbertus: revera*
hic locus omnino religioni est congruus, sed
non est mihi a Deo destinatus; unde ductus
ad alium locum in eadem Sylva, qui
dicitur *Tenolium*, sed & hunc oratione
præmissa dixit: *revera satis religioni con-*
gruum, sed sibi a Deo non destinatum, & hæc
propheticè dixisse illum, eventus sub-
sequens ostendit, nam in *Fusniaco* *S.*
Bernardus postea anno 1121. Monaste-
rium *Cisterciensibus* suis ædificavit, in
quo *Bartholomæus* Episcopus, Episcopatu, re-
signato factus est Monachus 1150. in
Tenolio autem dictus *Bartholomæus* adhuc
Episcopus 1130. Canonico Regul *S. Marti-*

ni in Lauduno insignem Ecclesiam extruxit, præficiens illis in Abbatem virum religiosum Walefridum, & in S. Martino illis substituens Canonicos nostros Præmonstratenses, quibus in Abbatem à S. Norberto datus est B. Gualterus, ut infra dicetur: (c) Ex Tenolio duxit S. Virum Episcopus in aliam Sylvam, quæ Vosagium dicebatur, ostendens illi in ea pratum monstratum vel Præmonstratum, de quo sic MS. citatum ingrediuntur orandi gratiâ quandam Ecclesiolam in honorem S. Joann: Baptistæ ibi constructam, hæc erat de jure S. Vincentii Laudunensis, & aliquis monachus de eodem cœnobio illic pro agendo divino officio nonnunquã dirigebatur, sed quia finitâ Missâ panis ibi non inveniebatur, jam cum ipsa Ecclesia locus idem penè remanserat desertus, cum ergo Pontifex oratione finitâ exiens Virum Dei ab oratione surgere admoneret, quoniam jam hora noctis supervenientis urgebat, nullusquè remanendi locus erat, villa verò sua, quæ Anisiacus dicitur, ubi eos hospitari necessitas cogebat, adhuc uno milliari procul erat, servus Dei egres-

sus rogavit cum ut cum hominibus suis discederet sequè ibidem tota nocte sequenti vigilare permitteret, tunc Præsul celeriter conscensis equis velociter Anisiacum venit, non tamen Domini Norberti oblitus, rursus ei per nuntium panem & cætera necessaria transmisit; facto mane ad eum reversus quid agere vellet, inquit, ille præ nimio gaudio exhilaratus: Hic inquit, Domine Pater remanebo, quoniam locum scio mihi à Deo destinatum, hic requies & sedes mihi erit, hicquè per Dei gratiam salvabuntur multi, nec tamen hæc Ecclesiola eis principalis sedes erit, sed ex alia parte hujus montis ædificabunt sibi mansionem in qua requiescent, vidi enim hac nocte in visu quasi maximam multitudinem albatorum virorum, cruces argenteas & candelabra atquè thuribula ferentium, ipsumquè locum cantando circummeuntium &c. ex quibus apparet quam fuerit S. P. Deo familiaris, utpotè, qui de singulis locis Dei futuram dispositionem edoctus, divinitus scire meruit, non solum locum fundandæ suæ religionis Candidæ, sed etiam partem montis ubi ædificare deberet; sed quid adhæc piissimus Episcopus?

pus ? sequitur : Pontifex itaque magnificè
lætificatus est, nec tamen injuriam volens fa-
cere cœnobio S. Vincentij, utiliore tunc tem-
poris commutationem dedit ei, sicq̃ locum il-
lum cum Ecclesiola liberum Domino Norber-
to reliquit & privilegij autoritate confirma-
vit, servus ergo Dei ibi remansit, Episcopus ve-
rò Laudunum quidem rediit, sed assidue, tam
ipsius, quàm sociorum ejus curam habere non
destitit, hæc ex vetusto illo MS. ex quo
mirari quis poterit quomodo S. melli-
flus Doctor Bernardus hæc formalia scrip-
serit (d) locus ipse Præmonstrati, in quo de-
gitis, noster fuit, & nostro munere habuistis
&c. cum textus supra allatus expresse
dicat locum illum pertinuisse ad mo-
nachos S. Vincentii, qui erant Benedictini,
non Cistercienses, & Episcopum locum il-
lum Liberum dedisse S. Norberto facta il-
lis utiliore commutatione. Sed ne ul-
lus restet scrupuli locus, appono huc
verba diplomatis ejusdem Episcopi suam
donationem confirmantis anno 1121.
quod sic sonat (e) cum Ecclesia S.

D 3

Vin-

(d) Ep. 252. ad B. Hugonem. (e) diplo-
 ma Episcopi Laudunensis.

Vincentii, locum, qui Præmonstratus dicitur, qui ad propriam mensam Episcopi pertinebat, ex dono prædecessoris nostri Elnaldi Episcopi haberet, monachi locum illum diu incoluerunt, & per multos labores nullum vel parvum fructum consequabantur, quod ego attendens rogavi adalberonem Abbatem & Monachos, ut locum supra dictum mihi liberè concederent, quatenus secundum voluntatem meam de ipso disponere possem, Abbas autem & Monachi petitioni meæ assentientes, quidquid in illo loco habebant, mihi liberè & sine contradictione concesserunt, videns autem supra dictum locum religiosis viris utilissimum, fratri Norberto, & subditis, & posteris ejus liberè & sine contradictione in perpetuum concessi habendum, frater verò Norbertus, sicut alienæ rei minimè cupidus, primitus noluit recipere, donec Seiffridus Abbas (Adalboronis immediatus Successor) S. Vincentij, & monachi ejus donum illud ei firmaverunt in Capitulo communi assensu, ita ibi Episcopus, quo nihil clarius esse potest; cæterū de altera apparitione S. Norberto facta in illa Ecclesiola, equidem nihil invenitur in illa primigenia ejus Vita, habetur tamen in

in multis gravibusq; authoribus, habent litteræ *Pontificum* & *Regum*, habent antiquissimæ *sculpturæ* & *picturæ*, uti & *Breviaria*, & est jam per 5. sæcula sine hæsitatione creditum, quod *S. Patri* in dicta *Eccefiola* pernoctanti in oratione apparuerit *Regina Cæli* multis Angelis & splendore magno cincta dicens, ejus preces esse exauditas, simul ostendit locum fundandi primi cœnobii, jubens *Romanum Pontificem* adire pro *Ordinis* sui confirmatione, & quod præcipuum est, *candidum habitum*, quo cum suis uteretur, monstravit his verbis formalibus & materno amore plenissimis: *Fili Norberte, accipe candidam vestem, & satis inde concluditur hæc omnia configisse vel ad finē A. 1119. vel certè ad initium anni 1120. quia 25. Januarii hujus anni in conversione S. Pauli S. Pater, depositâ illa veste, quam 1118. ad castrum Hoyum assumpserat, ut dictum supra, (f) candidum habitum unâ cum suo Hugone de manu Bartholomæi Episcopi solenniter induit juxta for-*

nam à B.V. Maria sibi præostensam, teste Le Paige (g) addit D. Polycarpus de Heroghe (h) esse receptam in Hispaniis traditionem quod B. V. Maria S. Norbertô dederit candidum habitum in testimonium suæ Immaculatæ Conceptionis.

(g) Loco c. pag. 372. (h) in suis Notat. ad caput 19.

CAP. XVIII.

S. Norbertus socios colligere & congregare incipit.

A. C. 1120.

TRansactâ (a) igitur hyeme (primâ, Præmonstrati cum socio suo Hugone 1120.) nivium & glaciei frigore, vernali calore paululum deterso, Vir Dei, ut erat solitus, ad prædicandum exiit, & solus Cameracum veniens (Hugonem probabiliter Præmonstrati reliquit) factoque sermone ad populum, cecidit semen in terram bonam &c. Cameracum urbs est pulcherrima, arce-
quæ

quæ munitissima spectabilis ad flumen
scaldim, non alteriis pluribus & tem-
plis egregiis ornata, è quibus tamen o-
mnibus excellit antiquissimum & sumptu-
osum illud *B. Virginis Mariæ*, sede *Ar-*
chiepiscopali dotatum, cujus amplissima
Diecæsis jam olim *Antuerpianam* usq; exten-
debatur, & cui tunc laudabiliter præ-
erat *Dominus Burchardus*, de quo jam su-
pra; (b) in hac ergo amplissima urbe
dum *S. Norbertus* primam fortè concio-
nem in candido habitu, in *Quadrage-*
sima facit de suavissimo *Christi* iugo, eâ
ita commovit invenem quendam
Euermodum nomine, ut rore *Spiritus S.* per-
fusus, stans oraret ad *Dominum Deum su-*
um in eodem loco & in eisdem passibus, ubi ho-
minem *Dei* stare diligenter consideraverat in
faciendo sermone, nam : eundem verbum
quod *Caro factum est*, esse credidit, &
ideo locum ubi steterunt pedes ejus, adora-
vit, quod intelligendum, non re ipsâ,
sed virtute, qualiter *S. Joannes Baptista* ab
ipso *Christo* dictus fuit *Elias* (c) in
spiritu virtute *Eliæ*; *Euermodus* au-

D 5

tem

(b) Cap. 13. (c) Luc. I.

tem iste (d) statim relictis omnibus, secutus est eum (S. Norbertum) sicut Apostoli Christum (e) eiq; (f) tanto amoris intimi vinculo alligatus est, ut omni tempore Vitæ suæ spiritus Viri Dei in eo requiem caperet, & post discessum suum locum sepulturæ suæ ei commendaret, dans hoc præceptum, ut nunquam, nisi reversurus, ab eo recederet. Et sic Euermodus Præmonstrati candido habitu à S. Norberto indutus, ea austeritatis & Evangelicæ paupertatis ac perfectionis dedit specimina, ut secundus post Hugonem S. P. discipulus, ejusq; comes individuus fuerit, si-ve, cum hoc ipso anno 1120. Coloniam perexit pro Reliquiis, si-ve cum Antuerpiam ivit ad extirpandam Tanchelini hæresim 1124. si-ve dum Romam ad Honorium Papam profectus est 1126. si-ve dum eodem anno assumptus fuit in Archiepiscopum Magdeburgensem, ubi etiam S. P. Euermodum constituit primum Præpositum Ecclesiæ B. M. V. ex quo postea factus est secundus Episcopus Rasebargensis

(d) Vita Cap. 20. (e) Matth. 4. Luc. 5.

(f) Vita Cap. 20.

sis ubi fundato amplissimo S. Ordinis monasterio illud *Episcopatu* ita annexuit ut nullus fieret *Episcopus* nisi *Canonicus Præmonstratensis*, ibi etiam vir beatus *Wandalorum Apostolus* obiit 1177. die 17. Febr. cujus vitam fusius cum miraculis describit *Joan. Le Paige* (g); ut autem à B. *Evermodo* redeam ad S. *Norbertum* discessit ille *Cameraco* cum prædicta novella plantula sua *Nivigellam*, vel *Nivel- lam*, urbem illam in *Brabantia Gallica*, quæ est una ex illis quatuor constituentibus *Marchionatum Romani Imperii*, ibi (h) alium juvenem, *Antonium* nomine à Deo sibi datum recepit, hi duo & tertius quem prius susceperat, radices & fundamentum fuerê futuræ multitudinis quæ subsecuta est, & quam in visione prævidit S. Pater, ut dictum supra (i) *Nivigella S. P. venit Laudunum*, ubi in Schola *Magistri Radulphi* sermonem habuit de contemptu mundi eâ persuadendi efficaciam, ut scholaribus septem inflammati, illum statim fuerint secuti, inter quos etiam

D 6

fuit

(g) Loco c. à pag. 436. (h) Vita cap. 20.
 (i) Cap. præced.

fuit *B. Gualterus*, & sic illa *Quadragesimā* collegit universim 13. socios, cum quibus (k) in septimana Passionis Domini ante Pascha reversus, prænominatum locum, Præmonstratum videlicet, possedit, ædificato in sua Ecclesiola modico dormitorio & humilibus officinis admodum necessariis; *Aubertus Miræus* (l) addit quod hoc A. 1120. Ecclesia *S. Martini* in Suburbio *Laudunensi*, adjuvante *Bartholomæo* Episcopo, jam cæpta sit in regularem Præmonstratensem converti, prout nos insinuavimus cap. præced: & fusius cap. 30. infra, item quod eodem anno cæperit jam pullulare religio *S. Norberti* in Nemore *S. Jodoci*, prout habent ejusdem cænobii monumenta, & nos etiam jam insinuavimus cap. 9. probabile etiam est, quod hoc anno 1120. *S. Norberto* secum Ecclesia sua obtulerit *B. Lucas* primus *Abbas Cuißiacensis*, qui jam ante tres annos, anno scilicet 1117. *Canonicus & Diaconus Cathedralis Ecclesiæ Laudunensis* existens, amore vitæ solitariae & regula-

laris accensus, relicta spretoque *Canonicatu* suo Ecclesiam parvam *B. Virginis M.* in *Laudunensi* agro sitam & penè collapsam restauravit, ibiq; cum tribus sancti propositi sui sociis solitariè vixit & postea *S. Norberto* focios colligente *Præmonstrati* candidum habitum induit, de quo fortè plura infra per occasionem, hic illud adhuc observandum, quod initium *sacri Ordinis* nostri sic recte referatur ad hunc annum 1120. juxta antiquos hos versiculos.

Anno Milleno, Centeo, bis quoque
deno,
In Præmonstrato fundatur Candidus
Ordo,

CAP. XIX.

S. Norbertus impugnationes dæmonis in novello grege suo & Nivel-la expugnat.

A. C. 1121.

Quò magis autem & ardentius Vir-
D 2 Dei

Dei novellas plantulas suas conabatur ad Deo devotissime serviendum extimulare, eò magis diabolus, omnis boni inimicus (a) plantata eradicare, fundata evellere, congregata dispergere, multiformi dolositate & multimoda calliditate laborabat, itaque contigit quadam nocte cuidam ad Matutinas stanti & contemplanti, & de illa ineffabili Trinitate cogitanti, ut antiquus adversarius visibiliter adstaret, tria gestans capita, Trinitatem se esse contestans, at Fr. cum non sibilum auræ lenis, sed ventum turbinis fœtidum sentiret, dixit, ô miser & infelix, & omnibus creaturis deterior, recede, recede, & me ulterius non præsumas inquietare, quo dicto: statim recessit, sed alio medio eum aggressurus, nam quia erat frater ille ad obedientiam promptus, in oratione devotus, in jejunio assiduus, ita ut per totum annum jejunaret, tam æstatē quam hyeme (undè colligitur hæc non primo anno 1120. sed sequentibus, contigisse) & à nullo cogi poterat, nisi in Dominicis diebus, ut alteram perciperet refectionem, ita ut super eo omnes mirarentur & tanta ejus abstinence

(a) Vita cap. 21.

& continentiae virtus ubique prædicaretur ; quid fit ? in die Cinerum , anno prababiliter 1121. ubi omnes fideles jejuna-re incipiunt ; tanta fames & gulæ voracitas eum invasit , ut diceret , se nullo modo posse jejunare & ex toto mori , si etiam à lacte & caseo (quibus eo tempore nec seculares vesciebantur) cogeretur abstinere , aberat P. Norbertus , & fratres adhuc rudes (tyrones) ad hujusmodi insultus , hoc tandem impetrarunt ab eo , ut & bis , & quantum vellet , cibum quadragesimalem comederet , solis lacticiiniis abstinendo , interim finitâ , quadragesimâ : ad celebrandum Pascha homo Dei revertebatur Præmonstratum ad fratres suos , & statim : ad introitum ipsius vallis horror nimius invasit eum , & ventus turbinis circumvallavit eum undè : secum venientibus malignam prædixit adesse tentationem , ergò ipse præveniens fratres (interrogando quomodo se omnes habeant) trepidi ad interrogata narraverunt quid actū fuisset , at ille dolens (quod in tantum illi fratri consensissent) ubi est , ait ille ? qui cum adduceretur vix se sustentare præ nimia pinguedine poterat , & velut vesica

turgens, edacitatis spiritu plenus, non nisi torvis oculis Magistrum, quem super omnia diligere solebat, respicere prævalebat, Vir Dei ergo eum videns, vetuit omnino quidquam ei dari & sic: ubi ei reddita est quarta pars grassioris panis, & vas aquæ ad mensuram, ad pristinam consuetudinem bene & moderatè vivendi rediit. His diaboli infidiis superatis, Vir Dei post Pascha ad prædicandum egressus, venit Nivellam, de quo jam supra (b) ubi quidam habebat filiam duodennem per annum jam à dæmone obsessam & ideò carcere & vinculis constrictam, venit eigo ille ad S. Patrem (c) graviter flens & suspirans cæpit rogare ut saltem videre eam & tangere dignaretur, cui S. Vir: adducite eam ad me, quod factum est coram magna populi frequentia; tunc Dei sacerdos tempus & locum & materiam videns, ut glorificaretur Deus, majorem fiduciam concepit, stolâ & albâ indutus exorcismum agere aggressus est cæpitquè diversa legere Evangelia, ad quæ dæmon: hujusmodi lyras frequenter audiivi, nequè pro te nequè pro his omnibus hodie

diē recedam, cū autem Sacerdos multiplica-
ret exorcismum, respondit dæmon, nil agis,
quia necdum per coruscum sanguinem Mar-
tyrum me adjurasti, & statim: Cantica Can-
ticorum à principio usq; ad finem per os puellæ
edidit, & iterans verbum ex verbo in Roma-
nam (fortè Gallicam, Juxta dicta superi-
us (d)) linguam interpretatus est, dum au-
tem Dei Sacerdos insisteret & præciperet ut
exiret à creatura Dei: respondit dæmon, si
hinc me compellis exire, permitte me intrare
in Monachum illum, ibi quippè monachus
quidam adstabat, & nominavit eum; tunc ve-
rò Pater Norbertus exclamat ad populum, no-
lite super hoc scandalizari quia talis est ne-
quitia ejus (diaboli) ut bonis omnibus velit
derogare & quantum potest, infames facere,
ad hæc dæmon, quasi acheronta mo-
turus: eia ad bellū, eia ad bellū jam faciam cor-
ruere arcus istos & fornices super vos, ad quod
verbum populus diffugit, Sacerdos verò imper-
territus & intrepidus mansit, jam itaq; plu-
rima parte diei consumpta, jussit proindè
S. P. flavos puellæ capillos tonderi
eamq; in aquam exortizatam mitti:

Quæ

*Quá permotus dæmon injuriá dixit : Peregrine de Francia, peregrine de Francia, quid tibi feci? jam vespertina hora erat, & propè nemo amplius præsens, ut ergo magis glorificaretur Deus : jussit eam reddi patri suo & in crastinum ad Missam adduci, vir autem transegit diem illam & noctem sine cibo, altera die ad celebranda Missæ mysteria puella adducitur, & sit concursus populi, S. P. mandavit duobus fratribus, qui secum erant, ut tenerent eam haud procul ab altari, ventum est ad Evangelium, & plurima Evangelia super caput ejus lecta sunt, & ubi Sacerdos elevavit hostiam, exclamat dæmon, videte, videte, quomodo Dæculum suum inter manus suas tenet, interim S. P. intentissima oratione sua ita illum torfit ut clamaret: en ardeo, en ardeo, en meorior, volo exire, dimitte me & fatentissime urinae fæda relinquens vestigia
anfugit.*

CAP. XX.

S. Norbertus Coloniae Reliquias miraculose invenit & impetrat.

Anno Christi, 1121.

HIS Nivellæ & multis aliis alibi miris patratis, habebat jam tunc in voluntate ædificare Ecclesiam, in qua coadunatos recipe-
ret, in loco montis ubi ei B. Virgo dixerat, sicut constat ex dictis supra (b) & ob hanc causam hoc anno 1121. in Octob. ex Gallia perexit Coloniam, insignem illam inferioris Germaniæ seu Ubiorum metropolim, à Neronis matre Agrippinam dictam teste Henrico Decimatore (c) quæ urbs in fide Catholica semel suscepta, semper fidelis permanet, multis, & post Romam, plurimis nobilitata SS. Reliquiis, de qua illud scribitur encomium: *Sancta Colonia S. Romanæ Ecclesiæ fidelis filia, in qua S. Norbertus non solum diu vixit in curia Friderici Archiepiscopi, sed etiam ab*
co-

(a) Vita Cap. 23. (b) Cap. 17. (c) In The-
saur. Ling. pag. 44.

eodem Sacerdos fuit ordinatus, ut jam dictum (d) & ideò jam denuò illuc deveniens in habitu candido (e) & libenter suscipitur, & libentius in sermone & confessione auditur, imò : *multi ad verbum & exhortationem ejus, tam Clerici quam laici concurrentes, imitatores paupertatis Christi effecti, ipsum secuti sunt; ubi autem ab Archiepiscopo sacras petiit reliquias pro ædificanda sua nova Ecclesia mox annuit Episcopus, annuit clerus & populus, tunc ille fratribus suis quos secum habebat, & quos ibidem Deus ei contulerat, uti & quos Præmonstraticum Hugone reliquerat, jejuniò indicto, hoc pretiosum donum Deo commendabat, & ecce, dum nocte illa, quæ præcedit 12. Octobris. in ferventi oratione persistit, apparuit ei una ex sodalibus S. Ursulæ nomen suum & locum ubi jaceret, designans, unde 12. Octobris in loco designato quæsitum, inventum ac summo honore levatum est sacrum corpus illius Virginis, donatumq; S. Patri, sequenti die, 13. Octob.*

ro-

(d) Cap. 5. & 7. (e) Vita cap. c.

rogavit S. P. *Præpositum* & *Canonicos* ad *S. Geronem* pro tali sacro munere reliquiarum & acceptâquærendi licentia, per totam illam noctem Deum oravit, qui ei sepulchrum *S. Gereonis* revelavit & sic 14. ejusdem fodi jussit in medio illius Ecclesiæ, ubi nullum sepulchri vestigium apparebat, & inventus est loculus *S. Martyris Geronis* olim jussu *Maximiani, Imperatoris* cum trecentis decem & octo *Thebeæ* legionis militibus occisi, qui loculus cum sacro corpore ignotus ibi jacuit jam per octingentos annos, fuit autem sacrum corpus militari veste opertum & integrum, excepta parte capitis, quæ ei amputata & in illa Ecclesia à multis jam sæculis honorificè asservata fuerat. Quod, cum *Canonici* & *plebs innumerabilis*, quæ convenerat, cerneret, ecce, inquirunt, noster Dominus *S. Gereon* & nostrum venerabile patrocinium, quod à nobis per multos annos diligenter quæsitum quæsitum est, & invenire non potuit, & exclamantes cum gaudio immensas Deo gratias agebant, hominem Deo dignum efferentes, per quem talis & tantus thesaurus diuquæ considera-

sideratus merebatur inveniri, interfuit huic inventioni inter alios D. Rudolphus ibi ad S. Panthelionem Abbas, qui hujus inventionis historiam postea scripsit, in qua S. Norbertum vocat magnum Dei servum & prædicatorem, hinc pars corporis S. Gereonis cum brachio Viro Dei donata fuit, nam Colonienses mori malebant, quam toto hoc thesauro privari, qui & alteram partem magnificè ibi reposuerunt die 24. Novembris, Pater Canisius scribit sic: (f) Colonia inventio & translatio S. Martyris Gereonis, qui à S. Norberto Præmonstratensi miraculosè inventus & ab Archiepiscopo Friderico atque à Rudolpho Abbate S. Pantheleonis populoque fidei cum dignis honoribus & veneratione fuit translatus: Pater Hermanus Crombach (g) scribit S. Norbertum præter corpus unius Virginis & S. Gereonis, invenisse plura alia de undecim millium sodalitate, & S. Gereonis sociis, imò & duorum fratrum Ewaldorum, ut hinc Colonienses incensi, per 9, annos studiosè ulterius inquisierint, & addit

(h)

(f) In suo Martyrol: octav. Calend. Dec. (g)

Ab. 7. Histo. Ursulanæ Cap. 16.

(h) quod S. Norbertus præter à se in vendita corpora plures alias reliquias ab Archiepiscopo acceperit, ita ut duo vascula implerentur, quibus (i) assumptis collectoque fratrum tam Clericorum quam Laicorum collegio redeundi (per Belgium in Galliam) iter aggressus est, qui ubique in Ecclesiis & Congregationibus cum processione magnifice suscipiebatur. Transeunti autem Namurcum: matrona nobilis Ermensendis (Namurgensis Comitis Godefridi charissima conjux) velociter occurrit ei, obnixè deprecans ad imponendos fratres quandam Ecclesiolam in villa Floressiæ vellet suscipere, videns ille affectuosam mulieris devotionem, respexit eam, & suscepit quod petebat, & ibidem altero Reliquiarum vasculo derelicto, festinavit Præmonstratum, erat enim instans Nativitatis dies, habens Clericorum & Laicorum fratres circiter 30. Novitias ab hoc tempore inquit in S. Ursulam & sodales ejus uti & S. Gereonem & ejus socios, duosque Ewaldos, non solum Præmonstrati sed & in toto S. Ordine Præmonstratensi tan-

tanta devotio & cultus , ut festum *S. Ursulae* celebremus 21. Octob. (quo die com bustum est Monasterium *Plagenense* à rusticis rebellibus 1626) ut *Majus duplex* cum octava, festum *S. Gereonis* 10. Octob. & festum duorum *Ewaldorum* 3. Octob. jam recenter à paucis annis , ut *duplex* ; quid autem in honorem *S. Ursulae* & sodalium ejus fecerit scripseritq; noster B. *Hermannus Steinfeldensis* , fusius habet ejus *Vita* , & citatus *Crombach* (k) qui addit B. *Virginem Mariam* testatam fuisse , *Præmonstratenses* esse amatores & veneratores undecim millium *Virginum* præcipuos, sed & illud ego hic addo ex *Myræo* (l) quod hæ apparitiones *S. Norberto Coloniae* factæ dederint *S. Viro* ansam scribendi tres libros: de *Visionibus suis* , qui citat *Gulielmum Eisengrenium*, quos temporum injuriâ interiisse dolendum est.

(k) lib. 10. cap. 9. & lib. 9. cap. 33. (l) In Chron. Ord. pag. 20.

CAP. XXI.

S. Norbertus à S. Augustino divinitus regulam accipit & cum suis professionem facit.

A. C. 1121.

S. Bernardus (a) Doctor omnino Mel-
leus & Mellifluus gloriatur, quod fa-
ciem S. P. Norberti videre, & de cælesti fistula,
ore ejus, verba audire aliquando meruerit,
& hoc rectè, verè enim cælestis fistula
os Norberti, de quo Vita (b) quod Colonia
Præmonstratum reversus cum acquisitis
Clericis & Laicis, in universum ha-
buerit Novitios Clericos ferme quadraginta,
& quam plurimos Laicos, quos, ut opti-
mus Magister Novitiorum, assiduâ consola-
tione, vesperè & manè ita favebat, tantaquè
verborum dulcedine hortabatur, ne de-
fisterent à felici proposito & spontanea pauper-
tate, ut quidam ex fratribus assidentes tanto
mentis excessu rapti, de locis, in quibus sede-
bant, surgerent, statim se volare existimantes,
in tantum deniquè credebant se ei, ut nullum

E

Or-

(a) Ep. 56. ad Gaufrid. (b) Vita cap. 24.

Ordinem, nullam Regulam, nulla S.S. Patrum instituta quærerent, nisi quod ab ore ejus audirent vel dictum esse rescirent, ipse autem metuebat, ne gregi pusillo minus, quod ad salutem pertineat, ostenderet, cæpit etiam alios consulere & sic multi, tam Episcopi quàm Abbates diversa consilia dabant; tandem, ne professioni Canonice, cui & ipse, & quotquot cum ipso (Clerici) vivere volebant, attitulati, fuerant ab infantia (hoc est à susceptione vitæ Clericulis) injuriam inferre videretur, Regulam, quam beatus Augustinus suis instituit, adferri præcepit, quam cum diligenter inspexisset in paucis compositam, in multis tamen benè dispositam, statim in die Natalis Domini quæ instabat (1121.) ad instar Dominicæ descriptionis, sub eadem, & stabilitatis in loco, & professionis gratia, ad illam beatæ perennitatis civitatem singuli se ipsos conscripserunt, & quidem in habitu candido, quem S. Pater jam fermè duobus annis portaverat, ut dictum est (c) & ex S.S. Patribus probaverat competere Canonici, quia (d) testes Resurrectionis Angeli in albis apparuisse legun-

(c) Cap. 17. (d) Vita cap. 24.

guntur, qui sanctis prædicatoribus & Canonicæ professionis utentibus in typo vicem gerebant, ut SS. Patrum docet expositio. Cæterum apparitionem illam insignem S. Augustini cum Regula, Auctor vitæ quidem non habet, habent tamen nostri Fratres Cappenbergenses qui, ut satis colligitur, à B. Hugone primo Generali requisiti ut ad vitam S. P. melius conscribendam perscriberent ea quæ de eo vel audierunt vel sciverunt, utpotè apud quos sæpius fuerat, quod illi fecerunt, sed probabiliter tardius submiserunt, unde eorum scriptum vitæ S. P. appensum est, dictumq; Appendix Cappenbergensis, in qua hæc inter alia (e) audivimus eundem orthodoxæ veritatis assertorem in communicapitulo hæc prosequentem: Scio unum ex professionis nostræ fratribus, cui de regula nostra indaganti studiosius, non quidem suis meritis, sed confratrum suorum orationibus, beatus visus est Augustinus, qui & auream Regulam à latere dextro prolatam illi porrexit, sequè ipsum luculentulo ei sermone intimavit dicens: quem vides, Augustinus ego sum,

E 2

sum,

(e) In Appendice cap. 5.

sum, Hipponensis Episcopus, ecce habes Regulam, quam ego conscripsi, sub qua si bene militaverint confratres tui, filii mei, securi Christo adstabunt in extremi terrore iudicii; & licet S. P. ista retulerit, tanquam de alio, ob humilitatem; nos tamen (pergunt Capenbergenses) ipsum fuisse, cui hoc revelatum est, indubitanter advertimus, addunt aliqui ex Archivo Capergensi, hanc visionem S. Viro Capenbergæ factam, & promittitur in eadem Appendice quod S. Norbertus dictam regulam suis tradiderit, ut eam (f) aliquanto districtius, quàm eatenus usitatum fuerat, observarent, esu scilicet adipis & carniū abstinendo, austeriori quoque habitu pœnitentiæ rigorem exhibendo, addidit in super Regulæ speciales suæ Religionis sanctiores, seu statuta perpetuò observanda, per quæ, sicut Augustinus primam Apostolorum vitam in suis Canonicis Regularibus Præmonstratensibus, ut meritò de illo sic loquatur Appendix citata (g) illis diebus apparuit eximium quoddam jubar Ecclesiæ, memorabilis ille Dei præco Norbertus, vir admirabilis gratiæ, prædulcis eloquentiæ, sum-

(f) Cap. 4. (g) Cap. 1.

summæ continentiæ , reformator & propagator Religionis Canoniciæ, *Vita* addit(i) *erat enim verè lucerna ardens, & tam in Germania quàm in Francia (occidentali seu Gallia) magnum nomen ejus.*

(i) *Vita cap. 33.*

CAP. XXII.

*S. Norbertus Præmonstrati ædificat
Ecclesiam in loco ubi apparuit
Christus in cruce cum sep-
tem solis radiis.*

A. C. 1121. & 1122.

Dictum jam est supra (a) quod S. Pater elapso autumnno ideo Coloniam perexerit ut acquireret ibi Reliquias pro nova sua Ecclesia, quæ sine dubio jam circa Julium 1121. ædificari cæpta fuerat, quia *Le Paige* (b) expresse dicit eam fuisse consecratam 1122. quarta Maij, pro ædificatione autem ad minus 9. menses accipiendi sunt, sic enim

E 3

Vita

(a) Cap. 20. (b) *Loco cit. pag. 386.*

Vita (c) crevit què quàm celerrimè ædifici-
um, & sub tempore mensium, perfectum &
consummatum est templum, & quia jam di-
ctum est (d) quod S. Viro B. Virgo Maria
apparens ostenderit illi locum ubi Ec-
clesiam & Monasterium ædificare de-
beret, ideò ille illum locum sæpius cir-
cumiens consideravit diligenter, vi-
densquè sentibus & paludibus plenum,
adeoque nec ædificationi nec habita-
tioni commodum, negotium totum per
se & per suos Deo & B. Virgini assiduis
orationibus & jejuniis commendavit,
& ecce (e) ibidem ubi præsens sita est Ec-
clesia, Dominus noster Jesus Christus sicut in
cruce cuidam visus est, super quem septem so-
lis radii, mirabilis claritatis fulgebant, & à
quatuor partibus multitudo magna peregrini-
orum cum peris & baculis properabat, &
flexis genibus adorato Redemptore & pedibus
ejus osculo dato, quasi per licentiam reversuri,
revertebantur, quod cum viro Dei relatum
fuisset, gratias egit Domino Deo suo & exhila-
rata facie assumptâ fiducia, eia, inquit, fra-
tres

(c) Vita cap. 28. (d) Cap. 17. (e) Vi-
ta cap. 27.

tres dilectissimi, accingimini & stote viri fortes &c. dictam visionem ipsi S. Norberto factum, cum multis aliis asserit Reverendissimus D. Joannes Petrus Camus (f) sed valde repugnat illud, quod cum viro Dei relatum fuisset, & ideo melius Le Paige (g) cum aliis dicit eam factam B. Hugoni, & sic divinitus demonstrato loco; (h) ad materiale edificium necessarium erat adhiberi laborem, & ut cuncta cum benedictione fierent, Episcopo Bartholomæo advocato, effosso fundamento, & consecrato de consecratis lapidibus fundari fecit Ecclesiam (ut dictum probabiliter circa Julium vel citius 1121.) adstante Domino Thoma de Conca (vel Conciaco) qui hominem Dei metuebat & reverebatur propter Deum, sciens eum virum justum; adstante etiam filio ejus Ingelramno (vel Ingelrammo) ad hoc puerulo, & multis nobilibus, Clericis & Laicis, & populorum innumera multitudine admirante & quasi ad spectaculum considerante, quod S. Pater non supra petram sed in sentibus

E 4

&

(f) Part. 3. Hominis Apostolici. §. 31.
 (g) Loco, cit. pag. 385. (h) Vita cap. 28.

& paludibus ædificare vellet, nihilo-
 minus Deo adjuvante operarii (*pars*
Teutonici erant, conduxerant enim eos Colo-
nienses quidam amici hominis Dei, pars No-
strates, hoc est Galli, undè patet Auctorem
Vitæ Gallum fuisse ut insinuatam jam su-
pra) (i) *quasi certabant ut opere ex utroque*
latere accelerantes, unde ædificium dici-
tur, non exurrexisse, sed Crevisse, ita ut
9. mensibus fuerit omninò absolutum,
sicut præmissum est (k) *igitur à sæpè*
citato Laudunensi Episcopo Bartholomæo, &
(teste Le Paige) (l) Lisiardo sueßionensi E-
piscopo in honorem Deiparæ Virginis & S.
Joannis Baptistæ consecrata & Dedicata
fuit Ecclesia Præmonstratensis 1122. 4.
Maij, unde usquè hodie Breviarium nostrum
Dedicationem illius Ecclesiæ signat ad
4. diem Maij, in festo S. Monicæ, sed
quia lætis tristia, prosperis adversa, misceri
solent, in eadem consecrationis die, cum mul-
titudo innumera, quæ convenerat ad festum
(Dedicationis) de remotis partibus, cer-
tatim ad oblationem & circuitum altaris cur-
re-

(i) Cap. 1. (k) Ad initium hujus Capitis.

(l) Loco c. pag. 386.

rerent, motum est altare majus & lapis dissolutus, consecratioque cassata est, ut præcipit autoritas (Ecclesiæ) & totus labor in nihilum redactum, expavit homo, & contristatus est, pusillorum scandalum metuens, quam de divinis operibus, quæ sine causa non fiunt, diffidens, sed resumptis in domino consolationis viribus, denuò Ecclesiæ dedicandæ in Octavis B. Martini diem secretò cum Episcopo instituit, & sic factum est; interim dum ædificaretur, contigit hoc anno 1121. & aliud memoriâ dignum miraculum, exivit homo Dei pro more suo ad opus prædicationis, factum est autem (m) quadam die, cum reverteretur à Rhemis cum quibusdam sociis suis (inter quos ordinariè fuit Evermodus, ut dictum supra) (n) & duobus Novitiis, & incederent cum silentio, per viam in Deo suomeditantes, vox quædam de nube auribus eorum insonuit: hæc est Fratris Norberti societas, ad quam vox altera ex altero latere respondit: non est de his duobus Novitiis alter eorum de societate cæterorum, quod & eventus probavit, dum unus eorum, natione Anglus, moribus levis & dissolutus, ar-

E 5

gen-

(m) Vita cap. 26. (n) Cap. 18.

*gentum, quod quidam tunc ad conversionem eò veniens, attulerat, & retrò altare pauperis Oratorii, quod tunc solum habebant (ecce quod major Ecclesia nondum erat) projectum jacebat, nocte quadam rapiens au-
fugit,*

CAP. XXIII.

*S. Norbertus Ordinem suum ex utro-
què sexu, miro incremento & fer-
vore sanctitatis dilatavit.*

Anno Christi, 1122.

Postquam S. P. in Nativitate Christi
1121. solennem cum suis professio-
nem fecit, ut dictum, (a) eodem hoc
anno, ordinavit Richardum in Floressiensi,
& Milionem in Nemore S. Judoci tantum
superiores, ut ex illarum Ecclesiarum ta-
bulis & monumentis antiquis colligi-
tur, interim bono odore fratrum Præ-
monstratensium plurimi allekti, non so-
lum viri sed & mulieres, relicto mun-
do

do magno fervore & numero illuc concurrebant undiquè, ita ut *Vir s.* coactus fuerit *Præmonstrati* plura ædificia, & alibi plura monasteria extruere, in quibus viri fæminæquè Deo serviebant Sanctissimè, sola habitatione separati sicut *Præmonstrati* tunc in ambitu habitare cæperunt *Virgines*, *Viduae* & etiam (de maritorum consensu) *conjugatæ*, quæ se uni Deo devovebant & uni *Christo* *Virgines* castas exhibebant, è quibus nota nomina *B. Ricuveræ*, quæ velum è *S. Norberti* manibus accipiens 1121, duobus post illum annis sanctissimè *Præmonstrati* mortua est, scilicet 1136. itam *B. Helvidis* conjugis *B. Tuonis*, de quo infra, (b) *B. Mathildis* & aliarum plurium, de quibus vetustum *Laudunense Chronicon* (c) *MS.* refert, quod *Moniales Præmonstratenses* in arctissima clausura reclusæ, pellibus ovinis & nigro velo vilissimi panni tectæ tanto numero Deo servierunt, ut tempore *S. Norberti* plures essent quàm decem millia; Sed cùm postmodum primus fervor tepesceret plur-

ra-

(b) Cap. 27. (c) Lib. 3. Cap. 7. & 8.

raquè pericula nascerentur ex tam propinqua cohabitatione virorum & mulierum, vivente adhuc *S. Patre* & agente *B. Hugone* in *Capitulo Generali* statutum est, ut *Moniales* propria & à viris omnino distincta haberent monasteria, quod statutum *Innocentius II.* confirmavit 1130. idibus Maij, & sic etiam sæpè memoratus *Laudunensis Episcopus Bartholomæus* suis sumptibus ædificavit unâ *Leucâ Præmonstrato* monasterium *Fontinellam*, ad quod 1141. translatae sunt illæ *Moniales*, quas *S. Norbertus Præmonstrati* in primario suo *S. Joan. Bapt. Sacello*, & alio *SS. Gervasii & Prothasii sacello*, collocaverat, teste *Le Paige* (d) ut autem à mulieribus ad Viros & primos fratres nostros redeamus, de eorū fervore & vita sancta refert *Auctor vitæ*, quod de corporalibus cura & sollicitudo vix aliqua erat, universum verò studium ad spiritualia contulerant, scripturas divinas sequi & Christum Ducem habere, mens eorum, qui ab initio collecti sunt, paupertati sic affecta erat, ut potius eligerent vetrem & cla-

va-

(d) *Loco c.* pag. 422.

vatam tunicam quam nonum & integrum quodlibet vestimentum, unde factum, ut ad datas novas vestes erubescerent, & pannos veteres novis super consuerent, obedientia (eorum) adeò prompta, ut si clibanus ardens proponeretur, vel quælibet mors se offerret, magis timerent imperantem, quàm mortem, jube silentium in omni loco, in omni tempore, ita ut hi, qui illum, (S. Norbertum in itinere) comitabantur, licet confertissimis populorum turbis admixti, vix unum verbum ab eorum ore posset extorqueri; voluit ut omni tempore jejunarent, una vice contenti in die (refici) item, ut ad ipis & carniū esu, extra infirmitatem, semper abstinerent, fœminilibus & laneis ad carnem uti præcepit, cum ipse asperrimo cilicio assidue vestiretur, tria etiam suis S. P. singulariter ac itentidem, velut testamento, commendavit: sæpius de die in diem tenenda ingeminans, scilicet circa altare & divina mysteria munditiam, excessum & negligentiarum in Capitulo & ubique emendationem, pauperum curam & hospitalitatem, nam constanter assererat aliquam domum nunquam posse egere, quæ hæc tria sollicitè studuerit observare. Quod

autem dictum est ad initium hujus capituli *S. Patrem* anno adhuc 1121. in *Floressia Richardum* ordinasse superiorem sic intelligendum est, quod cum certo fratrum numero illuc *B. Richardus* deputatus fuerit, etsi probabilius, quod primo eò venerit 1122. ad initium, facta prius in *Natali Domini* sacra professione cum reliquis *Præmonstrati* 1121. quo ipse *S. Pater Colonia* rediens *Floressiæ* reliquit reliquias multas, inter quas brachium *S. Gereonis* deauratâ thecâ inclusum, teste *Myreo* citato (f) & ibi idem *S. Pater* ædificari fecit cum humili dormitorio modicam Ecclesiam, quæ etiamnum extans *Salve* vocatur, in qua dum semel celebraret, factum est ut videret (g) ante ipsam perceptionem (hoc est sumtionem) in patenæ medio non modicam stillam sanguinis *Dominici* rubentem, vocatoquè fratre *Rudolpho* sacrista, ejus tunc Diacono, vides ne, inquit, frater quod video? video, ait, Domine, cæpitquè (*Vir Dei*) pro tantæ rei magnitudine ubertim flere; bea-

(f) Cap 24. (g) Appendix Capeubergensis Cap. 6.

beatus autem *Richardus Abbas* ordinatus fuit 1128. jubente *S. Norberto*, tunc jam *Magdeburgensi Archiepiscopo*, ut suo loco dicetur (h) & sub isto beato *Richardo* cujus vitam sanctam habes in *Le Paige* (i) *Illustrissimus Comes Namurcensis Godefridus*, *Floressiensis* fundator, factus *Conversus*, ut vocamus, & post sanctam vitam mortuus est, maritum imitata conjunx *Ermensendis Candidum Ordinem* & habitum suscepit in *Monasterio Wanzie*, eorum autem filius *Henricus* A. 1165. *Floressie* majorem Ecclesiam ædificari fecit, atque consecrari per *Reinaldum Coloniensem Archiepiscopum*, & *Alexandrum Leodiensem Episcopum*, præsentem *Alberto Regis Boëmiæ* filio & aliis sub tertio ejus loci *Abbate*, nomine *Gerlando*, ut testis est *Myræus* (k) qui & subdit (l) hos *Illustrissimos Comites Namurcenses* postea obtinuisse *Imperium Orientale*, dum 1205. *Comes Balduinus* factus est *Imperator Constantinopolis*, & post eum ejus frater *Comes Henri-*

cus

(h) Cap. 34. loco c. (i) pag. 439. (k) In *Chronico præm.* pag. 24. (l) *Loco cit.* pag. 159. & 160.

cus, qui juvenis adhuc sacrum habitum *Floreffiæ* suscipere voluit, & postea per fratrem suum *Philippum Constantinopoli Floreffiam* misit magnam partem *S. Crucis* quæ 1254. in festo *Inventionis S. Crucis* 3. Maij præsentente toto *Conventu* & multis sæcularibus sanguinem sudavit, cui intincta sunt linteola quæ usquè hodiè reverenter asservantur ibidem, sed ad *S. Norbertum* redeamus.

CAP. XXIV.

*S. Norberto absente demon fratres
ejus variè tentat.*

Anno Christi 1122.

PERACTâ ædificatione & dedicatione majoris Ecclesiæ, ad alia ædificia necessaria se applicuit *S. Pater*, magis tamen de Spirituali fratrum & Ordinis sui ædificio semper sollicitus, volens ergò denuò ad prædicandum exire, ordinavit prius qui præessent cæpto operi, qui præessent aliis rebus, & omnia integra conservarent, & præcipuè, qui præessent tam Cle-
ri-

ricorum quam Laicorum Conventui, (valde jam numeroſo) binos & binos in ſingulis ponens officiis, nec dubium, quin B. Hugonem Generalem in omnes Præſidem vel propoſitum conſtituerit (a) dicens, nunquam poſſe exorbitare congregatam aliquam multitudinem, quam Prælatorum, hoc eſt ſuperiorum, concordia præceſſerit; quæ autem eo abſente diabolus in novello grege tentarit, jam aliquid dictum eſt (b) cui hic addendum, quod aliqui ſæculo renuntiantes, in eo reliquerint mortalis odii inimicos, quorum ſpecies aſſumens diabolus eos ita deluſit, ut in clara die viderentur inimici aſſe ad eos perimendum cum pompa armorum & fremitu equorum, adeo (c) ut æſtimarent jacula mitti & mittere, feriri & ferire, vulnerari & vulnerare, interfici & interficere donec á B. Hugone & fratribus aqua benedicta aſperſi ſunt, & facto ſuper illos ſigno S. Crucis, præſtigie dæmonis evanuerunt. Poſt hæc alios falſa ſapientia dementavit, ita ut qui prius vix in aliquo libro legere poterant (ſicut Converſi) nunc de libris magna dice-

(a) Vita cap. 29. (b) Cap. 19 (c) Vita cap. c.

cerent , & de futuris prophetando majora & stupenda prædicarent , unus Clericus ex Daniele in publico Capitulo sermonem facere præsumpsit, quæ non solum simpliciores quosdam attentos reddiderat , sed fermè etiam Venerabilem Abbatem Simonem S. Nicolai in errorem induxisset, alius ex Apocalypsi tanta differuit, ut unus ex Prioribus eum in Capitulum adducens diceret : ecce , nunc demum visitavit non Oriens ex alto, quia hunc non diuturna scholarum exercitatio instruxit , sed Angelica quædam revelatio, audiamus igitur eum, verum B. Hugo & alii , quibus maligni hostis subtilis versutia jam nota erat, omninò prohibuerunt dicentes , amodò nec hunc nec alium velle audire in sermone, priusquàm Pater Norbertus reverteretur ; videns itaque mendacissimus spiritus se fraude nihil proficere, apertè sevitiæ suam & odii fomitem exercere cæpit , & (d) juvenem quendam cujusdam Conversi filium arripuit, quem fratres ligatum recludunt donec agatur consilium, quæ factò opus sit, & factò silentio notis, cum Prior (beatus Hugo) ad eum intra-

tra-

trare vellet, demon interius cœpit clamare :
modo intrabit ad me, modo venit Magister il-
le cum clavata sua tunicâ, firmate ostium fir-
miter, firmate celerrimè, non ob hoc cessit il-
le, sed processit & pulsans ad ostium intravit,
stansquè ante illum dixit: dic mihi, rogo,
quid est quod loqueris? respondit, recede,
recede quàm citissimè ne à me injuriatus
ignominiosè recedas, at ille: adjuro te per
JESUM CHRISTUM filium Dei, qui
tuas in cruce vicit insidias, ut quis sis, celare
non præsumas, at exclamans demon: Ego
sum, ait, ille idem qui fui in puella Nivigellæ
de quo jam supra (e) coram Norberto
Macistro tuo, albo cane, maledicatur ho-
ra qua unquam natus fuit, positus in
aquam benedictam & exorcizatus,
non post multum, sonum fætidißimi
fætoris emittens exivit, intolera-
biliter fæda relinguens
vestigia.

(e) Cap. 19.

CAP. XXV.

S. Norbertus Trajecti dæmonem expellit & ibidem S. Servatii velum suo loco restituit.

A. C. 1122.

DUm ea, quæ præmissa sunt, fierent *Præmonstrati*, S. Pater, ut dictum, absens erat, & quidem Trajecti, urbs sic dicta, quia flumen Mosa, quod mediam ferè interluit, ibi traicitur, & dicitur Trajectum superius, ad distinctionem Inferioris, siti in finibus Hollandiæ, in Trajecto ergò Superiori cum S. Norbertus ageret, anno, ut dictum, 1122. ut eum diabolus faceret populo odiosum, quem fama sanctitatis fecerat jam gloriosum, ecce ille ipse, qui *Præmonstrati* fassus est esse se illum, qui anno prior fuerat Nivellæ in puella coram Norberto *albo cane*, ubi *Præmonstrati* à B. Hugone expulsus fuit, (a) Trajectum concitò transit & cujusdam principis villicum arripuit, dum

au-

(a) Vita Cap. 31.

Item vir Dei in majori Ecclesia, in an-
ua celebritate (fortè Dedicationis) ce-
brat, adest etiam homo ille arreptus à dæ-
one, qui cum magno tumultu & fremitu vix
gatus tenebatur, finitis itaque Missarum so-
mniis oblatus est ei (S. Patri) cum magno
ffragio plebis circumstantis, ille verò ut erat,
thuc sacris amictus vestibus, ad debellandum
stem illum importunissimum procedit etsi
m vespera erat, & statuto dæmoniacò ante
altare exorcismum aggressus est, dæmonem
compellens ut exiret, & cum salem exorci-
atum ori ejus immisisset, ille magno impetu
faciem & oculos Sacerdotis expuit dicens:
tu consilium dedisti ut in aqua mitterer,
ibidem durissimis flagellis ad mortem ferè
erberarer; post hæc: multorum pessimam
vitam, adulteria & fornicationes cæpit dete-
gere & quidquid confessione tectum non erat,
calitioso ejus ore detegebatur, unde cæpe-
runt omnes hac illaque diffugere, paucis cum
atre Norberto remanentibus, & cum jam
es esset inclinata, fatigati, qui aderant, je-
nio & vigiliis noctis præcedentis, coëgerunt
um ad hospitium, dæmoniacò in Eccle-
a ante altare quietè remanente & de

prolatis maledictis veniam precante, altero die *S. Pater* propè totum tempus insumpsit in pace componenda & gravi odio extinguendo inter quosdam *Trajectenses* cives, quo feliciter peracto, diabolus ob hoc ipsum fuerens, arreptum villicum de novo acriter exercere cæpit, adeò ut aliqui *Viro Dei* dicerent: *nisi quàm citius subveniatur ei, & quàm citò curetur, furore sui ipsius consumptus peribit*, respondit homo Dei, non modo à suo tortore liberari poterit, finite eum modo, ut postquam vexaverit eum per aliquot dies, satisfactione recepta ille nequissimus dæmon facilius expellatur, & sic tribus diebus permisit eum torqueri & vexari, & post hæc divina miseratione ab eo curatus est. Cæterum *Appendix Capenbergensis* sæpius jam citata refert, (b) quod legatur in vita beati *Servatii* (*Tungrorum Episcopi*) quod defuncto eodem *Præsule* sanctissimo sericum quoddam populo spectante multumquè admirante Angelicis allatum manibus super illius venerabile corpus positum est, quod in *Trajectensi Ecclesia* summa honoratur reverentiâ, præ-

ipua quoque conservatur & observatur dili-
gentiâ, igitur Vir Dei petiit hoc sibi sericum
demonstrari, & licet illi multum se excu-
arent eò quod vel scrinium, in quo repositum
erat, introspicere nullus auderet, tamen
provisimè viri Dei obtinuit petitio, cùmque
sericum aperuissent repositorium, subito ecce
sericum illud mirabili & divino quodam im-
pulsu subvectum evolavit, & Basilicam ali-
quanto tempore circumvolans tandem se ad
summa templi displicatum continuit, & illic
quasi quodam remigio alarum librabatur an-
xum; Quo viso aliis stupendo exclamantibus,
aliis penitus sibi subtrahendum cum luctu for-
midantibus, vir Dei rem tacitus considerans
missarum adorsus est solennia, quæ dum age-
ret, ecce sericum illud se recomplicans, super
expansa sacerdotis brachia lentè se demisit,
quod ipse venerabiliter suscipiens loco suo re-
stituit, ubi circa illud quod vel scrinium,
quo repositum erat, introspicere nullus au-
deret, observandum, quod simile quid
experiatur Florentiæ, ubi una capsula reli-
giarum, quam S. Norbertus Colonia re-
dux ibi reliquit, secundum dicta (c)
tan-

tantâ usquè hodiè reverentiâ aservatur , ut capsam aperire vel inspicere nullus audeat, partim ob respectum *SS. Reliquiarum* , partim propter reverentiam *S. Patris* qui eas illuc attulit, teste *Domino Cornelio Polycarpo* (d) sæpe citato.

(d) In Not: ad caput 7. Appendix Capenbergensis.

CAP. XXVI.

S. Norbertus in suum Ordinem suscipit Godefridum Comitem Capenbergensem.

A. C. 1123.

Cum *S. Pater* versus tractum *Rhenanum* proficiscetur (a) famâ creberrimè & celerrimè, ob insignia tanti hominis, percurrente, compunctus est paupertatis spiritu Comes quidam *Westphaliæ* præpotentissimis, *Godefridus* nomine, qui teste *D. Petro de Wagenare* supra citato (b) de *Wederkindi Saxonum Regis*, & *Caroli Magni* pro-

sa.

(a) Vita cap. 32. (b) §. 7.

sapiâ oriundus, Henricoquè IV. consanguineus fuit, cuius avus vocabatur *Hermannus*, tantæ sanctitatis Comes, ut aquâ, quâ manus abluit, cæcum illuminarit, teste *Le Paige* (c) hic ergo *Godfridus* (cujus Pater idem nomen habuit, mater autem *Beatrix* dicebatur) accessit ad S. Patrem, (d) eo quod de eo multa audisset, sed cum ad huc majora (præfens) invenisset, omne consilium suum & voluntatem ei aperuit, & qui se totum Deo jam devoverat interius, sine mora de omnibus relinquendis & de paupertate voluntaria amplectenda perdocetur exterius, erat enim dives, potens in armis, utpote homo juvenis, in prædiis multis, ministerialibus centum & quinque, teste *Le Paige* (e) & familiâ multâ, locupletatus, habens uxorem juveniculam, nulla adhuc prole fæcundatam, *Friderici Arnesbergensis* Comitissæ filiam, *Juditham* nomine; habuit etiam fratrem juniorem nomine *Ottonem* (f) qui per omnem modum contradicebat, contradicebant etiam homines sui feudati, servi &

F

AN-

(c) Loc. c. pag. 440. (d) Vita cap. c. (e) loco c. pag. 441. (f) Vita cap. c.

ancilla, & cuncti ministeriales ejus, contradicebat Comes Fridericus, qui eleemosynam quam fecerat, magna ex parte de dote filiae suae esse dicebat, manus ejus contra hos omnes, manus horum omnium contra eum, vicit tandem humilis importunitas & importuna humilitas Godefridi, quia uxor consensit, & frater, Leonino furore deposito, agninam mansuetudinem assumpsit, & religionis habitum, quem ipsum Comitem Godefridum velle noverat, uterque suscepit, id est Otto & Juditha, una cum Godefrido Capenbergæ de manu S. Norberti, in festo S. Petronillæ Virginis 31. Maij 1123. ut rectè scribit Le Paige (g) licet alii quidam hæc ad annum 1122. referant. In hac autem conversione S. P. & Godefridus, hanc uterque posuit conditionem, ut redditus prius Cæsari quæ Cæsaris erant, & quæ Dei Deo retentis, tres de propriis allodiis Ecclesiæ constiuerentur, quod & factum, nam, ordinante S. P. Norberto Godefridus varias fecit donationes Ecclesiis, Coloniensi & Monasteriensi, & in castris suis tria ædificavit monasteria, scilicet Capen-

) LI (f) Loco c, pag. 387. & 441.

) II ()

penbergense, Varlarense & Elephstadenſe, quod hodiè dicitur Ilmſtadenſe, propè Francofurtum ad Mænum (h) in quibus ſatribus impoſitis & Religione (Candida) ordinatâ multorum fratrum & ſororum uſquè in hodiernum diem viget congregatio, & in cultu divino floret honeſta Religio, Godefridus autem cum Germano ſuo Ottone Præmonſtrati per annum, quaſi in Novitiatu commorati, & Accolythi ordinati ſuo ſancto exemplo quàm plurimos poſt ſe traxerunt, ſed Godefridus cum licentia & benediſtione S. Norberti abiit ad monaſterium Elephſtadenſe, & tantus prædicator factus eſt, ut S. Pater dicere ſolleret: *ubi ego in prædicationis curſu deſerero Godefridum filium meum ſuscitabo*, ut refert Le Paige; (i) verùm non multò poſt ſanctus Comes deſiderio æternorum tabeſcens, lenta ægitudine ad extrema perductus, nondum tricenarius beatam animam ſuam placidiſſimè Deo Creatori ſuo reddidit in octava Epiphaniæ, 13. Jannarii 1126. Ilmſtadii, ubi ſepultus jacet ante ſummum altare, cu-

F 2

jus

(h) Vita cap. c. (i) Loco c, pag. 387. & 442.

jus vitam sanctissimam & miraculis clar-
 ram scripsit primò aliquis ei coævus a-
 nonymus, postea *Le Paige*, (k) item
Joannes Chrysostomus Vandersterre & alii, ex
 quibus eam cum Notis nuper edidit R.
P. Nicolaus Serrarius soc. Jesu. Est autem
 hic observandum quod B. Godefrido sin-
 gulari furore se opposuerit *Fridericus Co-*
mes, socer ejus, qui fratribus *Capenber-*
gensibus minatus est, quod omnes velit
 occidere nisi quantocius illinc absces-
 serint, & S. Norberto comminans dice-
 bat (l) si ipsum teneret, cum asino suo eum
 suspenderet ut æqua lance experiretur quis eo-
 rum ponderosior esset, tam superbæ locutioni,
 qui aderant, Episcopi aut alii Principes, con-
 tradicebant; & pro hoc verbo iram Dei super
 eum comminabantur, & B. Godefridus in fa-
 ciem velocem & miserum ei interitum
 prædicebat, fratres verò *Capenbergenses* in
 arcto positi miserunt ad P. suum ut adjuvarent
 eos, pariterquè superbi hominis arrogantia
 verba nuntiantes, quo nuntio accepto collectis
 viribus fidei & spei publicè pronuntiavit se
 cum asino suo terram illius ingressurum, &

co-

(k) Loco c. à pag. 440. (l) Vita cap. c.

*copiam sui facturum, & quamvis iter longum
esset, tamen asinum suum mutare noluit, sed
transito Rheno, ut cum asino suo inermis &
debilis terram Friderici Comitis intravit, di-
rupto ventris thorace sedens in prandio idem
Fridericus medius crepuit, nec longè post atro-
cissimus ille hostis interit: Beati verò Gode-
fridi Germanus frater Otto tam sanctè vi-
xit fratrem suum strenuè æmulatus,
ut meruerit fieri Præpositus Capenbergensis
III. sub cujus glorioso & virtuoso regi-
mine Manegoldus vir Nobilis & potens,
ab adversariis occisus fuit, undè duo
castra ejus Hagen & Wierberg & tota ejus
profectio unicæ illius filiæ Aureliæ in hæ-
reditatem cesserunt, cui Virgini B. Otto
Virginitatem ita suavit ac persuasit, ut
sacrum Ordinem nostrum ingressa, omnia
sua eidem Ottoni tradiderit, qui Pontifi-
cali & Regia autoritate bene munitus
Hagem delavit incendio, in Wierberg au-
tem extruxit monasterium, ad quod
bona omnia contulit, vigetquè hodie
ibi fratrum & sororum Religio, test.
(m) Le Paige.*

Cap

CAP. XXVII.

*S. Norbertus vocatur Antuerpian
ad extirpandam heresim Tan-
chelini.*

Anno Christi 1124.

BEATI Comit̃s Capenbergensis conversio-
nis exemplo plures nobiles com-
moti candidam S. Norberti Religionem
certatim arripuerunt, inter alios venit
hoc anno 1124. Præmonstratum Tuo de
Cathena Sueſſionis, Dominus admodum
dives unà cum Coniuge ſua devotiſſi-
ma Helvide, duobus filiis & una filia, tra-
dens S. Patri omnia ſua & ſe ipſum per
manus Liſiardi Sueſſorum Ep̃iſcopi, nam
ipſe Converſus factus, tam ſanctè vi-
xit in Præmonſtrato, ut inſtante horâ mor-
tis viſa ei fuerit copioſa turba candida-
torum qui egreſſam animam ſub forma
florentis olivæ ſuſcipientes cum jubi-
lo efferebant in cælum 1136. ejus Con-
jux ibidem, uti & proles omnes tres
in ſacro habitu beatam vitam duxe-
runt

runt, teste *Le Paige* ; (a) licet autem *Henricus Spondanus* cum (b) quibusdam aliis putet *S. Norbertum Antuerpiam* vocatum venisse 1126. tamen quod hoc factum sit 1124. vel fortè paulò citius , apertè constat ex autographo Instrumento donationis, quo *Hildolphus Præpositus* & ejus *Canonici Antuerpienses S. Patri* & fratribus ejus in perpetuum donarunt tradideruntquè *Ecclesiam suam S. Michaelis Antuerpiæ* 1124. ergò hoc anno jam ibi fuit , si non etiam priori , dicit enim *D. Polycarpus* (c) quod *B. Waltrmannus* fratribus ibi in Patrem fuerit præfectus 1123. qua verò occasione *S. Norbertus* illuc venerit, sic tradit *vita* (d) erat siquidem & est *Antuerpiæ locus*, oppidum amplissimum & populosum, de quo *P. Scribanus* (e)

Belgium orbis annulus, annuliquè hujus
 gemma, Antuerpia,
 Belgium orbis oculus, oculiq; hujus pupilla, Antuerpia

F 4

Bel-

(a) Loco c. pag. 457. & 458. (b) Ad A. C. 1126. (c) In Not. ad cap. 48. (d) Vita cap. 36. (e) In sua Antuerpia.

Belgium orbis cælum, cæliq; hujus sol,
Antuerpia,

Et in oppido seu urbe hac famosissima fuit olim unicus Sacerdos & pastor, qui non solum in officio suo valde negligens erat, sed etiam (f) *quasi in conjugio & copula carnali neptem suam in linea tertia manifestè sociam sui sceleris fecerat*, ob hanc causam populus ille, *quasi grex sine pastore*, in multis errorum vanitatibus deviebat, unde contigit, ut hæreticus quidam miræ subtilitatis & versutiæ seductor, Tauchelinus nomine, in eadem gente suæ seductionis locum inveniret, hunc alii vocant Tanchelinum, alii Tandemum, fuit quidem homo laicus, sed multis viris doctis, etiam Clericis, loquendo & disputando promptior & acutior, hic circa annum 1112. se efferens & extollens, 1113. Brugis à populo cleroq; expulsus Antuerpiam venit, teste Meyero (g) ibi non solum iocum invenit suæ seductionis, sed etiam juxta Joan Goropium (h) ferme 10. annis ibidem versatus est; fuit autē homo

ut

(f) Vita cap. c. (g) In annal. Flandriæ. (h) Origines Antuerpiæ.

ut vita S. P. loquitur (i) omnium hominum
 sceleratissimus, Dei & omnium sacramento-
 rum ejus inimicus, & totius Religionis &
 Christianæ fidei contrarius, ita ut obsequium
 Episcoporum & sacerdotum nihil esse diceret,
 & sacro sancti Corporis & sanguinis Domini
 nostri JESU CHRISTI perceptionem ad salu-
 tem prodesse negaret, quibus populum An-
 tuerpiensem non solum in varios erro-
 res, sed & tantam vesaniam induxit
 verbis persuasibilibus magnisque conviviorum
 apparatibus, ut, res mira & stupenda, balne-
 um suum biberent, & Reliquiarum loco aspor-
 tantes recondere, & cum filias in matrum
 præsentia, sponsasque maritis (Sponsis) vi-
 dentibus corrumperet, opus spirituale esse as-
 serebat, in tantum ut infelicem se diceret quæ
 huic conjunctioni nefarie misceri non meruis-
 set, ô plus quam Adamiticam libidinem!
 incedebat autem in vestibus deauratis, triplici
 funiculo crinibus intortus & auri phrigii liga-
 mine triplicatis, sequebantur eum tria mil-
 lia pugnatorum, nec erat Dux aut Episcopus
 vel quilibet Princeps qui auderet ei resistere,
 donec tandem piissimus Lotharingæ

F s

Dux

(i) Vita cap. c.

*Dux & Comes Lovaniensis Godefridus Barba-
tus eum è finibus suis expulit. Addit
Goropius (k) quod fugiens in fluvio Scal-
di à quodam Presbytero in cerebro
percutsus interierit, quod factum, teste
Meyero c. 1115, & hoc sine dubio dispo-
sitione divina, quia eodem anno con-
versus est ejus antagonista S. Norbertus,
ut constat ex dictis (l) ejus autem pesti-
fera hæresis infecit non solum Belgium
sed & Boëmiam, Thuringiam, Alsatiam vi-
cinalq; regiones post mortem ejus, te-
ste Trithemio, (m) & duravit usque ad
annum 1200. teste Thoma Bozio (n)
& (o) hæc turpissima & detestanda seductio-
nis execratio etiam post mortem ipsius hære-
tici extirpari nullatenus potuit, quamvis duo-
decim Clericorum (seu Canonorum) con-
gregatio (cum Præposito) ab Episcopo (Ca-
mercensi Burchardo) ad subsidium sacerdo-
tis, qui solus erat, in Ecclesia S. Michaëlis ibi-
dem poneretur; tunc verò Clerici (illi cum
suo Præposito) charitate (proximi) sua-
dente (Episcopo consulente, & toto po-
pulo*

(k) supra c. (l) cap. 6. (m) ad an. 1163, (n)
lib. de sig. Eccles. (o) vita cap. c.

pulo rogante) S. Norbertum ex Gallia advocant, eiquè & fratribus ejus (qui omnes duodecim Parisiis Graduati erant (p) per manus Episcopi hanc eandem Ecclesiam cum aliquibus redditibus (Chronicon Capenbergense dicit: cum parte agrorum) dederunt (Anno ut dictum 1124.) confidentes quod Deus meritis ipsius & fratrum suorum, mortiferæ pestis auferret sævitiam, & lumen veritatis (Antuerpiensibus) repararet, quod & feliciter factum, quia S. Pater imposuit 12. doctos & graduatos fratres sub regimine B. Waltmanni in Ecclesia S. Michaëlis, & ipse in personâ sua tam suavi & simul potenti eloquentia Antuerpiensium corda commovit Venerabilequè sacramentum ita propugnavit, ut audientes quidam verbum & videntes opera quæ sequebantur, compuncti viri & mulieres Corpus Dominicum, quod in cistis vel in foraminibus per 10. aut 15. annos reposuerant, referrent, & hæc igitur causa est, quod Venerabile Sacramentum S. Norberto ubiquè & semper adsculpatur & appingatur,

F 6

ve-

(p) Ut habet Rdssmus S. Bernardus Sutor Abbas Strahoviensis in Vita S. Norb. Germ. c. 19.

velut singulari ejus Propugnatori & Sacramentariæ hæresis Tandemianæ fortissimo Domitori, qui *Antuerpiensibus* vere dicere potuit cum S. Paulo (q) *in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui*, unde illi & *Antuerpienses* hoc gratitudinis eloquium reponunt.

Quod *Eligius* plantarat, quod *Amandus* prædicarat,

Wilibrordus irrigarat, *Tanchelinus* devastarat,

Norbertus restituit.

Et ut *Antuerpienses* magis se gratos exhiberent huic suo Patrono sanctissimo, non solum liberaliter plurima contulerunt ad meliorem ædificationem & fundationem Ecclesiæ *S. Michaelis*, sed etiam ad magnificam illam fabricam *B. V. Mariæ*, quo dicti *Canonici* commigrarunt, & usq; hodie degunt, tanta concordia & benevolentia, erga *Canonicos Norbertinos S. Michaëlis*, ut initio *Fraternitatis* fædere in defunctorum exequiis & sepulturis, alternis vicibus adsint, in publicis solennitatibus in cho-

choro, ac proceffionibus sub una cruce
invicem conjungantur; putantur etiam
ex primis illis duodecim *Canonicis* qua-
tuor remanfiffe ad *S. Michaelē*, habi-
tum & Religionem noſtram aſſumen-
tes, ſi enim ſonat ſupra c. *Inſtrumen-*
tum, quod ibidem in antographo aſſer-
vatur: nos verò prius numero duodecim,
numerum noſtrum in octo terminavimus præ-
bendis & cum his & Præpoſituræ noſtræ in-
tegritatem in Eccleſiam B. Mariæ tranſtuli-
mus, & poſt pauca baptiſmus celeberrimi
temporis, videlicet Paſchæ & Pentecoſtes in
illa Eccleſia (*S. Michaélis*) obſervabitur, reli-
quo autem tempore parochianus noſter bap-
tizandis providebit, & cæt. quibus omnibus hoc
ſolum addo, quod in debitæ gratitudinis ſig-
num feſtum S. Norberti in tota Dieceſi An-
tuerpiana celebretur in foro, & cum octava,
magna, magna pietate & concuſſu, ejus Re-
liquias devotiſſimè venerantur ac pueris ſuis
S. viri nomen frequenter imponere
ſolent.

CAP. XXVIII.

S. Norbertus Principi Theobaldo suam candidam Religionem dissuadet, eamque à duobus Cardinalibus confirmari facit.

A. C. 1124. & 1125.

INter plurimos alios Nobiles Comitesque qui beati Godefridi Capenbergensis exemplo incitati S. Norberto se & sua omnia devoverunt, fuit etiam (a) quidam nobilissimus Princeps Franciæ (seu Galliæ) Comes videlicet Theobaldus, homo juvenis adhuc sed prudens & bene doctus, & à Rege Galliæ facilè secundus, Campaniæ & Blesensis Dominus, qui hominem Dei adiit de salute sua consilium quæsiturus, considerans autem hominis Dei facundiam, pietatis affectu mens ejus in amore dulcedinis Dei sic perfusa est, ut statim se ipsum totum cum tota sua possessione Viri Dei subderet potestati, sed Vir Dei videns Generosi Principis cor nobile & devotam oblationem, paucis diebus respondendi acceptis

(a) Vita cap. 33.

ceptis induciis , Domino Deo consilium hoc attentius commendabat , intellexerat enim quod Princeps ille amplissimas haberet facultates & castra quam plurima , nec cuncta facile possent mancipari (uni) cuidam Religioni , tum propter Regni immunitationem , tum propter multorum aliorum Principum , qui sub eodem Principe Principes feudati erant , destructionem , audierat etiam ipsum esse largissimum in dandis eleemosynis , in Ecclesiis , Claustris & cæteris Religiosorum officinis ædificandis , item hunc Patrem esse orphanorum , sponsum viduarum , insuper solamen lazorum ; expectabat autem ille responsum (à S. Patre , nec aliud , quam) de contemptu mundi & renuntiandis omnibus , ut sic in candida Religione uni Deo quietè servire posset , sed contrarium accidit , quia dixit ei homo Dei , accepto divinitus consilio , non erit ita , jugum enim Domini , ut cepisti , cum jugo conjugalis societatis portabis , & semen tuum cum benedictione , Patrum tuorum terram largissimam obtinebis , quia nobis non est licitum in te destituere , quæ de te divina dispositio his novissimis temporibus voluit ordinare , ubi consideranda S. Pa-

tris

*tris virtus discretionis, qui de duobus Principi-
 bus alterum (Godefridum) fecit cuncta re-
 linquere, alteri verò (Theobaldo) præcepit
 cuncta possidere, cui proinde Theobaldus re-
 spondit: Sic necesse confirmas, Reverende
 Pater, ex Dei voluntate, non habeo contradi-
 cere, sed certum tibi sit, quia nullam in ma-
 trimonium ducam, nisi quam Dominus Deus
 per te mihi voluerit copulare, quod & fa-
 ctum, ut infra patebit: (b) Hæc facta
 sunt (c) cum in Franciam reverteretur, Vir
 Dei, vel Capenbergâ 1123. vel probabi-
 lius Antuerpiâ 1124. in cuius fine, die,
 13. Decembris, in festo S. Lucie, (alii
 scribunt die 19. Decembris) febre cor-
 reptus Romæ mortuus fuit Callistus II.
 S. Norberti fautor singularis, qui adhuc
 vivens Noviomum in Galliam miserat
 duos Legatos à latere Petrum Leonis & Gre-
 gorium à S. Angelo, Cardinales, quorum
 iste postea Pontifex factus, Innocentius II.
 appellatus fuit, ille verò per vim se in-
 trudens, Antipapa factus est, cum ma-
 gna Ecclesiæ confusione & schismate,
 cui sedando S. Norbertus, cum S. Bernar-
 de*

do & aliis , insignem omninò operam navavit, ut pluribus dicetur infra (d) ab his ergò duobus legatis *Apostolicis S. Pater* primam sui *Candidi Ordinis* confirmationem petiit & impetravit dato amplissimo *Diplomate Noviom* 28. Junii 1124. ut expresse ponunt nostra *statuta nova*, à principio, adeoque mihi videtur error in *Le Paige* (e) ubi hoc diploma signatur datum 1125. altero autem anno 1125. cum *Rex Galliae Ludovicus Crassus*, hoc nomine IV. qui fuit simul *Dux Aquitaniae*, esset *Suessionis*, *S. Pater* ab eo petiit confirmari *authoritate Regia*, omnia illa quæ vel *Lauduni*, vel alibi ei fuerant collata, quod optimus & piissimus *Rex* non solum lubens fecit, sed insuper duas partes *Decimæ*, quas in parochia, quæ dicitur *Crispiacus*, seu in villâ de *Cressi*, habebat, eidem donavit & *Regio* diplomate in perpetuum confirmavit cum hæc clausula actum est publice *Suessionis* in *Palatio Episcopali*, *Anno Incarnati Verbi* 1125. anno quoque *Consecrationis nostræ decimo sexto*, de quo

(d) Cap. 37. (e) Loco c. pag. 391.

ipse & quidam sociorum suorum (inter quos
 B. Euermodus , ut constat ex dictis) (f) quo
 itineris sui solamen habebat , audita est vox
 ab illis manifestè , Parthenopolis ipsum esse
 Episcopum futurum denuntians , his auditu
 admirantes stupebant , nec audebat quisquam
 eorum alius alteri fateri quid audivisset. Ut
 verò ad piissimum Principem Theobal-
 dum redeamus, cujus laus magna est in
 scriptis sancti & Melliflui Bernardi, utpo-
 te qui ad illum scripsit 5. Epistolas, hic
 ergo Deo verè resignatissimus Prin-
 ceps , quandoquidem in filium & Ca-
 nonicum Præmonstratensem à S. Patre
 Norberto assumi non potuit, Deo per S.
 Virum aliter ordinante ut præmissum,
 nihilominus tamen Sacro Ordini dona-
 vit Monasterium S. Theodorici, quod ho-
 die dicitur Vallis secreta , cui S. Norbertus
 præfecit discipulum suum Godefridum,
 alium à Capenbergensi Comite, qui tunc
 jam mortuus fuerat, hic autem Godefri-
 dus fuit è Theobaldi contubernio & fa-
 milia conversus ad religionem, in qua
 tam sanctè vixit , ut diem mortis sue

præ.

præscire meruerit & horâ instante cæ-
 pit orare Antiphonam *sub tuum Præsidi-*
um, sub qua animam efflavit 24. Maij
 156. cujus vitam lege apud Le Paige
 (g) Theobaldus autem præter bona pro-
 pe innumera, quæ Ecclesiæ & Ordini Præ-
 monstratensi dedit, semper duos Cano-
 nicos nostros conscientiæ & Eleemo-
 sinarum Directores secum habuit, in-
 super ipse â S. Norberto accepit breve
 scapulare candidum ac benedictum,
 quod sub veste sæculari portavit, sub
 certis regulis â S. Patre præscriptis, eo
 modo, quo postea Carmelitarum scapulare
 vestiri solitum est, sicquæ Theobaldus perman-
 t sacri Ordinis Erater (ut vocant) adsuc-
 curendum, ejus exemplum imitati sunt, teste
 eodem Le Paige (h) Comites Brenne, & ple-
 que alii in toto orbe Reges, Principes, Du-
 ces, Comites, Barones, Nobiles ac etiam vul-
 gares, qui gestarunt candidum scapulare la-
 teum, cum exactâ observatione regularum
 S. Norberto traditarum, quasi fratres Ter-
 ti Ordinis S. Norberti, regulas autem illas,
 &

(g) Loco cit. pag. 465. & 466. (h) Loco c.
 pag. 311. & 389.

quo fufius videri poteft sæpè dictus (f)
Le Paige,

(f) Loco c. pag. 390.

CAP. XXIX.

*S. Norbertus Romam proficiscens in
 via Comiti Theobaldo desponsat uxorem,
 & Romæ divinitus pronuncia-
 tur futurus Archiepiscopus
 Magdeburgensis.*

A. C. 1126.

MOrtuo Callisto, anno, ut præmis-
 sum 1124. in Decembri, statim,
 & quasi tumultuariè, post 7. dies verò
 Canonice, electus successit Lambertus,
 Ostiensis Archiepiscopus, qui Honorius II.
 dictus fuit, unde S. Norbertus memor
 mandati B. V. Mariæ, de quo jam supra
 (a) statuit Romam proficisci pro Ordinis
 sui Confirmatione à sede Apostolica im-
 petranda, quod & fecit, teste quidem
 P. Martino Merz (b) Henrico spondano
 (c)

(a) Cap. 17. (b) lib. 2. vitæ S. Norb. c. 11.

(c) anno 1125. sed longè verius anno 1126. nisi fortè ad finem anni 1125. itineri se commiserit, quia diploma Confirmationis Honorii II. datum est Romæ 1126. die 16. Februarii, cum interim Ilmstadii tribus diebus ante abiisset in Domino B. Godefridus Comes Capenbergensis, nimirum die 13. Februarii, ut jam dictum, (d) iturus autem Romam S. Norbertus, assumpsit secum legatos Comitum Theobaldi usq; Ratisbonam (e) erat enim Episcopus ejusdem Civitatis nobilissimæ progeniei & habebat fratrem potentissimum, Engelbertum Marchionem quendam, cui erant nubilis ætatis filiae (tres) è quibus una (Mathildis nomine) quæsitæ (â S. Patre) Committi Theobaldo conjugio concessa est danda; reversi sunt Legati hæc nuntiantes (suo Domino) & pater Norbertus ceptum iter aggrediens Romam pervenit, ubi à beatæ memoriæ Papa Honorio honorificè susceptus est, & quid quid juste petebat ab eo, gratanter accepit, peractisque omnibus, cum jam de reditu cogitaret, quadam nocte, summo diluculo, cum in Deum (pro more) meditaretur, ipse

(c) Ad A.C. 1126. (d) cap. 26. (e) Vita c. 34.

ipse & quidam sociorum suorum (inter quos
R. Euermodus, ut constat ex dictis) (f) quos
 itineris sui solamen habebat, audita est vox
 ab illis manifestè, *Parthenopolis* ipsum esse
Episcopum futurum denuntians, his auditis
 admirantes stupebant, nec audebat quisquam
 eorum alius alteri fateri quid audivisset. Ut
 verò ad piissimum Principem *Theobal-*
dum redeamus, cuius laus magna est in
 scriptis sancti & *Melliflui Bernardi*, utpo-
 te qui ad illum scripsit 5. Epistolas, hic
 ergo Deo verè resignatissimus Prin-
 ceps, quandoquidem in filium & Ca-
 nonicum *Præmonstratensem* à *S. Patre*
Norberto assumi non potuit, Deo per *S.*
Virum aliter ordinante ut præmissum,
 nihilominus tamen *Sacro Ordini* dona-
 vit Monasterium *S. Theodorici*, quod ho-
 die dicitur *Vallis secreta*, cui *S. Norbertus*
 præfecit discipulum suum *Godefridum*,
 alium à *Capenbergensi Comite*, qui tunc
 jam mortuus fuerat, hic autem *Godefri-*
du fuit è *Theobaldi* contubernio & fa-
 milia conversus ad religionem, in qua
 tam sanctè vixit, ut diem mortis suæ
 præ-

præscire meruerit & horâ instante cæ-
 pit orare Antiphonam *sub tuum Præsidi-*
um, sub qua animam efflavit 24. Maij
 1156. cujus vitam lege apud *Le Paige*
 (g) *Theobaldus* autem præter bona pro-
 pe innumera, quæ *Ecclesiæ & Ordini Præ-*
monstratensi dedit, semper duos Cano-
 nicos nostros conscientiæ & Eleemo-
 sinarum Directores secum habuit, in-
 super ipse â *S. Norberto* accepit breve
 scapulare candidum ac benedictum,
 quod sub veste sæculari portavit, sub
 certis regulis â *S. Patre* præscriptis, eo
 modo, quo postea *Carmelitarum* scapulare
 gestari solitum est, sicquæ *Theobaldus* perman-
 sit sacri Ordinis *Erater* (ut vocant) adsuc-
 curendum, ejus exemplum imitati sunt, teste
 eodem *Le Paige* (h) *Comites Brenne*, & ple-
 rique alii in toto orbe Reges, Principes, Du-
 ces, Comites, Barones, Nobiles ac etiam vul-
 gares, qui gestarunt candidum scapulare la-
 neum, cum exactâ observatione regularum
 â *S. Norberto* traditarum, quasi fratres Ter-
 tii Ordinis *S. Norberti*, regulas autem illas,
 &

(g) Loco cit. pag. 465. & 466. (h) Loco c.,
 pag. 311. & 389.

& modum illud scapulare benedicendi & induendi habet idem Le Paige (i)

(i) Loco c. pag. 311. & 312.

CAP. XXX.

S. Norbertus Româ rediens Herbipolis cecam mulierem illuminat, Lauduni & apud Vivarios ordinat Abbates, ibiquè demoniacum curat.

A. C. 1126.

Herbipolis est urbs, Franconum Orientalium seu Franconum Caput, Germanicè Würzburg / quam, dum S. P. ex itinere Romano transfiret, rectè circa Pascha (a) tunc temporis Episcopo carebat, qui semper solet simul esse Franconum Dux, unde coegerunt eum populus & Clerus ut apud eos illud (Pascha) celebraret, quod & fecit, & quidem, teste Le Paige (b) præfente Romanorum Rege Lothario (qui Henrico IV. 1125. die 23. Maij mortuo, ex

(a) Vita cap. 34. (b) Loco c. pag. 393. & 458.

ex Duce Saxonum primò Regnum, deinde & Imperium adeptus fuit) Regniq; Proceribus, contigit autem, dum *Vir S.* in die *Paschæ* majoris Missæ officium celebraret, post sumptum corpus & sanguinem Domini, ut accederet (c) ad eum cæca mulier, quæ omnibus nota erat, & eo de flatu Dominici sanguinis recenter perfuso sufflante in oculis, lumen recepit, & hinc cum in admirationem laudis cunctus assistens populus magnificentiam Dei altis vocibus extolleret, contigit, ut quidam divites & majoribus (seu Primoribus) civitatis compuncti & in amorem Dei accensi se & sua per manus hominis Dei Deo redderent, de quorum proprietate & possessione Ecclesia ædificata ibidem esse dignoscitur, quæ divinis cultibus claret usque in hodiernum diem: Joannes Le Paige (d) scribit S. Patrem nec omnia sibi oblata acceptasse, nec omnia respuisse, fuisseq; tunc Herbipolis tres germanos devotissimos fratres, Joannem sacerdotem, Henricum & Ludolphum laicos, qui in Ecclesia Cathedrali S. Kiliani Deo serviebant, & candidæ Religionis de-

fide-

(c) Vita cap. c. (d) Loco c. pag. 458.

fiderio jam tum ardebant, istis proinde *S. Pater* tradidit, quæ oblata erant, ut monasterium ibi construerent, ille autem cum sociis suis (e) eò quod *Parthenopolis* & *Herbipolis* utrumque nomen civitatis polis finem faciebat, timentes ne in Episcopum assumeretur (meminerant enim vocis Romæ auditæ) ab his qui supra modum magnificabant eum propter magnificum opus Dei, quod ibidem contigerat, festinanter egressi de civitate recesserunt. Iphis autem abeuntibus dicti tres fratres, Episcopo *Embricone* locum designante & donante, non procul ab urbe ad *Mœnium* ædificarunt monasterium, quod vocarunt *Cellam Superiorem*, in quo *S. Norbertus* anno 1128. (jam *Archiepiscopus Magdeburgensis*) fratribus de *Præmonstrato* advocatis præfecit in primum illius loci *Præpositum*, illum *Joannem* ex dictis tribus fratribus natu majorem & jam antea sacerdotem, cujus mirabilem sanctamq; vitam fusius describit *D. Le Paige* (f) & huic monasterio postea 1130. pro primævo *S. Ordinis* more unitum fuit

(e) Vita cap. c. (f) Loco c. pag. c.

fuit aliud monasterium Virginum ,
 quod vocatum est *Paradisus* , sed non
 multò post , ad vitanda omnia pericu-
 la & scandala â *Cella Superiore* remotum,
 vocatum est *Cella Inferior* , addit verò
Casparus Bruschi , (g) quod hoc ipsum
 monasterium circa annum 1530. mu-
 tatum sit in *Præposituram* virorum , sed
 aliter intelligi non potest , nisi quod *Ca-*
nonissæ Norbertinæ suum *Præpositum* ha-
 beant , constat enim eas hodiè adhuc
 insigni laude ibi florere , sed redeo ad
S. Norbertum , qui *Herbipoli* directè *Præ-*
monstratum properavit , est autem jam
 supra insinuatum (h) quod *S. Pater* jam
 dudum acceptaverit Ecclesiam *S. Mar-*
tini in suburbio *Laudunensi* , in qua ante-
 hac *Canonicis Regularibus* præesse iussus
 fuerat â *Papa Callisto* , ut suo loco dictum ,
 (i) qui *Canonici* , cùm indies magis &
 magis possessiones suas deteriorarent , nec nu-
 mero nec Religione proficerent , ut loquitur
 sæpè jam citatum vetus MS. *Laudunen-*
se , (k) illum locum *Episcopus Bartholo-*
 & meus

(g) In Catal. Monastiorum Germaniæ (h)
 Cap. 17. & 18. (i) cap. 16. (k) jam sæpè c.

meus S. Norberto & fratribus ejus dedi-
in perpetuum, subscribente inter plu-
res alios Abbates etiam S. Bernardus
Clarevallensi, in qua Ecclesia jam prius
de Præmonstrato aliquot fratres loca-
verat, præfecto illis in Abbatem viro in-
signi, Gualtero vel Waltero, quem hoc
anno, Romanâ jam confirmatus autho-
ritate, denuò confirmavit, velut Abba-
tem Primum nostri S. Ordinis. Cui Gualte-
ro Deus meritis S. Martini & benedictio-
ne S. Norberti tantam gratiam contulit,
ut infra 12. annos ultra 500. fratres il-
lic congregarit, factumquè est illud
Monasterium Ordinis secundum, post Præ-
monstratensem Matrem, primum, ita ut
Abbas S. Martini in Lauduno dicatur Or-
dinis Prior, sicut Floreffiensis Supprior, cum
quo & cum Cuissiacensi visitat Ecclesiam
Præmonstratensem, & sede vacante Abba-
tem ibidem eligit, habetq; illa Laudunen-
sis Ecclesia filiales plurimas ad huc sub-
dicto B. Gualtero fundatas, qui postea
1150. ob vitæ sanctitatem, Bartholomæus
Episcopo resignanti & Cisterciensem Or-
dinem ingresso succedere debuit, ubi

sanctè obiit 1153. die 5. Octobris, sepultus, sicut petiit, in domo professionis suæ *Præmonstrati*, ubi *S. Norbertus B. Gualterum Lauduni* in Abbatem confirmavit, perrexit *Vivarias*, ubi per manus *Lisiardi Sueßionensis* Episcopi accepit, jam antea alteram Ecclesiam, in qua fratribus Superiorem præfecerat *B. Henricum*, quem nunc ab eodem Episcopo in Abbatem benedici curavit, factum est autem ut tunc præsentem *S. Patre*, quidam agricola labore æstuans sitiensq; è proximo fonte cum aqua demonem biberit, possessus, & ligatus ad *S. Virum* adductus est, qui cum intuitus (1) rogabat Dei genitricem, in cujus honore erat Ecclesia (illa, quæ nunc *Valis ferena*, vocatur) consecrata, ut ejus miseretur, & statim melius habere cæpit; quod videntes qui adstabant, gavisæ sunt valde, gratias agentes Deo. Sed ille, qui spirituum discretionem habebat, propius accedens, cum de naribus illius fætorem fætidissimum exire sensisset, non est inquit, ita ut vos putatis, nunquam spiritus iste nequam recessit, sed

nobis recedentibus acrius hunc miserum valeat cruciare, attamen sine causa non est traditus huic potestati, permittamus eum hac nocte, quatenus pœnas debitas exolvat & forsân in crastinum facilius miserebitur ei Deus, & sic factum est, nam ut recesserunt, cœpit arreptus ille multò nequius stridere & furere quàm prius, in crastinum autem homo Dei ad eum reversus, in conspectu innumeræ plebis quasi ad spectaculum circumstantis sanus redditus est & ger, & ad domum propriam cum omni sensus integritate reversus; Cæterùm Le Paige (m) scribit, quod sub hæc ipsa tempora (A. 1126.) S. Norbertus optimo amico suo Gaufrido prædixerit & dixerit cognovisse se per visum eum fore Episcopum, licet nec dum sciat ubi vel quando, & ecce eodem anno factus fuit Episcopus Carnotensis, eodem hoc tempore Ermengardis nobilissima Vidua ædificaverat monasterium Cuißiacense quod S. Norberto obtulit, qui B. Lucam (de quo jam supra) (n) hoc anno à Bartholomæo Laudunensi Episcopo, suum olim Diaconum, in Abbatem Cuißiacensem

*sem consecrari fecit, ipsa autem Ermen-
gardis pro primævo S. Ordinis more con-
struxit ibidem claustrum monialium,
in quo cum 40. sacris Virginibus sanctè
vixit, mortua 1138. die 12. Maij, eo-
dem hoc anno 1126. probabiliter cu-
ravat S. P. etiam B. Milonem S. Jodoci in
Nemore Superiorem, Abbatem consecra-
ri per Episcopum Ambianensem, de quo
Milone nos plura superius (o)*

(o) Cap. 9.

CAP. XXXI.

*S. Norbertus Præmonstrati cum dæ-
mone & lupis mira pa-
trat.*

A. C. 1126. vel fortè prius.

CUm Vir S. in loco Paupertatis suæ
(sic Præmonstratum vocare solebat)
(a) quadam nocte cum quibusdam fratribus
infirmis & minutis plus solito resedisset, de
spe cælesti & beatitudinis gloria conferens &

G 3

con-

(a) Vita cap. 37.

conferentes audiens (rarius enim cum illis domi esse poterat) & in secretæ noctis silentio quidam ex eis sitirent, missum est ad fontem ut afferetur aqua, revertentes qui missifuerant, statim ut ostium cellulae ingressi sunt, quare, Vir Dei inquit, aquam immundam huc attulistis? at illi stupentes timebant, & vas bene lotum, & aquam purissimam se detulisse protestabantur, cumque de olla in Scyphum effunderetur, semel & bis fecit de eodem scypho foras proiicere, omnino prohibens ne quis ex ea vel ad modicum gustaret, & cum tertium totum usque ad fundum ollulaeurgeretur, accensoque lumine clarius intuerentur, viderunt bufonem miræ magnitudinis in scypho reptantem, & obstupuerunt, quia fons erat purissimus & vas mundissimum, videns ejus attonitos Pater Norbertus, quid, inquit, fratres miramini? mille artifex est ille spiritus nequam, sed proiicite eum, quia major est ejus versutiæ arrogantia, quam fortitudo; hic occasione fontis, de quo illa aqua hausta fuit, scribit D. Josephus Dapiano Canonicus S. Michaëlis Antuerpiæ, velut testis oculatus, quod intranti Præmonstratum ad dextram occurrat pervetustum & exi-

exiguum illud facellum, de quo in hoc opere sæpius mentio facta, olim S. Joannis Baptiste nunc S. Norberti, juxta illud extat antiquissimum ædificium, in quo olim S. Norbertus cum primis sodalibus suis habitavit, undè vocatur *Dormitorium S. Norberti*, & distat ab *Archienobio Præmonstratensi* 300. circiter passibus, duobus hinc inde arborum ordinibus in via plantatis, à latere autem sinistro ingredienti alicui *Præmonstratum* (locum naturaliter crucifixum, seu crucis formam exprimentem) in ipso ascensu monticuli occurrit fons limpidissimus & saluberrimus, ex quo S. Pater sitim suam restrinxit, qui ideò usq; hodiè fons S. Norberti appellatur, febribus pellendis admodum efficax, ut Canonici *Præmonstrati* testantur, sed de S. Patris fonte ad ejus arborem hic digredi liceat. Scribit sæpè citatus D. Petrus de Waghenare (b) quod sanctus Norbertus *Præmonstrati* in claustro plantaverit arborem, quæ virentes frondium comas nunquam posuit, sed calore & algore superior lætas semper per 5. secula

G 4

secula

(b) In Vita S. Patris §. 33.

*saecula explicuit, cum hac seniorum traditio-
 ne quod in festo S. Patris, quasi sentiret coloni
 sui manum, tanto virore excelluerit, ut aspi-
 cientes penè raperet, sed illud magis in admi-
 rationem rapit, quod eadem hæc arbor dica-
 tur fuisse scipio S. Norberti, ut proinde meri-
 to S. Norberti arbor fuerit vocitata, lingnum
 erat cedro non absimile, grati odoris, solum de-
 ploranda incuria, qua stirpitus evulsa est,
 quantumvis ramusculi ex ea decerpti alibi
 recrescere & revirescere dicantur, sed ad S.
 Patrem redeo (c) cùm noctem quandam to-
 tam insomnem orando transegisset, stans an-
 te altare pauperis Oratorii (primæ Eccle-
 siolæ suæ, in qua plures visiones habuit
 ut constat ex dictis, & in qua sæpissimè
 orare solebat, etiam (d) majori Eccle-
 siâ jam ædificatâ) ecce (e) adstitit retrò
 eum sathan in modum horribilis ursi, dentibus
 & ungvibus terribilem gestans adspectum,
 cumquè verteret se homo & vellet procedere,
 videns adstantem belluam: expavit, sed quàm
 citò ad se reversus persecutoris sui cognovit esse
 insidias, & parumper orando viribus resum-
 ptis, quid, inquit, expectas cruenta bestia?
 omnia*

omnia tua fumus & vapor inaniter transiens
& velut umbra, quæ sole recedente disparet,
scis quia nulli nocere potes, nisi permissus, re-
cede nunc præcipio tibi, recede festinanter, &
his dictis, ipse mendax, verba veritatis ferre
non prævalens, disparuit, sed audiamus
etiam pauca quæ cum lupis egit. Cer-
tum est quod feræ homini in obedi-
tes & feroces factæ sint per & post pec-
catum hinc quò magis homo ad pri-
mum suum statum innocentia accidit,
eò magis ei bestia obtemperant, quod
exemplis plurimis confirmat *Cassianus*
(f) ac alii, & certè ad declarandam
magnam innocentiam S. Norberti re-
fert auctor vitæ quod (g) fratres quidam
invenerunt lupum capreolum devorantem,
quem exclamantes fugaverunt, & acceptâ
præda detulerunt se cum domi, at lupus, qua-
si de injuria illata conquerens sequebatur eos,
& ad ostium domus, ut canis domesticus, resi-
dens, quod sibi, ablatum fuerat, repetere vide-
batur, quod cum viro Dei nuntiatum fuisset,
redde, inquit, ei quod suum est, quo facto
acceptâ lupus præda sua neminem lædens in

G 5

pace

(f) Cap. 38. & 39. (g) Vita cap. 38.

pace recessit, alia vice, dum (h) cuidam puero pastori ovium quærenti, quid faseret si lupo ovem ei auferret, jocosè responsum est, ut ex parte Magistri sui præciperet ne auderet eam deferre vel lædere, quod ille seriò dictum credens, lupo ovem rapientem & cum eâ aufugientem in clamavit alta voce, quò fugis? depone ovem, depone, hoc tibi præcipio ex parte Magistri mei, qui statim illæsam deposuit; cum die aliâ missus fuisset frater quidam Clericus ad animalia custodienda, lupo eis per totam diem adstitit eo præsentē & quasi custodiæ ferens solatium nullam prætendebat feritatem, cumquē appropinquante vespere hora esset, ut grex introduceretur, sicut ex altera parte frater, sic ex altera lupo gregem intrare compellebat, sed cū frater januam clausisset lupo excluso, quasi de illata injuria conquerens & mercedem debitam postulans, pede pulsabat ad januam, & quidem crebris ictibus, quod cū vir Dei audisset, quare, inquit, pulsanti hospiti non aperitis? date ei aliquod pabulum quia dignus est mercenarius cibo suo, cū ei carnes projectæ fuissent, quasi pro mercede rapuit eas, & dis-

discessit, & non post multum de manu pueri vitulos servantis, panem suscepit, utrum autem contigerint ista hoc anno 1126. post iter Romanum, an prius, vita nō exprimit aliter, nisi quod post hæc narrata pergat(i) jam tunc tempus advenerat &c. per hoc insinuans hæc contigisse antequam Vir Dei cum Theobaldo Comite in Germaniam pro sponsa sua abiret, ut ex sequentibus patebit.

(i) Vita cap. 42.

CAP. XXXII.

S. Norbertus Spira eligitur Archiepiscopus Magdeburgensis, eoquē abducitur.

A. C. 1126.

(a) *J* Am tunc tempus advenerat constitutarum nuptiarum Comitis Theobaldi, qui sponsæ suæ Matildi & Patri ejus (Engelberto) parentumquē suorum (amicorum) multitudini occurrere debebat, & in-

G 6

vita-

(a) Vita cap. 42.

vitato Patre Norberto , qui conjunctionis hu-
 jus dederat consilium (imò & auxilium, ut
 constat ex dictis) (b) secum usque ad eun-
 dem locum perduxit, dum autem in hoc
 itinere essent, advertit jam S. Pater, ut-
 ique divinitus, se non amplius reverfu-
 rum ad suos fratres non enim spera-
 bat ad commanendum cum eis, ad eos se ultra
 reversurum , misit octo marcas argenti
 (fortè in via à piis quibusdam sibi ob-
 latas) Præmonstratum, cum hoc præce-
 pto, ut præter 500. pauperes jam an-
 tea susceptos, suo nomine ad huc 120.
 susciperent ita quod centum plenariam ha-
 berent de cibo communi refectiorem, trede-
 cim verò in hospitali domo pane & carne & vi-
 no recrearentur, septem verò cum Canonicis
 essent in refectorio ; & hoc quasi ultimo
 misericordiæ exemplo suis pro vale-
 dictione relicto, ipse venit spiram , ce-
 leberrimam Germaniæ urbem Episcopa-
 lem, ibi Saxones & Clericos Parthenopolis
 civitatis ex magna parte , ad eligendum Ar-
 chiepiscopum coram Rege Lothario congrega-
 tos invenit, cum enim eorum Episcopus

XIII.

XIII. Rudgerus vel Radgerus abiisset, alius, nomine Arnoldus se intruserat, ea confusione excitata ut à civibus fuerit interemptus, & sic apud Regem ac nuntium Apostolicum, Cardinalem Gerardum (qui postea Pontifex factus, dictus est Lucius II.) alium sollicitarunt, igitur in electione tres nominati sunt, quorum unus erat Pater Norbertus, sed eo ignorante, factum est autem, cum illi hæsitarent, & de tribus ad meliorem anhelarent, digito latenter ex adverso latere innuit eis Primicerius Metensis Ecclesiæ Albero (vel Adalbero) qui postea Trevirensis Ecclesiæ Archiepiscopus fuit, ut virum Dei Norbertum assumerent, qui statim porrectis manibus eum arripiunt, exclamantes, hunc in patrem eligimus, hunc pastorem nostrum approbamus. Non potuit se homo debilis defendere, sed quàm citò raptus est, à Rege laudatus, ab omnibus adstantibus approbatus, ab ipso Romanæ Ecclesiæ Legato confirmatus, & sic, qui olim Cameraensem Episcopatum sibi oblatum recusare & declinare potuit, hic nolens volens in Archiepiscopum, non tam eligitur, quam rapitur, ut vox Romæ audita præ-

nunciavit, & hæc quidem *Trithemius* (c) facta scribit 1128. cui consentit *Aubertus Myreus*, (d) *Joannes Le Paige* (e) scribit *S. Patre Parthenopolim* introdu-
ctum 1127. decima quinta Calendas
Augusti, quæ tunc erat dies Dominica,
sed ego consentio *D. Cornelio Polycarpo*
sæpè citato (f) hæc scilicet contigisse
prædicta die 18. Julii (quæ nunc est
Octava festi S. Patris) sed anno 1126. quia
omnes unanimiter scribunt *S. Patrem*
mortuum 1134. die 6. Junii, & qui-
dem, *Episcopatu per octo annos fideliter ad-
ministrato*, vel, ut enucleatius scribit *B.
Walterus Henricus Strenesdorff* Doctor & Pro-
fessor Theologiæ Colonæ, Ord. Eremit. *S. Au-
gustini* (g) septem annis, mensibus decem,
diebus viginti, undè quilibet videt non
posse haberi octo annos pro Episcopa-
tu, nisi dicamus *S. P. factum Episco-
pum 1126. hoc autem admissio, recta
calculatione à 18. Julii Anni 1126. us-
què ad 6. Junii 1134. numerabimus*
an-

(c) In Chron. Hierfaug. (d) In Chron. Præm.
pag. 63. (e) Loco c. pag. 395. (f) In Notat. ad
Caput 52. Vitæ S. Norbert. (g) In suo prima-
Germaniæ.

annos 7. menses 10. dies viginti; dum autem anno & die prædictis ad Episcopalem suam sedem *Magdeburgum* Vir S. introducitur, fit (i) *concurfus innumerabilis* (obviam) *majoris ætatis & minoris*, & ipso à longè videns civitatem, nudatis pedibus (etsi aliàs in candido habitu non amplius soletet esse nudipes) incedebat, & sic ubi ad urbem ventum, nudipes a fino infidens, medius inter *Halberstadiensem* & *Brandeburgensem* Episcopos, cinctus multis Principibus, Magnatibus, senatu, & tota quasi urbe, illam ingressus est, acceditur pro more primò ad Ecclesiam ibi facta oratione, solenni pompa deducitur ad suum Palatium, ubi eum videns janitor & mendicum æstimans, repulit dicens *alii pauperes jam diu intromissi sunt, non decet ut te ingeras importunè*, exclamabant autem qui sequebantur, dicentes, *miser quid agis? quid est quod fecisti? quia hic est Episcopus noster & Dominus tuus* at ille quam citò retrò latitans fugiebat, Patre Norberto eum revocante & subridendo dicente, *ne timeas & ne fugias, mi frater, melius*

(i) Vita cap. 43.

lius enim me nosti, & clariori oculo intueris, quàm illi qui adhæc alta Palatia me compellunt, ad quæ non debueram, qui tam pauper & modicus appareo, sublimari.

CAP. XXXIII.

S. Norbertus Archiepiscopus consecratus, bona Ecclesiæ suæ ablata recuperat & Cleri populiquè depravatos mores reformat.

A. C. 1126. & 1127.

DE Saxonibus efferis legimus, quod Carolus Magnus ante annos 900. triginta tribus annis acribus bellis laboraverit in illis domandis & evincendis, & ne à fide Catholica relaberentur constituit 10. Episcopatus, ex quibus unus fuit Stadæ, qui postea translatus fuit in Wallersleben, indè tandem Magdeburgum quod Æneas Silvius latinè vocat Virgopolim, alii à culta Venere Parthenia, græcè vocant Parthenopolim, ubi prædictus

Carolus Imperator primitus oppidum extruxerat, & in eo Ecclesiam *S. Stephani*, quamâ principio *Benedictini* incoluerunt, translato autem illuc Episcopatu, hi extra urbis muros in vicino colle locati sunt, undè eorum Monasterium à Colle dictum est *Bergense*, urbem autem postea *Imperator Otto Magnus* ex oppido fecit, & Episcopatum sublimavit in Archiepiscopatum, quem & *S. Mauritio* consecrari voluit, constituto primo Archiepiscopo *S. Adalberto*, qui & *S. Adalbertum* (antea *Woitechum*) *Pragensem* Episcopum in litteris ac pietate educans suo nomine honoravit; Ubi autem ab *Ottone Magno* inchoatam, & à *S. Adalberto I.* ab *Otherico II.* Archiepiscopis continuatam Ecclesiam *S. Mauriti* *Tagmon IV. Magdeburgensium* Archiepiscopus feliciter absolvit, statim idem piissimus Imperator Corpus *S. Mauriti* anno 961. ex Monasterio *Bergensi* (ubi illud ad interim deposuerat) eò intulit solenni processione & quidem in frigore ac altis nivibus nudipes, ut scribit *Dresserus* hæredicus, & prædicto *Tagmoni* fortè bre-

brevi successit ille *Udo*, cum quo contigit horribilis illa & decantata historia anno 985. teste *Trithemio*; (a) quo anno probabiliter natus fuit *S. Norbertus*, ut suo loco dictum (b) qui successit 1126. *Rudgerio Magdeburgensium Archiepiscopus XIV.* ut jam præmissum est (c) instalatus die 18. Julii, & statim die 25. Julii in festo *S. Apostoli Jacobi*, consecratus inunctusquè est ab *Udoni Zitznensi*, seu *Cuzensi*, vel *Naumburgensi* Episcopo. In hoc dignitatis culmine, ut suæ & Domini Dei domui esset benè præpositus, ante omnia (d) convocatis ministerialibus perquirebat, qui essent redditus Episcopalis mensæ, & ubi, & cùm adnumerata cuncta fuissent ac scriptis commendata, vix sunt ex omnibus inventa quæ quatuor mensibus possent sufficere, tandem cognitâ veritate, quia nobilis fuerit Ecclesia, & à Regia potestate (*Caroli Magni & Ottonis Magni*) fundata, dotata & dilatata, sed quidam ex prædecessoribus, fratribus carnalibus & quibusdam ex

pa-

(a) In Chron. Hierfaug. fol. 111. (b) Cap. 2. (c) Cap. præced. (d) Vita cap. 4 &.

parentibus & propinquis suis quædam concesserunt, alii quædam in feudo dederunt, alii à potentibus oppressi defendere non prævalentes, quæ juris erant Ecclesiæ, quædam perderunt & sic propè ad nihilum redactæ cunctæ res sunt, quæ audiens Vir Dei collectis viribus imperterritus legationem (cum se-vero edicto) undiquè mittit, præcipiens ut quicunque possessiones Ecclesiæ obtinerent injustè, nullatenus auderent ulterius ad eas manus apponere, nisi prius ostendissent, esse suum jus hæreditarium & ex antiqua paterna possessione, audientes hoc raptores & sacrilegi illi indignabantur quod homo inermis & pauper, qui a sino vehente introductus est, tam potens tamquè festinum auderet inferre præceptum, pro nihilo reputabant illud, at ille gladio spirituali (excommunicationis) insequitur, percutit & anathematis vinculo ligat, & quia præcepit auctoritas (Ecclesiæ) ut qui anathema unius anni patiuntur, post annum exleges sint, ideo illi dimiserunt ex magna parte quæ de beneficiis Ecclesiæ injustè rapuerunt, sed inviti, & ob hoc odii fomitem adversus Episcopum, ubicunque poterant, latenter ministrabant, hic Appendix Capenber-
gensis

gensis addit (e) quod cuidam Nobili apud Boulant nolenti restituere suas rapinas, *Vir Dei* prophetando dixerit, quia infra annum compelletur Dei Iudicio ab iniqua deprædatione recedere, & sic factum, nam illo anno ab inimicis suis occisus interiit. Cæterum bonis temporalibus recuperandis ita insudavit *S. Pater*, ut tamen non negligeret bona spiritualia Cleri populi quæ sibi commissi sedulo curare domos Religiosorum exaltans, & ubi non erant, novas construens, Decanis & sacerdotibus, omnibusquæ ad sacros ordines promotis castimoniam tenendam esse dicebat, cogens eos aut eam tenere, aut, si fuerint publicati, cuncta Ecclesiastica beneficia relinquere, sed initia dolorum & occasio persecutionum omnia hæc qui enim *S. Patrem* paulo ante laudibus in cælum ferebant, nunc dicebant ut quid hunc adventitium super nos regnare volumus contrarius est operibus & consuetudinibus nostris &c. hæc in majoribus, hæc in minoribus, querimonia, alii gravati existentes, alii gravamen timentes, alii aliis rumore vulgari

gari tantum acquiescentes, sed Vir S. nihil his omnibus territus proficiebat in opere exterius, de die in diem, & vincebat forti animo hæc omnia ipso dispensante (& adjuvante) qui cuncta exteriora, priusquam fiant ordinare consuevit interius, sed de gravissimis S. Patris persecutionibus fusius infra, hic de cura fratrum ac filiorum suorum aliqua sunt præmittenda.

CAP. XXXIV.

S. Norbertus B. Hugonem de communifratrum electione facit suum in Præmonstrato successorem.

Anno Christi 1128.

CUm vir Dei duobus propè annis Magdeburgi fuisset, habens secum B. Hugonem, B. Evermodum, & quosdam alios, merito metuebat (a) ne aresceret quod à Deo per illum plantatum fuerat, & ne
pu-

(a) Vita cap. 48.

pusillus grex sine pastore veniret in dispersionem advocavit eos quos secum habebat, á quolibet seorsim perquirens, quid consilii daret in negotio hoc tam arduo, & ubi advertit majora eo collimare ut sub certo Magistro & Patre in arrepta disciplina omnes viverent fideles non post multum nuntios ad eos (Præmonstratum) destinavit, qui, fratres ad pacem & unitatem adhortantes, & eligendi nuntiarent facultatem, & de electione suam indicarent voluntatem, si tamen concordia Christi Jesu, & dilectio, quam docuit, in ipsis inveniat, facta ergo Præmonstrati unanimi electione á filiis reversi sunt ad eum qui fuerant missi, voluntatis suæ præceptum completum esse nuntiantes, habebant autem ipse electum secum, nimirum illum primum vitæ suæ religiosæ socum Hugonem, de quo jam supra; (b) sed rem dissimulare præcepit per aliquot dies, nec electo indicatum est; non tamen ignorabat electus quid de eo factum fuerat, divinâ edoctus revelatione, nam assererat quod mane die illo, quo facta fuit electio, stisset per visionem coram filio Dei Jesu Christo,

(b) Pluribus locis.

sto, cum Patre & Magistro suo Norberto, extendensque manum suam dexteram Jesus recipiebat fratrem illum electum de manu viri Dei dicentis: hunc á te, Domine mihi commissum tuæ sanctissimæ Majestati repræsentato, quid plura? venit dies in qua placuit homini Dei, quod cæperat, perficere, convocatisque fratribus, quos habebat secum, consilium suum indicavit eis, & advocato electo: Tu, inquit, mihi succedes electione fratrum tuorum in domo paupertatis nostræ, cui Hugo: Tibi, & maxime Patri omnium (Deo) obedire oportet, vadam & considerabo misericordiæ Dei processus & profectus, in quibus si procedere poterò & proficere, gratias ipsi, sin autem, ad te, quem post Deum patrem elegi & animæ meæ tutorem, sine offensa liceat remeare: vade, ait (Norbertus) manus enim Domini usque in finem tecum erit. Hac accepta benedictione (Archiepiscopali) recessit (Magdeburgo (duobus adjunctis sibi sociis (Waltmanno & Richardo) è quibus præceperat Vir Dei ut alterum (primum) in Antuerpiensi Ecclesia alterum (secundum) in Floreffiensis poneret Abbates, nam Patres seu superiores jam ante erant, ut ex dictis constat

stat, (c) & sic *B. Hugo* 1128. *Præmonstratum* veniens, se à *Bartholomæo Laudunensi* alteros duos ab aliis Episcopis benedici & consecrari in Abbates fecit, & ex præcepto *S. Norberti* *Odonem*, civem olim *Laudunensem*, quem in monasterio *Ramengeis*, nunc *Bonæ Spei*, & priori anno 1127. à nobilissimo Equite *Guilielmo* fundato *Abbatem* posuit (d) isti quinque (*B. Hugo Præmonstrati*, *B. Gualterus Lauduni*, *B. Henricus apud Vivarias*, *B. Waltmannus Antuerpiæ*, *B. Richardus Floressiæ* (& *Sextus B. Odo Bonæ Spei*) Abbates (fortè etiam) *B. Lucas Cuißiaci*, & *B. Milo in Nemore S. Jodoci* Abbates, de quibus jam supra (e) interfuerunt) ad dictum statutum, in loco determinato, (*Præmonstrati*) convenerunt, ad primum Capitulum Generale dicto anno 1128. celebrandum statuentes de mandato *S. Norberti* ad militudinem & exemplum *Cisterciensium* ut de futuro quot annis in festo *S. Dionysii* 9. Octobris omnes Abbates & propositi *Præmonstratum* ad genera-

) Cap. 27. & 30, (d) Vita cap. c. (e) cap.

cri ordinis Comititia convolarent (f)
 od (statutum) cum in locis aliis divulga-
 m fuisset, tanto augmento convene-
 nt, ut sicut in primo anno sex, ita in secun-
 novem fuerunt, in tertio duodecim, in quar-
 decem & octo, & sic deinceps, (hoc
 mpore Capitulum Generale fit omni tri-
 nio, Dominica 3. post Pascha, quæ di-
 tur (Cantate) nam B. Hugo primus Ab-
 s Præmonstrati (S. Norbertus tantum sub
 omine Magistri vel Patris antea ibi præ-
 it (& Primus Generalis totius Candidi
 Canonici hujus Ordinis, tam sanctam
 ixit vitam & tanta fult humilitate,
 oblatum in Conventu illo celebri
 arnotensi 1145. Episcopatum recusa-
 t, propter quod à Deo tanta benedi-
 tionis gratiâ præventus fuit, ut sui Or-
 nis Colonias non solum per Belgium, Ger-
 aniam, Lotharingiam, Britanniam, Sco-
 am, Hiberniam, sed & per Fannoniam,
 aliam, Hispaniam, Sarmatiam seu Polo-
 am, Livoniam, Græciam, Chersonesum,
 nò usquè in Syriam & Jerusalem dedu-
 erit (ut colligitur ex Epist. 2528. Ber-
 nardi

H

nardi

(f) Vita cap. c.

nardi ad B. Hugonem data) crevitquē sacer Ordo ita, ut convenirent ipsius B. Hugonis temporibus 100. & plures Abbates ex diversis orbis partibus *Præmonstratum* ad *Capitulum Generale* & statim primo sæculo *Ordinis* extiterunt plus quam 1800. Monasteria, Prioratibus & Domibus minoribus exceptis, teste *Paulo Marigæo* (g) addit *Chronicon Laudunense* (h) (quod eo tempore fuit scriptum) plures afferuisse nullum Ordinem Religiosum à tempore *Apostolorum* tam brevi tot perfectæ vitæ imitatores Christo protulisse, B. autem Hugo supremo Ordinis Regimine per annos 35. sanctè administrato & composito magno & laborioso libro *Ceremoniarum Ecclesiæ* pro toto suo Ordine (qui *Ordinarius* dici consuevit) (die 10. Febr. 1164. miraculis clarus obiit, cujus vitam lege in *Le Paige* (i).

(g) Cap. 57. *Historiæ suæ*. (h) Lib. 1. Cap. 8. (i) Loco c. pag. 416. usque 435.

CAP. XXXV.

S. Norbertus suos Fratres Magdeburgi in Ecclesiam B. V. Mariæ introducit & gravissimas, etiam mortis, insidias sustinet.

A. C. 1129. & 1130.

Magdeburgi (a) erat ante Palatium Episcopale haud longè sita Ecclesia quædam in honore S. Dei Genitricis Mariæ, in qua 20. erant Canonici sæculares sub Præposito antiquitus constituti; ejus cura & directio ac jus Patronatus pertinuit ad Canonicos Majoris Ecclesiæ, videns ergo vir Dei malam & ab omni spe melioris frugis alienam vitam illorum Clericorum, è contra illam Ecclesiam sibi non solum admodum utilem ac vicinam, sed & necessariam, ut ibi fratribus suis impositis aliquando à tumultu, qui officio imposito debebatur, paululum Spiritum refocillaret,

H 2

pe

(a) Vita cap. 45.

petebat multoties & à Rege & à Canonicis
Majoris Ecclesiæ (B. V.) Canonicis, ut alibi
ab eo, aliis, æqua vel meliori conditione, red-
ditibus acceptis, illam sibi liberam concede-
rent, qui omnes una voce contradicebant; sed
vicit tandem humiliter in petitione perseve-
rans, vicit ratione, qua premebat eos, vicit
& constantiâ, expositisque Clericis illis, fra-
tres sui Ordinis, sicut diu concupierat, in ea-
dem Ecclesia imposuit, consentientibus
Canonicis, confirmante Rege Lothario,
imò & summo Pontifice Honorio II. per
Bullam quæ incipit: quæ à fratribus
nostris &c. datam 1129. anno Ponti-
ficatus sui 5. & ultimo, nam 14. Febr.
1130. Romæ mortuus fuit optimus hic
Pontifex, post quem magnum in Eccle-
sia schisma ortum fuit, dum aliqui Car-
dinalem Petrum Leonis, plures autem, &
quidem Canonicè, elegerunt Cardina-
lem Gregorium Tituli S. Angeli, de quo
utroq; nos jam aliquid supra (b) & ad-
huc plura infra (c) Porro S. P. Norbertus
longi desiderii sui votiq; tandem com-
pos

(b) Cap. 28. (c) Cap. seq. & 37.

pos factus, ex Ecclesia Collegiata Clericorum sæcularium fecit Regularem Canonorum *Præmonstratensium*, quibus in Præpositum præfecit charissimum sibi discipulum *B. Evermodum*, qui sacrum *Ordinem* nostrum *Magdeburgi* & circum circa ita florere fecit ut plures Ecclesias filiales, etiam Abbatiales, illa *Præpositura* sub se habuerit, *B.* autem *Evermodus* ob vitæ sanctitatem ab *Hartwico Bremensi Archiepiscopo* renitens & reluctans assumptus fuit in Episcopum *Raceburgensem* 1149. (quæ urbs distat *Hamburgo* 5. miliaribus) ubi post patrata plura miracula sanctè obiit anno & die quo supra (d) anno verò 1130. *S. Pater Norbertus B. Evermodo* regendam adjecit vicinam Ecclesiæ suæ *B.V.* domum Hospitalem à *S. Adalberto* I. ejus urbis Archiepiscopo munificè fundatam, sed tunc ita annihilatam, ut pauperes, qui indè stipendium quotidianum accipere debuissent, miserè mendicarent, prout constat ex diploma-

H 3

te

(d) Cap. 18.

te *S. Norberti* dato in anno præmissio
 1130. præsentem *Lindolpho Brandenburgensi*
 Episcopo ; cæterum *S. Norbertus* Ca-
 tholicam & suam sui Ordinis Religio-
 nem omni modo plantare & dilatare
 ubiquè studuit, præcipuè (e) in *Saxonia*,
 ubi Religio decaluerat, & in *Sclavonia*, ubi
 non erat circa quæ optinè observat *Le*
Paige (f) hic per *Sclavones* seu *Sclavos*
 non intelligi populos illos Orientales
Illiricos ad *Croetiam*, quorum Rex est no-
 ster Imperator, sed illos Occidentales
Balthici maris accolæ, vicinos *Saxoni-*
bus, qui hodie *Pomerani* vocantur, sed
 quo magis *S. P.* tam per se quàm per
 suos fratres fidem Catholicam in illis
 partibus promovere & vitia extirpare
 conabatur, eò majora in se odia exci-
 tavit (g) fremuerunt *Saxones* (verè *Saxeii*)
 fremuerunt *Parthenopolitani*, oves insurre-
 xerunt in pastorem, vel rectius, lupi sæ-
 viebant in agnum mansuetissimum, qui
 adstabant lateri ejus, latera ipsius latenter
 per-

(e) Vita cap. 46, (f) Loco c. pag. 399, (g)
 Vita cap. c.

te S. Norberti dān forabant, amici propè inimici facti, de
 130. præsente Lūm gē jacula mittebant, audiat mundus & ju-
 Episcopo; ceterum et, audiant senes & discernant, juvenes &
 olicam & suam sui ant, & successoribus narrent, si factum est
 in omni modo plor diebus antiquis, sicut factum est in diebus il-
 Advenerat dies ille sanctissimus & cele-
 rimus in Cēna Domini, in quo sacerdos
 i (Archiepiscopus) pænitentium con-
 iones recipiebat, & ecce, subornant fi-
 rium ut in specie pænitentis illum
 terimat in ipso sancto loco & opere,
 i obnixè rogavit quatenus ad confi-
 ndum intrare liceret ei ad Episco-
 m, sed vir S. divinitus præmonitus
 n admisit donec recessit alia multitudo
 e convenerant ad confitendum, & tunc no-
 me illi copia intrandi data est, quam cum
 Dei à longè diligenter inspexisset, noli, ait,
 c propiùs accedere, sed sta, & vide ne me-
 as pedem, advocatisque de servientibus Pa-
 ii, præcepit eis ut adstantem juvenem pallio
 o involutus erat, nudarent, nudato eo ap-
 ruit cultellus acutus, quem adstrictum la-
 i suo tenebat, cujus erat longitudo ferè pe-
 & dimidii, cumque quæreretur ab eo cur sic

armatus venisset, tremens ac stupens procidit ad pedes ejus, & quia ad ipsum interficiendum missus fuisset, ultrò confessus, nominatis illis á quibus erat conductus ad tam execrabilem nefandæ crudelitatis facinus perpetrandum, & rei inventi sunt, qui de majoribus negotiis & secretioribus consiliis cum ipso tractare consueverant; at Vir justus hilari facie & vultu sereno, inter alia hæc dicebat: ô quam felix esset qui in aliqua hujus diei hora, non ab inimicis, sed etiam amicis, ut sunt isti, traderetur & moreretur, in hoc quod hanc mortem prohibuistis, dolorem meum prolongastis, en ardentissimum Martyrii desiderium. Alia vice cum S. Episcopus pro more suo (h) noctis tempore ad celebranda cum Clericis suis Matutinarum solennia surrexisset, Clericus quidam de domesticis retrò ad ostium se insidiis posuerat, armatus competentibus armis, quibus innocentem in dolo ferire posset & interficere, sed Episcopus quasi futurorum præsciens, non ivit ultimus sicut (alias) mos est in terra (illa,) sed præcesserat mixtim inter alios, & sic ille de insidiis

(h) Vita cap. 47.

diis profiliens, novissimum putans Episcopum, unum ex Clericis media veste conscissa percussit, cumque ille exclamaret: quis est qui me lædit? ille sonitu vocis non rectum se tetigisse agnoscens, concito cursu in fugam versus est, & cum alii ad capiendum insequerentur, revocavit eos Vir Dei dicens sinite fugere eum, nec malum pro malo reddatis, fecit quippe quantum ei Deus permisit, nondum venit hora mea &c.

CAP. XXXVI.

S. Norbertus apertas seditiones & rebelliones suorum declinat exilio & feliciter superat.

A. C. 1131. & 1132.

HÆtenus Magdeburgenses occultè & per insidias S. Archiepiscopi sui Norberti mortem quærebant, sed quia, Deo illum protegente, casso conatu omnia, ideò jam apertè in eum insur-

gere eiq; mortem inferre constituunt, causam inde palliatam arripientes, dictum est supra (a) quod mortuo *Papa Honorio II.* 1130. statim duo simul intrarint in ovile *Christi*, unus, ut verus pastor, per ostium Canonicae electionis, nomine *Gregorius*, qui *Innocentius II.* dictus est, alter, ut fur & latro, vel etiam rugiens *Leo*, aliunde per potestatem saecularem ascendit, nomine *Petrus Leonis*, quem sui *Anacletum II.* dixerunt & *Romae* praesidere fecerunt, unde *Innocentius* compulsus fuit exulare a sede sua duobus ferme annis, dum autem exul esset in *Gallia*, indixit *Rhemis* Concilium quod & celebravit 1131. in Octobri cum *Galliae* & *Germaniae* Episcopis, ubi inter alios magni nominis viros & sanctos Episcopos etiam *S. Norbertus* cum *S. Abbate Bernardo* comparuit, qui electionem *Innocentii* approbantes, *Anacletum* intrusum, excommunicarunt; & in hoc Concilio vir Dei non solum Ordinis sui, sed & Ecclesiae suae *S. Mauri-*
tii

(a) Cap. praeced.

ti privilegia, à vermibus penè corrofa, renovari curavit, & simul approbari ea, quæ ab iniquis possessoribus recuperaverat; (b) addidit præterea aliud privilegium secretò, ut, cum daretur oportunitas, Romana fultus auctoritate suæ Religionis Ordinem in Episcopali propagaret Ecclesia, hoc postea Canonici illius Ecclesiæ libenter admiserunt, ut scilicet in Ordinem Præmonstratensem redigerentur, & Canonici Norbertini dicerentur, teste Alberto Crantzio (c) sed S. Pater Rhemis redux intellexit Ecclesiam suam, nescio qua libidine, violatam, voluit eam expiare, quod dum alii negarent necessarium esse, & ille probaret ex sacris Canonibus & SS. P.P. palàm edixit (d) nunquam se in ea divina celebrare velle mysteria, nisi reconciliata fuerit, & sic sequente nocte, post festum SS. Petri & Pauli 1132. 29. Junii, assumptis duobus Episcopis (Misnensi & Havelbergensi, qui fortè ejus Suffraganei erant) quos tunc secum habebat,

H 6

ac

(b) Vita cap. 49. (c) In Metrop. lib. 6. cap. 12. (d) Vita Cap c.

et Præposito ejusdem Ecclesiæ & quam plurimis de fratribus suis Clericis, intravit Ecclesiam, indutique sacris vestibus illud officium, sicut exigebat negotium, sincera devotione compleverunt. Sed adversarii hoc factum execrantes, de sanguine innocentis Sacerdotis manus suas implere, festinabant, nam statim, ut peractum est officium, adhuc omnibus, qui aderant, in sacris vestibus existentibus, clamor nimius & tumultus populi foris auditus est, commota quippè fuerat omnis civitas furore inenarrabili; sparsa falso rumore: Quod fregisset Episcopus altaria, sacrarium reserasset, philacteria dissolvisset & cum omni thesauro Ecclesiæ sub noctis tenebris fugere disposuisset, audientes hoc qui cum Viro Dei erant, territi sunt, alii plus, alii minus, sed ille imperterritus ad eos exire volebat, porro alii omnimodis prohibebant, & coegerunt eum ut ascenderet quoddam municipium, quod constructum erat loco turris Ecclesiæ, ibi se reclinauit homo (Dei) & qui cum eo erant sacris adhuc amicti vestibus, mortem potius turpissimam, quam vitam expectantes, interim foris invalescebant voces insultantium & in-

si-

silentium, Thiedur, Thiedur ingeminantes, hoc est: Exite, exite sed S. Vir cū suisē contra in turri in Matutinarum solemnibus laudes Deo & S. Paulo canebat, erat quidem proxima nox ante festum Commemorationis ejusdem, quod 30. Junii celebratur, facto autem mane, cum lux cōpisset illucescere, dum alii ad insultum turris insistant, alii Sagittis, alii jaculis Pontificem & Clericos suos impetunt, quidam ad Superiora turris audacter evaserunt, quos ut vidit homo (Dei) districtis gladiis irruere, Magistri sui (Christi) exemplum secutus, obviam illis processit amictus adhuc Episcopali & sacerdotali veste purpurea, unum, inquit, hominem queritis, ecce ego, parcite istis; & ecce auxilium Dei, eo viso, ut olim Judæi, territi sunt, & paululum retrocedentes, ac ad pedes ejus corruentes veniam de tanto ausu precantes acceperunt, ita, ut ex adversariis in defensores prodirent, alii verò festinanter insequentes, & hanc mutationem dexteræ Exelsi ignorantes; unum ex Camerariis suis, qui fideliter ei adhærebat, gladio percusserunt, & usque ad guttur collum ei abscindentes, semivivum

vum, mortuum tamen existimantes, reliquerunt, quod videns Vir Dei, omnibus invitis in mediam turbam, profiliit, & inimicis dans de se facultatem, morti se obtulit, cernens autem eum ille idem, qui (camerarium) percusserat, furore diabolico plenus, adhuc sanguineum gladium tenens, grandem ictum ei super humeros obtulit sed resiliit gladius velut si percuteretur super lapidem adamantinum, & de recenti, quo erat intinctus, sanguine fimbrias Episcopalis mittræ, (Infula vocatur) intinxit, quæ quamdiu vixit homo, eodem asperso sanguine apparuit, ut S. Pater, si non effectus tamen Martyr omnino dici potuerit. Post hæc adversarii ejus cogeabant eum ut fratres suos de Ecclesia B. Mariæ exponeret (probabiliter præcipuus horum omnium incensor fuit ejus Archidiaconus Atticus, qui adhærens Anacleto Pseudo-Papæ apud illum S. Norbertum accusavit, ut videre est in litteris ejusdem Anacleti & S. P. datis Romæ 17. Junii 1131. quas refert Baronius) (e) at ipse negabat affirmans (f) quam diu viveret, nunquam ab eis infirmandum quod Regali

(e) Ad annum 1131. n. 6. (f) Vita cap. c.

li potentia & Romana auctoritate dolebant confirmatum; dum hæc agerentur, advenit ejusdem urbis Comes de via, & quasi eventus hujus nescius, inter medios tumultuantes cucurrit dividensque eos abinvicem, diem dicens qua coram se deponerent omnes quas contra Episcopum haberent justas querimonias, & sic recesserunt illi ad Præceptum judicis, at Sacerdos Dei intravit Ecclesiam Missam celebraturus & immensas Deo suo gratias redditurus, & Epistolam & Evangelium ipsemet legit, ministris ejushinc inde dispersis finita Missa venit ad Palatium purpuream miro & ineffabili modo gestans faciem, & hoc testabantur qui cum eo in mortis periculo extiterant, quod non vidit eum quisquam vel ad modicum pallescere, ipse verò Martyrum constantiam levem & super mel & favum dulcissimam esse asserebat; adversarii autem ejus inter se constituerunt, (g) cum ad condictam diem convenire deberent coram Comite, singuli prius certam mensuram vini vel Medonis (nos mulsum dicimus, germanicè Medt) biberent, ut audacius omnia tentarent, &

ten-

*tentata ebrietati adscribere possent ; quod ,
 cum relatū fuisset ad aures quorundam Prin-
 cipum terræ, persuadebant ei ut ad tempus ce-
 deret exemplo Magistri sui, qui a facie perse-
 quentium eum se abscondit (h) quod cum ille
 renueret , palmamque Martyrii gaudens ex-
 pectaret, illi exire (ex urbe) compellebant,
 & sic exivit ad Abbatiam Monachorum, (Be-
 nedictinorum) quæ est in suburbio sita supra
 montem (de qua jam supra) (i) inde
 transivit ad castrum suum quod dicitur Halla,
 quod ab inimicis conclusū erat, ita ut
 ulterius ad aliquod Monasterium Ca-
 non. Reg. abire debuerit, & ecce ite-
 rum dexteram Dei ; nam ut convenerant
 certatim inimici ad interimendum, sic conve-
 nire festinabant , ad satisfaciendum , omni-
 modam satisfactionem (vulnerato Ca-
 merario & aliis læsis) offerebant, offere-
 bant & pecuniam multimodam, (k) nam
 domum suam (Camerarii) quam dejece-
 rant, ex intergro reparantes, ad medicandum
 vulnus, quod ei inflixerant, 40. marcas argen-
 ti contulerant, & virum Dei, quem ad ig-
 nol-*

(h) Joann. 8. (i) Cap. 33. (k) Vita cap. c.

noscedum promptiorem invenerunt,
quàm ulciscendum, summo honore in
suam Episcopalem sedem reduxerunt,
in qua residuum vitæ suæ tempus circi-
ter tres annos, in magna tranquillitate
cum magno animarum fructu transegit,
sic enim vita (1) quinto anno Episcopatus
sui hæc acta sunt, & tribus postea sedit &c.

(1) Vita cap. c.

CAP. XXXVII.

*S. Norbertus cum Lothario Romanam
pergit, & in via Augusta Vin-
delicorum rebellionem
predicit.*

A. C. 1133.

Superatis & sedatis fluctibus, qui in
S. Patrem Magdeburgi, velut ex furioso
oceano, irruere visi sunt, ille in quiete
positus, omnibus omnia factus, omni-
um animos ita traxit in sui admiratio-
nem

nem, & affectum, ut *Lotharius Imperator* (quem mirè laudat scriptor vitæ *S. Norberti*, & *S. Bernardus* ac alii, inter quos *Petrus Cassinensis Diaconus* (a) dicit, quod in expeditione belli constitutus, quotidie audierit tres Missas, & quod cum sua *Augusta Richiza* orphanorum pedes laverit osculatusq; fuerit) eum non solum sibi à consiliis esse, sed & Cancellarii munere fungi, ac quotidie potu cœlestis dulcedinis, pane què divinæ refectionis ab eo pasci voluerit, dum ergo *Innocentius II. Pisis* exulans dictum *Lotharium* 1133. sibi in auxilium evocavit, præcepit ut inter alios Archiepiscopos etiam *S. Norbertum* secum assumeret, quod & factum, licet hoc iter *Viro Dei* pœnitentiæ austeritate & senio jam debilitato esset difficillimum contigit autem ut Rex cum multis Principibus & exercitu duorum millium dicto anno 1133. in Vere *Constantiam* tendens transfret *Augustam Vindelico-*

rum 5

(a) Lib. 4. Cap. 125.

rum; ibi S. Parer (b) cum pro more suo laudabili, prædictæ civitatis Ecclesiam ingrediens, (quocunque enim venerat, ante omnia Ecclesiam adire solebat, & ter curvatis genibus dicere, Pax huic Domui) orationem compleisset, vocato Diacono suo, quid per spiritum cognovisset, ei revellavit dicens: ego, frater, huic loco pacem imprecatus sum, sed pacis repulsam hic inveni, pallium ergo nostrum & cætera quæ sub manu tua sunt, diligentiae tuæ commendo attentius, quia loco huic inminet confusio, magnusque conflictus, dictum factum nam proximo die in urbe contra Lotharium rebellio fuit exorta, in qua multis à Rege prostratis & vulneratis, temetipsum civis pœnas dederé, vixquæ (utiquæ multum pro illis intercedente pacis Angelo S. Norberto) in Regis gratiam post multa dispendia recepti sunt, ubi notandum, quod S. Parer sine dubio per suum Pallium non intellexit commune ac vulgare itineris, sed Archiepiscopale, quod secum detulit
ut

(b) Appendix Capenberg, cap. 9.

ut fortè *Romæ* in inauguratione Pontificis vel etiam *Lotharii Regis* coronatione eo uti posset, cum quo *Pallio* postea sepultus fuit, illudq; post quinq; sæcula nuper integrum repertum, cum ejus sacro Corpore, *Pragæ* in Regio Monasterio *Ordinis* nostri *Monte Sion*, vulgò *Straphon* religiosè asservatur. Ubi autem *Lotharius* cum suis *Romam* venit, *Innocentium* secum in *Urbem* duxerunt, & in sede *Lateranensi* collocarunt (nam Ecclesiam *S. Petri* adhuc occupaverat *Anacletus*) ibi *Innocentius* vicissim *Lotharium* in Imperatorem coronavit consecravitq; & *S. Norbertum* (teste *Le Paige*) (c) nolentem volentem declaravit Primatem Germaniæ, ut haberet universalem in omnes Germaniæ Archiepiscopos inspectionem & jurisdictionem, cum potestate ferendi ante se crucem, ac instar *Trium electorum*, *Moguntini*, *Colonensis* & *Trevirensis*, inter *Cardinales Romanæ Ecclesiæ* consortium habendi, qua singulari & magna dignitate *Magdebur-*
gen-

(c) Loco c. pag. 400.

genssem Archiepiscopatum jam olim ab
ejus initio honorari impetravit Otto
Magnus, hoc nomine I. Imperator, quan-
do S. Adalbertus Romæ Anno 971. pri-
mus ejus loci Archiepiscopus ordinatus, &
postea anno 973. à Benedicto VI. Primas
Germaniæ declaratus fuit, ut constat ex
ejusdem Benedicti litteris illo anno da-
tis, undè S. Norberto præfata dignitas
Præfatis non tam data primitus, quàm
cum majori honore denuo renovata &
confirmata est; de prædicto autem iti-
nere Romano & Innocentii in suam sedem
reductione (quantumcunq; restiterint
fautores Anacleti, de quo S. Bernardus
scribit (d) quod persequens Innocentium, per-
secutus sit cum eo omnem innocentiam) idem
S. Bernardus, qui & ipse præfatus aderat,
alibi hæc scribit (e) quis revocabit? Dei
esse judicium senserunt & consenserunt Gualte-
rus Ravennas, Hildegarius Tarraconensis,
Norbertus Magdeburgensis, Conradus Salis-
burgensis, Archiepiscopi &c. & post pauca
horum gloria specialis & præcipua sanctitas
&

(d) Epist. 124. (e) Epist. 26.

& authoritas etiam hostibus reverenda, facile nobis, aut errare secum, aut sapere, persuasit sic ille, addit author vitæ S. Norberti (f) cuncta autem, quæ (à S. Patre) ibi Romæ vel atibi (in itinere) ab eo facta sunt, non est possibile alicui soli narrare, quia nec alicui soli possibile fuit cuncta scire vel cognoscere, quæ sine dubio multa & mira erant ideò & nos hic hujus vitæ ejus filum abrumpimus properantes ad sanctissimam ejus mortem, quæ sanctissimam ejus vitam, ut fidelis echo, subsecuta est, nam:

Qualis vita, finis ita.

(f) Vita cap. 52.

Cap.

CAP. XXXVIII.

Norbertus Româ redux, Magdeburgi sanctissime moritur & honorifice sepelitur.

A. C. 1134.

OTto XXII. Frisingensis Episcopus, fuit filius S. Leopoldi Austriæ Marchionis, & uterinus frater (ut Gulielmus Tyrius (a) scribit) Conradi II. Imperatoris, vel verius (teste Bruschio (b) & aliis) Conradi Salisburgensis Archiepiscopi, & Otto non solum fundator fuit Monasterii Schefflariensis & Novæ Cellæ propè Frisingam in Bavaria Ordinis nostri, sed etiam ipse Canonicus Præmonstratensis in Ecclesia Branensi, ut patet ex pervetusto Martyrologio, & veteribus membranis ejusdem Cellæ Novæ, ob vitam Sanctas ob insignia ejus scripta, Otto Magnus meritò dictus, de quo Hundius hæc formalia: Hic anno Domini 1138. sanctæ Frisingensi Ecclesiæ

(a) lib. 17. cap. 1. belli sacri (b) in Catal. Monasteriorum Germaniæ.

sic præficitur, hic impetravit á Rege Conrado II. fratre suo uterino confirmationem omnium privilegiorum Frisingensis Ecclesiæ, hic venerabilis Otto anno Domini 1141. fundavit monasterium Schefflarn quoad Ordinem Præmonstratensem (quem & ipse sectatus est) similiter anno Domini 1141 fundavit Monasterium Novæ Cellæ propè Frisingam S. Petri Ordinis Præmonstratensis anno 22. ab inceptione ejusdem Ordinis, hæc Hundius; hic igitur S. & Magnus Otto scribit (d) quod Lotharius Anacletum anno 1133. non potuerit Româ expellere, quia non habuit sufficientem ad hoc militem, undè consultius duxit tunc redire in Germaniam & majoribus copiis auctus oportuno tempore redire, sicq; cum eo etiam S. Norbertus ab Italia rediit Magdeburgum ad suam sedem, probabiliter in Februario 1134. nam vita ejus expresse dicit, quod (e) non post multum gravi ægitudine detentus est, & per spatium quatuor mensium in ea laboravit, Episcopatuque sapienter & fideliter annis octo (vel 7. & 10. mensibus ac diebus 20. ut

(d) Lib. 7. Cap. 18. (e) Vita cap. 52.

dictum supra (f) administrato, plenus
 spiritu sancto, cum omni integritate sensus,
 stantibus benedictione datâ, beato fine qui-
 it anno 1134. feria quarta Pentecostes,
 avo idus (id est 6. die) Junii, hæc de
 Viri morte & ejus vita, quibus addit
 pra citatus Pater Henricus à Strenes-
 ff ista (g) ad suam Ecclesiam reversus,
 nus spiritu sancto, trium mortuorum
 uscitator beato fine quievit, & hoc viri
 jus Doctissimi testimonium eò majus
 ciendum, quia Primatem suum Ger-
 niæ collegit ex annalibus monaste-
 Bergensis, siti ad muros urbis Magde-
 gensis Benedictinorum, qui sine dubio
 optimè scire potuerunt. Accedit
 Dominus Mauritius du Prè Ordinis
 stri scriptor egregius, qui id ipsum
 obat ex historia Lotharingica, quæ ex-
 apud Dominum Petrum Bareum, Ambia-
 sis Ecclesiæ Canonicum & Subpriorem cui
 imò nuper commissum est à Rvdssmo
 nerali noster Augustino Le Scellier,
 rficere annales Ordinis à dicto D.
 I Mauritio

(f) Cap. 32. (g) Loco supra c. cap. 32.

Mauritio inchoatos, addunt plures cu
Le Paige (h) quod S. P. Norbertus no
 solum tres mortuos, sicut salvator,
 suscitavit, sed etiam non paucos
 Scripturæ libros interpretatus fuerit
 qui extant MSS. *Capenbergæ*, item se
 mones varios scripserit de SS. & tri
 libros de divinis suis visionibus,
 dictum supra (i) & denique opus pre
 clarum contra *Petrum Leonis* pro defe
 sione *Innocentii*, de quibus omnibus
 summè dolendum quod bellorum
 ge perierint, certè ex unico, pla
 aureo, sermone suo ad fratres suos, qui
 sæpius jam recusus extat, velut ex
 gue Leonem, cognoscere est, quam
 vina sapientia in hoc viro Dei resec
 rit, ut merito de illo *Mellissius* Pa
 Bernardus ita ad *Brunonem* Colonien
 Archiepiscopum *FridERICI* successorem
 habetis Norbertum, quem melius præsent
 præsens de talibus interrogare potestis,
 tantò vir ille in divinis aperiendis myste

(h) Loco c. pag. 304. (i) Cap. 10.
 t. 8.

vobis promptior, quantò & Deo propior esse
 agnoscitur, omelleum, & ideò magnum,
 vellei Bernardi testimonium; cæterum
 o die & hora, qua S. viri sancta ani-
 ma è virgineo ejus corpore migravit,
 apparuit cuidam fratri (1) in veste can-
 ida & pulchra effigie, ramum olive tenens
 a manu sua, interrogatus à fratre unde
 veniret vel quò festinaret? respondit de para-
 iso missus sum, unde hunc ramum florentis
 olive tuli, & vado celeriter ut in loco pauper-
 atis mee transplantem illum, expergefactus
 ater nuntiavit hanc visionem aliis, qui com-
 mendabant memoriæ diem & horam visionis,
 & audito transitu Magistri sui inventa est illa
 idem diem, qua carne anima ejus soluta est:
 & similiter fratri, qui sacerdos erat, appa-
 rit in propria effigie (qua illum antea
 overat) sed statim effigies ejus mutabatur
 florem miri candoris, in modum floris
 ii, quem Angeli suscipientes ad æthera de-
 rebant, dies itidem observata, est in-
 tra dies illa sepulture hominis Dei, unde
 geniosè quærunt fasti Mariani: (m)

(1) Vita cap. 54 (m) Ad 6. Junii

an non gratulari sibi terra tunc potuit, cum flores habuit quos in sua Rosaria transferre superi amabant? Tertiò apparuit cuidam fratri, quem (n) in primordio conversionis suæ contulerat ei Deus, qui fideliter & affectuose ei adhæserat, & quem socium & successorem reliquit (fuit ergo B. Hugo) qui- què de discessu Magistri sui dolebat intrinsecus, cumquè omni precum instantia supplicans rogaret Deum suum ut de misericordia sua statum Magistri sui defuncti revelaret, ecce nocte quadam apparuit ei in domo pulcherrima quæ solis claritate apparebat irradiata, ille (B. Hugo) procidit: Velociter ad pedes ejus humiliter petens ab eo quatenus de statu suo & de percepta à Dco misericordia aliquid insinuare dignaretur, at ille (S. Norbertus) erigens eum à terra & brachiis suis collum ejus amplectens ait: Fili mi, rem difficilem quæris, attamen quia ei qui pulsat indefinenter, aperitur, veni, sedeamus, & illic erat ibidem sedes pulcherrima præparata, super quam, cum consedisent, dixit ille: dictum est mihi veni soror mea, requiesce, & sic

in

(n) Vita Cap. 54. seu ultimo.

in pace & requiesum; hac mellifluâ & desideratâ Frater ille responsione refertus, & animatus præsumpsit niterius interrogare dicens quæso Pater amantissime ut dicas mihi si moleste accepisti, quod ad te non venerim cum adhuc vivens me venire præceperis & respondit, tu venies, & post hæc disparuit; jam autem sepulturam S. Norberti quod attinet, illo (o) defuncto contentio non minima orta est inter Ecclesiam majorem & Ecclesiam B. Mariæ de loco sepulture ejus, nam Canonici Cathedrales Archiepiscopum, & Canonici B. Virginis Patrem suum sibi deberi contendebant, consilium datum est ut decisio litis ad Regem & Imperatorem Lotharium dirigeretur, quod factum, legati in die octava reversi sunt (ergo Imperator non adeo procul Magdeburgo absuit scribitur, resedisse Herbipolis) & tunc ex præcepto Imperatoris ad fratres in Ecclesia B. Mariæ corpus viri sancti sepultum est ex ea ratione præcipue cum adhuc vivens præcepisset quod inter fratres

I 3 suos

suos & filios sepeliri deberet. Interea autem corpus inhumatum de die in diem per singula monasteria civitatis delatum est (utiquè non sine notabili commotione) in quibus pro more Præsuli optimo iusta fiebant , & cum esset æstas nimia , ita quod eodem anno pratorum fœna milla præ siccitate nimia , secarentur , non est de corpore ejus per tot dies alicujus fœtoris egressa corruptio , sed in signum suæ virginitatis & sanctitatis incorruptum permansit, donec tandem die nona à morte, Junii verò 15. in prædicta Ecclesia B. V. Sepultus fuit ante altare S. Crucis in medio , ad ingressum chori , ubi & jacuit per aliquot annos ; sed boni filii , qui ex recollectione benignitatis , quam eis exhibuerat, cum tenerè diligebant (præsertim eorum Præpositus B. Evermodus) ut sine oblivione memoriæ ipsorum commendaretur, ante oculos suos in choro eum transtulerunt, ubi tumulto diligenter pro opportunitate adornato ita locarunt , ut caput & pectus dictum altare S. Crucis teneret,

et, ita ut quicunq; ibi celebra-
, supra pectus S. Viri consecraret,
les autem in chorum protende-
tur cum hoc Epitaphio, litteris
eis ad candidum anarmor cæla-
ac insculptis.

Norbertus DEI gratiâ
Magdeburgensis Eccle-
Episcopus, Ordinis Præ-
monstratensis; Institutor,
& hujus Monasterii Re-
staurator, sub hoc con-
ditur marmore.

viit Anno Domini M. C. XXXIV.
VI. Junii.

CAP. XXXIX.

*St. Norberti Corpus transfertur
Magdeburgo Doxanum in
Boëmiam.*

A. C. 1626.

S. Norbertum jam defunctum, & ut præmissum est, honorificè sepultum, velut strenuum in vivis Innocentii II. defensorem, Innocentius III. anno Ponticatus sui 17. consequenter anno Christi 1215. retulit in Catalogum sanctorum, ut constat ex veteribus *Martyrologiis Bibliothecæ Vaticanæ*, quæ Romæ quotidie leguntur, sed vel injuriâ temporum, vel incuriâ nostrorum publica promulgatio per universam Ecclesiam subsecuta non fuit, unde Joannes Molanus Lovanicensis Doctor edens circa A. D. 1582. *Martyrologium Usuardi* posuit hæc formalia in Indiculo SS. Belgii S. Norbertus Sanctensis, fundator Ord. Præmonstratensis &

Ar-

Archiepiscopus Magdeburgensis, nondum est Catalogo SS. inscriptus, haud propter inopiam meritorum, quæ amplissima habuit, sed ut opinor, quia id Ordo à Romana sede petere neglexit, & hæc verba superiores nostros non immerito adeo pupugerunt, & monuerunt, ut à Gregorio XIII. solemnem S. Patris canonizationem, & festum publicè cum Indulgentiis 6. Junii celebrandum impetraverint eodem anno 1582. ad hoc Rvdsmus tunc Pater Generalis Joannes de Pruëtis composuit de S. Patre officium, quod primò Generale Capitulum 1584. deindè etiam Gregorius XV. approbavit, Romano Breviario inseri præcepit 1621. ut autem sacer Ordo hoc ipsum festum cum tota octava sine impedimento celebrare posset, per Urbanum VIII. à 6. Junii in 11. Julii transferri obtinuit 1625. quod festum etiam in toto Diecæsi Anruerpiensi in foro, & cum octava celebratur, ut insinuatum supra (a)

I 5

tan-

(a). Cap. 27.

tandem nuper 1651. *Innocentius X.* Plenarias Indulgentias hactenus pro ipso festo ad 11. Julii concessas, futuris temporibus transtulit ad diem Dominicam festum illud immediate sequentem, ut devotus populus eas facilius lucrari possit, sed de S. Patris festo ad sacrum ejus corpus redeamus. Illud *Magdeburgo Antuerpiam* ad Ecclesiam Cathedrali transferre conabatur Reverendissimus D. Joannes Myræus ejus urbis Episcopus, & quidem magnis impensis, velut sacratissimas exuvias sanctissimi sui Apostoli, quod advertens Reverendissimus D. Matthæus Irselius ibi ad S. Michaelem Abbas plures Magnates & Principes, specialiter *Belgarum Ducem Albertum Pium* cum devotissima sua *Isabella*, stimulavit ut tantum thesaurum sacro Ordini compararent, sed *Ferdinando II. Casari verè Sancto, Casparo à Questenberg, Abbati Stahoviensi Zelosissimo & Inclito Boëmiæ Regno* hanc gloriam Deus reservavit, nam dictus D. *Casparus* adhuc

ut privatus religiosus 1605. à Cæsa-
Rudolpho hujus negotii Commissio-
em quidem acceperat, sed sine
fectu; donec tandem Augustissimus
erdinandus II. 1625. 29. Novembris
impronii, vulgò Oëdenburg in Ungaria
facto Reverendissimo D. Casparo non unas
teras *Credenciales* dedit, tum ad Ca-
onicos, (rectius Collegas) Metro-
polititanos, tum ad Præpositum Ec-
esiæ B. V. ac senatum Magdeburgi,
m etiam Ducem seu Principem Il-
strissimum Friedlandiæ Albertum & Ge-
erosissimum D. Joannem Aldringer, qui
tunc propè Magdeburgum cum Tillio re-
ebant exercitum Cæsaris, contra
ansfeldium Daniæ Regis Generalem, his
teris munitus & animatus æternâ
emoriâ dignissimus Abbas Casparus
e 13. Januarii 1626. rigente hyc-
e lætus Pragâ in castra nostra ver-
s Magdeburgum abiit, Parthenopolim in-
essus multa egit cum senatu & Con-
ntualibus B. V. Lutheranis, qui se
rtionistas vocant, verùm tunc gra-

tis omnia egit, vix enim cum suis die 25. Febr. (erat dies Cinerum) & non sine periculo vitæ urbe egressus est, postea regressus, idem periculum subiit in præfato monasterio B. V. nocte illa quæ Calendas Aprilis præcedit, ita ut 18. ejusdem Pragam sine omni effectu redierit. Pragā Viennam ad Piissimum Cæsarem profectus novas litteras obtinuit datas Viennæ 5. Junii eodem anno 1626. tam ad præfatum D. Aldringer quam etiam Illustrissimum Comitem Henricum Schlick, tunc in Castris rei tormentariæ cum suprema potestate Præfectum, ac quosdam alios, quibus denuò munitus iteratò Pragā 24. Julii in Cæsarea Castra diceffit, assumpto itineris & S. Negotii socio, Admodum Reverendissimo Domino Crispino Fuck (qui fuit olim 13. annis Plagæ Præpositus, ab anno 1609. usquè 1622. quo anno Plagā translatus fuit Doxanum, inde Pragam in Abbatem Stahoviensem primò, postea Suffraganeum, Episcopum Sebastenum, & Archiepiscopum Trade-

zuntinum assumptus Pragæ obiit 1653. die 29. Augusti) sed & hoc iter sine effectu fuit, reclamavit enim Administrator Magdeburgensis, reclamavit Pseudo-Præpositus cum Pseudo fratribus suis Ecclesiæ B. V. reclamavit deniquè universa vox populi, nam Eminentissimo D. Carolo Carassæ, Nuntio tunc Apostolico, Magdeburg. contestati sunt, hanc à maioribus suis impressam animis hæere opinionem quod S. Norberti Reliquiæ urbis tutela sint, eiq; nihil nociturum quam diu hæ in ea fuerint; narravit etiam R. P. Theodorus Kessel Canonicus Steinfeldensis, qui ante 60. annos cum pluribus fratribus Magdeburgi apud B. V. sub præposito Adm. Rdo. D. Hermannno Elfenstein professso Knechtstadiensi vixit, quod duobus annis ante adventum suum illuc, loci Præpositus A catholicus S. Patris sepulchrum iusserit curiosè aperiri, ex quo miri odoris fragrantia exhalans operarios à cæpto deterruit; ipse autem Præpositus die tertia post, dum sanus & incolumis amicis suis & primis Civitatis pararet

Natale epulum, repentinâ morte extin-
ctus est, & hinc etiam apud homines
Lutheranos sepulchrum & Reiquiæ
S. Norberti magis & magis in tanta æsti-
matione fuerunt, ut sæpè dictus *Reve-*
rendissimus D. Abbas Casparus iteratò sine
effectu redire coactus sit:

Tantæ molis erat *Norberti* tollere cor-
pus.

Interim *Amplissimus* urbis illius *Senatus* fi-
delem in hoc opere semper conatum
adhibuit, & ideò sollicitavit virum e-
ximum & *Hierosolimyta* peregrinatio-
ne nominatum, *Admodum R. D. Marti-*
num Stricerium, *SS. Theol. Doctorem*, & *A-*
postolica missione tunc *Saxonum Apostolum*,
Magdeburgi in cœnobio *S. Agnetis* degen-
tem, ac morum elegantia etiam *Aca-*
tholicis charum (qui postea assumpto
candido habitu, in eo *Pragæ* in *Natali*
Domini suas tres *Missas* in *Strahov* legit
1636. uno è *Plagensibus* *Novitiis* ei mi-
nistrante) ut ille *D. Abbati* reditum litte-
ris persuaderet, spondere se omnino
effecturos ut & ille, & in primis *Augu-*
sti-

stissimus Cæsar tandem voti & desiderii
sui compotes fiant & *S. Norberti* corpus
sine ulla fraude aut difficultate inde
auferre possint; hoc *D. Stricerius* gau-
dens *Pragam* ad *Abbatem Casparum* per-
scripsit, qui sine mora & ipse gaudio
plenus 24. Novembriis *Pragæ Doxanum*,
inde cum prædicto illius cœnobii Præ-
posito *D. Crispino* jam tertium perexit
Magdeburgum, ubi tandem omnibus as-
sentientibus, etiam illis qui prius re-
clamarunt (plebe excepta) 3. Decem-
bris 1616. sæpè nominatus *D. Abbas*
cum *D.D. Crispino* & *Stricerio*, item *Ha-*
lensis Castri Cæsareo Præfecto D. Rudolpho
Sbraiavacca & duobus senatoribus, uti
& Ecclesiæ *B.V. Inquilinis* famulis suis
ac operariis ad hoc necessariis præsen-
tibus, sacrum pignus, unâ cum omni-
bus sacris vestibus, pluviali, Pallio Ar-
chiepiscopali, Stola, manipulo, annulo
Pontificali, Saphyro insigni, pedo lin-
gueo, &c. (linea omnia in pulveres ad
apertionem evanuerunt) omnia inte-
gerrima invenit, è tumultu reverenter
exc-

exemit ita ut ne ossiculum minimum desideraretur, nec dentium unicus, omnia simul in syndone mundissima collecta, die 4. Decembris Magdeburgo feliciter abstulit, & 11. ejusdem suo Doxano intulit, reponens ibi optatum ac diu quæsitum hunc thesaurum tantisper, donec Pragæ pro solempni translatione cuncta præpararentur.

CAP. XXXX. & ultimum.

S. Norberti Corpus solempnissimè Pragam in Strahov transfertur.

A. C. 1627. 2. Maii.

Reverendissimus, & de toto Norbertino Candido ac Canonico Ordine optimè meritus D. Casparus à Questenberg, Abbas Strahov. integerrimus, Zelosissimus (qui ibidem in Domino obiit 1640. 28. Junii) Doxano Pragam reversus anno 1626. 12. Decembris (quo anno. 21. Octobris in festo S. Ursulae rabies rebellium Rusticorum Plagensis monasterium nostrum petulantissimè incineravit)

ravit) gaudium suum litteris toti propè orbi *Norbertino* communicare, & omnes filios ad *S. S. Patrem*, solemni Translatione honorandum, invitare satagit, de super mox post festum 3. Regum 1627. 7. Januarii properavit *Vien-*
nam ad *Augustissimum Ferdinandum*, ut & huic ingens utriq; gaudium communicaret, detulit secum & *Cæsari* ostendit stolam *S. Patris* venerandam exosculandamquè, simul ei obtulit, in signum alicujus saltem debitæ gratitudinis, limbulo de Humerali & Alba ex denso auro pulchroquè opere, qui frontem manusq; *S. Viri* per 5. propè sæcula in sepulchro ambierunt, eos *Ferdinandus* per omnia *Secundus*, præ gemmis adamavit, tanto tamen munere se indignum dictitans, particulas solùm inde petivit, instantiâ autem *D. Abbatis* auctus, utpote cui totum sacrum Corpus *S. P.* jure debebatur, accepit, sed manu tangere veritus, mundissima involuit papiro, donec nobiliori digniori; honoraret involucro; commode autem

ac-

accidit, ut eodem tempore Viennæ esset
 Eminentissimus ac Illustrissimus Princeps Car-
 dinalis ab Harrach, Pragensis Archiepiscopus,
 S. Norberti & ejus S. Ordinis, amator, fautor,
 & Patronus singularis, qui pientissimè defun-
 ctus est, illo ergo ab Abbate Casparo convento
 consultoque statuta fuit dies pro Translatione
 publica, Dominica 4. post Pascha, quæ dicitur
 Cantate, in qua, sicut aliàs quovis triennio (ut
 suo loco dictum) (a) ita & hoc ipso anno 1627
 conveniendum fuit Præmonstratum ad com-
 munem Matrem pro Capitulo Generali &
 hoc ipsum causa fuit ut tunc Pragam ad com-
 munem Patrem nostrum Norbertum paucio-
 res convenirent Norbert. illa igitur die deter-
 minata (erat 2. Maii) qua pompâ, qua læti-
 tia, quo hominum concursu S. Norbertus, pri-
 diè Doxano allatus, per Triurbem Pragensem
 in montem Sion, requiem suam, translatus
 fuerit, nec noster expresserit calamus, nec e-
 tiam necessarium, quia etiamnum testes ocu-
 lati sufficientes supervivunt, & filii Sion, Fra-
 tres Strahovienses, omnia ista, etiam quæ toto
 solennitatis octiduo memoratu digna contigerê
 sta-

(a) Supra cap. 34.

im eodem anno & mense bino prælo toti
 do explicuerunt, ut & D. Martinus Merz
 n suo comprofesso D. Wilhelmo Mader,
 & D. Joannes Chrysostomus Vandersterre
 prior, postea dignissimus Abbas ad S
 hæiem Antuerpiæ (c) (requiescat nunc in
 ace) & alii alibi, ad hos benevolos lectores
 gimus, contenti hoc loco ex omnibus pau-
 a decerpisse, & huc transposuisse, quorum.
 mum est, quod Augustissimus & devotissi-
 s Imperator Ferdinandus pro ardentissimo
 desiderio non potuerit huic triumpho præ-
 adesse bellorum flammâ involutus, duo
 nen labara Aquilis suis & auro infig-
 in triumphi splendore adesse fecit,
 uper ut dies Translationis S. P. Pragæ
 per sacer, & a summo Pontifice pleno Indul-
 tiarum thesauro dives, esset, ipse Romæ
 petravit, propter quod nuper 1662. in Ca-
 ulo provinciali Pragæ habito fuit conclu-
 n ut hoc ipsum festum in tota Circaria
 tra de futuro semper celebretur Do-
 nica Cantate instar Triplicis Majoris cum
 tota

(b) In Norberto Triumph, 1622. (c) In
 ione S. Norberti 1629.

tota Octava, sed ad *Ferdinandum* redeamus, qui, quod primo hoc *Translationis* triumpho præstare suâ præsentia non potuit, abunde compensavit anno sequenti 1628. quo *Pragam* profectus cum duobus filiis, *Ferdinando III.* post illum Imperatore (qui *Viennæ* mortuus est 1657. 2. Aprilis) *Guilielmo Leopoldo Archiduce* (qui *Viennæ* obiit 1662. 20. Novemb.) ac duabus filiabus, *Maria Anna*, postea *Maximiliani Electoris Bavari Coniuge*, & *Cæcilia Renata*, quæ *Uladislao IV. Poionie Regi* in conjugem data fuit, cum his aliisque multis principibus & Magnatibus *Ferdinandus* instituit *Pragæ* anniversariam *Translationem* ex Ecclesia Cathedrali *S. Viti* ad montem *Sion*, cui Reverendissimus noster *Martinus* jam Insulatus interfuit portans sacrum Corpus cum aliis Insulatis) Imperatore ipso sacrum caput gestante, qui etiam cum omnibus suis in *Sionæo* prandere dignatus fuit, mortuus postea *Viennæ* 1637. 15. Febr. requiescat in *S. Pace*; alterum est quod in prima illa *Translatione* *S. Patris Norberti* præter innumeram *Boëmiæ Nobilitatis* multitudinem & Regi Proceres adfuerint etiam duo Eminentissimi *S. R.*

E. Cardinales nimirum Ernestus Adalbertus Comes ab Harrach, Pragensis Archiepiscopus, & Franciscus Princeps á Dietrichstein, Episcopus Olomucensis, & Candido autem gregem & Ordine S. Norberti, adfueré Pluscentum, Abbates & Præpositi 16. inter quos Reverendissimus noster Martinus Greysing, qui jam anno 1626 in vere Plagensis Præpositus ex Priore declaratus, tunc Installari non potuit ob bellum rebellum rusticorum sed finitâ Translatione 1627. cum 6. fratribus suis Pragâ Plagam reversus, ibi Dominica Exaudi, die 24. Maii Installatus postero anno 1628. 30. Januarii Dominica ante Purificationem B. V. Reverendissimo Domino Joanne Preiner Symbaliensi Episcopo, & Passaviensi Suffraganeo in Plaga sua incinerata infulatus fuit, ac sic sequenti Majo, Pragam vocatus Anniversariæ Translationi interfuit præsentem Cæsare, ut præmissum. Porro S. Norbertus statim á die Primæ suæ Translationis Pragensis multis apparere, & miraculis Pragæ clarere cæpit, adeò ut dicat R. S. Georgius Rothensis in Suevia, haberi in actis Cancellariæ Boëmicæ

quod

quod infra octiduum primæ Translationis
 Pragæ facile 600. hæretici ad fidem Catholi-
 cam fuerint conversi, utique meritis S. Norber-
 ti, quem jam prius ad instantiam Procerum
 Regni sæpè dictus Eminentissimus Cardinalis
 ab Harrach sanctis Patronis Incliti Regni ad-
 numeravit, publico diplomate dato 1627. ul-
 timâ Aprilis; eodem hoc anno sæpè cum ho-
 nore memoratus Reverendissimus D. Abbas
 Casparus à summo Pontifice Urbano VIII. bul-
 lam impetravit Romæ die 23. Aprilis, qua se-
 verissimè & sub pœna Excommunicationis in-
 currendæ canit, ne quis unquam præsu-
 mat de sancti P. Norberti sacro Corpore
 vel minimam partem accipere, tollere,
 detrahare vel distrahere, quatenus the-
 sauro hoc magno indiviso permanente,
 etiam unitas sacri Ordinis & Regni Boë-
 miæ facilius conservari possit per ejus-
 dem S. Patris gloriosa merita, cui sit laus,
 honor & gloria cum Deo Patre & Filio
 & Spiritu sancto in sæculorum sæ-
 cula, Amen.

1000,-

April '86

Fischer, Benedikt

Vita et Mors S. Norberti

Augsburg 1670

V.ss. 716

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10788737-1

VD17 12:117817W